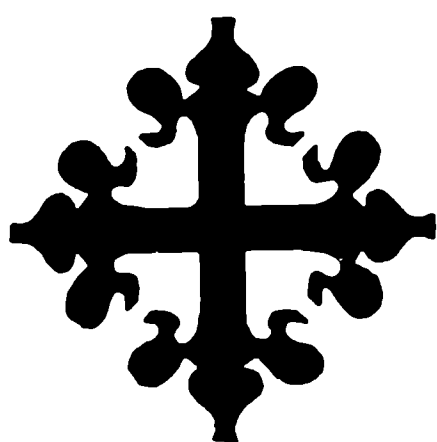

U
K
ŽIVÝ Ř OBRAZ
I
Ž
O
V
A
N
É
H
O

DR. R.
W. HYNEK

*Stigmatizovaná, dp. farář Naber a sestra
z biskupské vyšetřovací komise.*

MUDR. R. W. H Y N E K

Živý obraz Ukřižovaného

PÁTÉ, ZCELA PŘEPRACOVANÉ VYDÁNÍ

„Stigmatisované z Konnersreuthu“

1 9 2 8

—

KNIHY ŽIVOTA

PRAHA II, SPÁLENÁ 15

Pro veškeré zde uvedené podivuhodné zjevy uvádí spisovatel knihy této pouze svůj soukromý úsudek, nepředbíhaje nikterak, aniž by si osoboval rozhodovati vzhledem k definitivním prohlášením církevním o těchto věcech. Tyto jediné tu budou směrodatnými, až budou pronešeny. Jim pak vždy ochotně se podřídí.

NIHIL OBSTAT.

Emaus — Pragae, die 8. Oct. 1928.

P. Marianus Schaller, O. S. B., censor.

IMPRIMATUR.

Pragae, die 9. Octobris 1928.

† Antonius Podlaha,

episcopus Paphiensis, vicarius generalis Pragensis.

No. 12.884.

Copyright by Dr. R. W. Hynek, Prague II, 1636.

Veškerá práva vyhrazena.

Tiskem Průmyslové tiskárny v Praze.

*ÚCTĚ
SVATÉ TEREZIE JEŽÍŠKOVY,
BOŠÉ KARMELITKY Z LISIEUX,
PŘIPSÁNO.*

O B S A H

Předmluva	7
Svědkové utrpení Kristova	8
Poslední vyznamenaní	13
Prosté duše .	17
Výheň utrpení	21
Odměna lásky .	30
Ohromná nazírání	34
Moje návštěvy .	44
Očití svědkové jiní .	56
Přízrak hysterie .	60
Pět ran Kristových . . .	68
Zanechte marných nadějí	72
Pravost stigmat	76
Úžasné zjevy	80
Co s aramejštinou?	87
Záhada nad záhadu	89
Shodnost stigmatizovaných	96
Lékař a zázrak	99
Zázraky existují .	104
Stanovisko církve	106
Kam s Terezkou?	109
To pravé	113
Tajemství poodkryto .	114
Skrytá vzpruha .	119
Základy na skále .	125
Záruky . . .	131
Láska zázrakem	134
Rána hromová	136
Věčně Živý .	138
Maran atha!	139
Literatura	140

PŘEDMLUVA.

Více než jeden rok tomu, co vyšlo I. vydání mé knihy „Stigmatisovaná z Konnersreuthu“. Výhní zápasů, obran i útoků v celém světě, zvláště pak ve střední Evropě, prošel tento podivuhodný příběh. Bezpříkladný boj rozpoutal se oň všemi možnými prostředky skeptické vědy. Zápoleno až i nejsurovějšími nactiutrhaními a pomluvami. Přes to však tím vším zdolán nebyl. Naopak zdokonalen, vyvýšen jeví se nám po této dlouhé periodě zjev Terezie Neumannové, jenž nabývá stále a stále na hloubce, šířce a velikosti.

Neuškodily mu ony přímo šílené náporů rozpoutaných mocností zla. Jako skála uprostřed příboje vln malomocného vzteku a hrůzy stojí tu stále pevně. Jakoby byl exponentem něčeho mocnějšího, vyššího, co zřejmě již přesahuje hranice světa přirozeného.

Před rokem chopil jsem se pera, bych činně zasáhl v obranu ubohé trpitelky konnersreuthské. Bojoval jsem, by zářný tento náboženský zjev nebyl surově zdeptán a pošpiněn těmi, kdo jen zlobu, zášť a sprostotu nosí ve svém srdci. A nelituji toho. Dnes mohu již směle povědět, co tehdy jen jsem tušil aneb napověděl. Mnoho se změnilo, pokročilo i zdokonalilo. Z nových hledisek novými svědky bylo mnohé znovu zjištěno a potvrzeno. Proto, bych vyhověl neutuchajícímu, možno říci živelnému zájmu, jak projevil se opětovnými vydáními brožur o Konnersreuthu, tak i nesčetnými přednáškami po vlastech našich o tématech tomto pořádaných, přistupuji k doplnění, rozhojnění, ba vlastně k úplnému přepracování svojí knihy. Spousta je dnes věcí nových, přesvědčivých a nesmírně zajímavých, o nichž jen nedostatečně jednala starší vydání.

Rozjasňuje se stále více nad oním divným zjevem bavorských Smrčin. Již dnes možno říci, že nesmír-

ně mnoho dobrá v duše zasel podivuhodný příběh té prosté venkovské služky. Skutečně něco ohromujícího, snad nadpřirozeného tají se za událostmi, jež ne bez příčiny dějí se tak zcela blizoučko od našich říšských hranic. Přemnohým lidem stalo se jimi osobním zážitkem, obnovenou věrou a znovu nalezeným životem ono neskonalé tajemství smrti Kristovy, jež nám neustává připomínati celá bytost stigmatizované. Proto nemožno se odtrhnouti, nemožno zapomenouti Konnersreuthu.

O něm jedná nová kniha moje, nový titul, nový obsah . . . protože nový člověk ji psal.

V den svátku stigmat sv. Františka Serafinského 1928.

II.

SVĚDKOVÉ UTRPENÍ KRISTOVA.

Případ, který tolik rozrušil mysl nejen Evropy, ale i dalekých končin světa, není prvním svého druhu. Nebyl by ani vzbudil té pozornosti, kdyby nebyl zapadl do doby, která ve své vzpurné pýše příkře odkázala podobné věci v říši bájí a legend. Tyto prý se kdysi přicházely, dnes však v éře „nezadržitelného technického pokroku“ jsou nemožnostmi. Odhodila se tu jednoduše svědectví historie o celé legii podobných případů, jichž francouzský prof. dr. Imbert-Gourbeyre napočetl 321! Pročež bude záhodno i o těchto zde něco letmo říci.

Co je to „stigma“? Slovo řecké značí: bodnutí, skvrnu či znamení, dále pak jizvy, jimiž otroci ve starověku bývali poznamenáni. V přeneseném pak smyslu náboženském rozumíme jimi pět ran Ukřižovaného: na rukou, nohou i boku. Tyto čas od času se objevovaly u duší zvláště zanícených jeho utrpením.

Životopisec Anny Kateřiny Emmerichové, spisovatel-básník Clemens Brentano, v jednom úvodě praví následovně: „Není nepatrný počet osob zbožných, které v církvi katolické od dob sv. Františka z Assisi dosáhly tohoto pod theologickým jménem *Vulnus divinum* (rána božská), či *Plaga amoris viva* (živé zranění lásky), známého stupně nazíravé lásky Ježíšovy jako nejvyššího označení soucitu, jenž s Ježíšem spolutrpí . . .“ Širší a výstižnější ještě jest definice církevní: „Podstatou stigmatisace je spoluúčast na utrpení Kristově projevující se na částech těla, odpovídajících jeho ranám. Jest to charisma, či omilostnění nadpřirozené. Stupeň účasti či prožívání útrap těch bývá různý. Též i vnější znamení jeho značně se různí u různých osob.“ Takto ji definuje Jesuita P. O. Pfülf se stanoviska katolických bohoslovců.

Kříž, umučení a zmrtvýchvstání Kristovo je vskutku centrem veškerého křesťanství. Nikdo menší než sv. Pavel prohlásil smysl této nauky: „S Kristem spolutrpeti a s Ním spoluoslavenu býti.“ Proto není divu, že výsostný akt vykoupení našeho — ukřížování Spasitelovo — od prvopočátku těšil se zvláštní zbožné úctě věřících. Již ve století dvanáctém vyjádřil tuto neskonanou úctu k ranám umučení Páně slavný světec-mystik Bernard z Clairveaux ve své nádherné hymně. Též později stále byly rány Kristovy opěvovány. Nejinak píše mystik-spisovatel Angelus Silesius v Poutníku Cherubínském:

„Pod křížem místo nejlepší.

Krev, která na kříži z božských prýstí ran,
je rosa milosti, jíž zalévá nás Pán.

Kdo chceš být oplodněn a věčně rozkvétat,
pak musíš pod křížem nepřetržitě stát . . .“

Připomeňme si dále přepamátanou modlitbu sv. Ignáce z Loyoly:

. . . „vodo z boku Kristova obmyjž mne, utrpení

Kristovo síliž mne, ve svaté Svě rány ukryjž mne, odloučiti se od Sebe nedejž mne . . .“ bychom pochopili, jak význačnou roli hrálo Umučení Spasitelovo i u těchto duchovních velikánů.

Dosud nejdokonalejší jest statistika stigmatisovaných svrchu jmenovaného prof. lékařské fakulty v Clermontu. Též Görresovo proslulé pětidílné dílo: „Die christliche Mystik“, chová as 80 podobných případů, jež dobře by se daly zdvojnásobiti. Se stanoviska liberální medicíny pojednává o tématu tom novější práce (z r. 1923), doc. Jacobiho. Z těchto výše tří set stigmatisovaných dosáhlo jen 62 církevního stupně svátosti aneb blahoslavenství. Bylo pak mezi nimi pouze 41 mužů, ostatní jsou ženy všech stavů i každého věku. Nebyly pak pouze na Evropu omezeny tyto případy. V minulém století byla stigmatizovaná též Kanadanka Esperanza de Jesu a domo-rodka z Ceylonu (Indie) Helena Bolowatta.

Neobyčejně zajímavý jest fakt, všeobecně potvrzovaný, že stigmata v tomto našem smyslu vyskytují se jen a pouze u příslušníků církve katolické. Žádná jiná církev křesťanská přes jiné své význačné vlastnosti nemůže se jimi pochlubiti.

Stigmatisace nebývala nikdy žádnou příjemností pro své nositele. Dosti bolestí a obtíží jim způsobovala. U leckterých zůstala až do smrti jejich skrytým tajemstvím. Některé případy byly po leta vyšetřovány, dokonce od tehdejších lékařů maltretovány (na př. Veronica Giuliano). Vyskytaly se i případy podvodné, jež byly odhaleny světskými i církevními autoritami a potrestány. Život velkého počtu stigmatisovaných skýtal však největší morální záruky, takže církev se nerozpakovala i v kanonisačních procesech se zmíniti o stigmatě co o „superna charismata“, omilostněních (na př. u sv. Kateřiny Ricciové).

Dominikán P. S. O. Braitto krásně tyto charakterizuje: „Nadpřirozené ve stigmatě je, že jsou poznamenáním Božím vyvolených miláčků Krista Ukřižovaného. Nadpřirozeným darem jest již vnitřní účas-

tenství na utrpení Páně a to tak, jak je prožili mnozí stigmatisovaní. Ona horoucí, celou bytost stravující láska k Lásce nejvyšší a nepochopitelné je jistě darem nadpřirozeným. Je jistě výronem milosti posvěcující.“

Jest dále ku podivu, že prvá století křesťanství, doby nejžhavější lásky ke Kristu a největších utrpení pro Krista neznají tohoto vyznamenání zbožnosti. Ani pozdější doby jich nemají, až posléze ve třináctém století r. 1224 na hoře Alverně sv. František Serafínský obdržel je podivuhodným způsobem. Církev katolická oslavuje to zvláštním svátkem dne 17. září, kdy v kněžském breviáři čtou se o tom nádherná slova, líčící onen děj dosti známý. A dále . . . „při milostném pohledu na Serafa pocítoval František jakousi nadměrnou radost a děsné přibití na kříž . . . proto toto zjevení se mu stalo, by jako přítel Kristův poznal, že *nikoliv mučednictvím těla, ale zářem myslí všecek má býti proměněn v naprostou podobu Ježíše Krista*. . . . Byla mysl Františkova rozžata uvnitř serafínským plápoem a tělo jeho zevně označeno stejnou podobou s Ukřižovaným, tak jako . . . vtisknutím pečetí . . . Ten, jenž pečetě ony ve skrytu vtiskl, způsobil jimi zjevně některé zázraky . . . Konečně papež Benedikt XI. rozhodl, by tato, tak obdivuhodná a v pravdě vícekrát i papežskými listinami osvědčená . . . událost každoročně se slavila . . .“

Jak již uvedeno, vedle nejrozmanitějšího věku, povolání a stavu stigmatisovaných vyskytují se také nejruznější stupně jich vnějšího tělesného označení. U někoho je to jen naznačení jizvy či prudké nervové bolesti. U jiného skutečné rány, t. j. defekty tkáňové, v pravidelných obdobích krvácející. Rány nehnisající, ale též se nehojící. Jelikož pak utrpení Kristovo je předmětem i vnějšího zachycení tohoto na těle „znamenaných“, vyskytují se tu zobrazená vskutku veškerá dějství Jeho umučení: Od potu krvavého

(sv. Luitgarda, Štěpánka Quinsanio, Markéta Kor-
tonská), zaznamenáno je i bičování (Archangela Tar-
dero, Ricci del Prato, Coletta atd.). Předposlední
stigmatisovaná Gemma Galgani zakoušela je též in-
tensivně. Trnovou korunu měly pak z mnohých
zvláště: Kateřina Raconisio, Johanna z kláštera Bur-
gos ve Španělsku, Veronika Giuliano, Kristina ze
Stumbelenu, Johanna Marie z Kříže v Roveredu.
Z posledních zejména ctihodná A. Kateřina Emme-
richová měla ji dokonce dvojmo. Též Luisa Lateau
byla touto znamenána. Bolesti nesení kříže se vysky-
tují již řídčeji. Naše Terezie N. připomíná sv. Kate-
řinu Sienskou v tomto ohledu zvláště význačnou.
Belgičanka Lateau měla též podobný úkaz.

Rány v boku činí přechod k vlastní stigmatisaci
v pravém a užším smyslu slova, co znázornění pěti
ran Krista Pána. Je tu pak zajímavý zjev, že kdežto
skutečná rána boku Kristova podle tradice se nalézá
na pravé straně, že vyskytují se stigmatisace též
v zrcadlovém obraze jejím, t. j. vlevo, u tak zv. „gau-
chères“ (levých), oproti oněm „droitiers“ zvaným.
Vpravo správně byl označen sv. František z Assisi,
Angela della Pace, Maria Colonna, A. K. Emmericho-
vá. Vlevo z nejvýznačnějších: Sv. Kateřina Sienská,
Kateřina Ricciová, Luisa Lateau. U Gemmy Galga-
ni byla tato boční rána až 6 cm dlouhá. U Jany Ma-
rie z Kříže v Roveredu procházela snad plícemi až
k osrdečníku.

Ostatní pak rány rukou i nohou nebývají vždy všu-
de zcela vyznačeny. Jsou i stigmatisace částečné, na
př. Blanca Gussmannová. U řeholnice Masrony
v jedné ráně byly odděleně znázorněny všechny ostat-
ní. Ze stigmatisovaných žen dlužno připomenouti
Helenu, královnu uherskou, Ossanu z Mantuy, Ur-
šulu Beincasu, Marinu z Escaboru, venkovanku Do-
miniku de Paradiso a Isabellu Hendrixovou.

Z nejvýznačnějších mužů uvádí Görres následu-
jící: Mystik-řeholník bl. Karel ze Sazie, Robert de
Malatestis, člen vladařské rodiny z Rimini, Domini-

kán Walter von Strassburg, Dodo, laik premonstrát, Cherubín de Aviliana, augustinián, kapucín Benedikt z Reggia, Angelus del Paz, minorita a posléze Jan Graio, mučedník františkán, jenž měl na nohách rány téměř 6 cm dlouhé.

Podle rozhodnutí papeže Benedikta XIV. nedostačí stigmatisace samotná k dosažení stupně svatosti. K této se vyžaduje především heroická ctnost. Byly pak i podvodné osoby, na př. jeptiška kordovská, též lissabonská, jak uvádí Pfülf T. J., Terezie Staedele či Anna Moes aneb A. M. Kinker, již jmenuje Jacobi. Zcela správně praví P. Braitó: „Stigmata nejsou sama zárukou svatosti. Církev, prohlašující stigmatizované za svaté, nejprve zkoumá jejich osobní život a pak teprve hodnotí jich stigmata. Jsou dokonce osoby stigmatizované, jež nepěkně a pohoršlivě skončily.“

„Jaký účel a význam mají stigmata? — Jest v nich proudění milosti posvěcující. Neb spojují intimněji duše Bohu oddané s Kristem, vzorem všech trpících. Stigmata byla dána též ku vlastnímu posvěcení osob oněch . . . Hlavní však roli mají stigmata svým prvkem charismatickým pro osvětlení bližních *Stigmata* mají býti *svědky nadpřirozena* v době, která nadpřirozeno podceňuje nebo nedoceňuje . . .“

III.

POSLEDNÍ VYZNAMENANÍ.

Ani století právě minulé přes všechn svůj racionalismus a bezbožectví neubránilo se hojnosti stigmatizovaných. Bylo jich tu více než 30. Spis Grabinského „Die Wunder“, Jacobiho „Die Stigmatisierten“, a spis „Stigmatisierten des XIX. Jahrhunderts“, Regensburg 1877, podávají o nich hojně zpráv. Jen v nejvýznamnějších rysech se jich dotknu.

Především je to ona silně napadaná a stejně vřele obhajovaná ct. Anna Kateřina Emmerichová, narozená r. 1774 v chudé selské rodině ve Vestfálsku. Později se stala augustiniánkou v Dülmenu u Münsteru. Zemřela 9. února 1824. Nejproslulejším z jejich životopisců je Clemens Brentano. Jeho knih vyšlo hojně též v českém překladu. S naší T. N. má značné podobnosti svojí trnovou korunou, poznáváním ostatků svatých, visemi umučení Páně, i dlouhým zdržováním se potravy. Záležitost jejího povýšení na oltář projednává se nyní v Římě a podle zpráv T. N. bude prý rozhodnuta až druhým nástupcem nynějšího papeže. Byla též dvakrát, a to dost brutálně, vyšetřována komisemi, bez jakéhokoliv pozitivního výsledku.

Pak jest skupina „ekstatických panen tirolských“: Crescentia Niklutsch (1816 rozená), Maria Mörl (1812—1868), Maria Domenica Lazzari (1815 až 1850). Niklutsch pocházela od Meranu, též i jejím pokrmem vedle sv. přijímání byl denně pouze šálek mléka. Marie Mörlová od Bozenu stala se z nich nejznámější svým umíráním pátečním i svojí „jásavou ekstasí“. Poslední z jmenovaných nepřijala podle různých svědectví od r. 1834 do své smrti, r. 1850, nejmenší potraviny.

Rozšířilo by nesmírně mou knihu, kdybych poněkud obšírněji zmiňoval se o těchto zjevech, o nichž máme již více a důkladnějších zpráv. Vždyť jen o Emmerichové pro i contra napsána celá knihovnička. Mimo Helenu Bolowattu na Ceyloně, Espreranzu de Jesu v Kanadě, byly to dále Josefa Kümmi, Švýcar-ka, Francouzská Bertina Bouquillon, Italky: Maria Rosa Adriani, Maria Cherubina Clara atd. Vysoce zajímavým zjevem je Melanie Mathieu, ona proslulá pasačka z La Saletty, jíž se zjevila Blahoslavená Panna. Zemřela pod jménem Marie z Kříže r. 1904. „Když r. 1918 její hrob v Altamura v Itálii byl otevřen a její mrtvola ohledána, nalezeny znamenité ran na rukou i nohou a mnoho krve v těchto ranách“. Grabinski 263.

Dokonce Rakousy měly svoji stigmatisovanou, Julianu Weiskirchnerovou (nar. 1824 nedaleko Vídně), dále byla v Německu Maria Beatrix Schumann, stigmatisovaná r. 1853, Bernadetta Frey, Barbara Pfister ve Speyru (zemř. 1909), Anna Henle z Eichstättu, Rosalie Pütt v Belgii (zemř. 1919). V Itálii pak značně v ekstasích krvácející Elena Apallo v Montefalto. Dosud snad žije Francouzka Marie Julie Jahenny (nar. 1850), jež po 10 let byla v církevní klatbě. Bohužel není možno o nich se více šířiti. Spěchám povědět něco o nejposlednějších a nejzajímavějších, jimiž jsou Belgičanka Luisa Lateau, Italka Gemma Galgani se svým krajanem kapucínem P. Pio.

Luisa Lateau (nar. 1850, zemř. 1883), jako dítě ubohého továrního dělníka, vzbudila svého času nejostřejší diskusi. Tato se přenesla i do vědeckých kruhů německých, kde zejména slavný prof. Virchow svým prohlášením o podvodu v tomto zjevu značně se kompromitoval. V poznámkách knihy Pfülfovy, str. 48, stojí: „Stigmata u L. L. opakovala se od 26./4. 1868 až do 23./8. 1883 každý pátek: celkem 800krát. Později měla i krvácení na spáncích, jako od trnové koruny. Též se objevovala rána na pravém rameni. Od 30./3. 1871 až do smrti 25./8. 1883 . . . ničeho nepožila Luisa mimo sv. přijímání. To také před lékařem r. 1879 potvrdila přísežně. Při tom byla však až do posledních chvil života zdráva. . . . Bohoslovec biskupské komise zprvu proti ní zaujatý prohlásil se na konec v její prospěch. Jiný člen, lékař dr. Lefèvre, prof. lovanské univ., podal podrobný popis o všem . . . Na výzvu Virchowovu poslala král. lékařská akademie v Bruselu své dva členy: katolík dr. Warlomonta a zednáře dr. Crocqua du Bois-Haine, kteří po bedlivém zkoumání a po mnohých diskusích v akademii za souhlasu všech jejích členů konečně prohlásili: „Stigmatisace Luisy Lateau je skutečné faktum bez jakéhokoliv podvodu. Věda lékařská nemá nijakého uspokojivého vysvětlení těchto zjevů . . .“

Další je Gemma Galgani z Toskánska, dcera lékárníka (nar. 1878, zemř. 1903). O ní napsal knihu vzácný přítel můj, univ. prof. Dr. Aug. Ludwig z Freisingen, jenž neochvějně zdůrazňuje tu vyskytování se stigmat jen v životě milosti v lůně katolické církve. Tyto zjevy prohlašuje za charismata, t. j. spojení přírody a milosti. G. Galgani, ranami Krista znamenáná, vyznačovala se ranou boční 6 cm dlouhou, 3 cm širokou (Jacobi, str. 43). Rány její počínaly se ve čtvrtek večer náhle objevovati, jakoby se nad nimi sama kůže protrhla, krvácely. Leč po páteční ekstasi stejně rychle se zacelovaly a v neděli nebývala po nich již nejmenší stopa. Též se u ní vyskytovalo silné „bičování Páně“ i trnová koruna. Rovněž téměř ničeho nepožívala.

Nejposlednějším však jest kapucín P. Pius z kláštera St. Giovanni Rotondo u Foggia v Apulii, jenž r. 1918 jako 32 letý mnich obdržel tato stigmata a s nimi různé dary duchovní. Zejména kardiognosii (poznávání nitra lidského). „Vycházela z něj příjemná vůně, jež naplňovala jeho celu a označovala cesty, kudy chodil. Uzdravoval nemocné. Zjevoval lidem jich tajemství a předvídal věci budoucí. Též . . . povznesl se do výše a kráčel k oltáři vzduchem nad hlavami užaslých zástupů . . .“ je citováno z Pfülfa, str. 28. Byl vyšetřován církevní vrchností na pravost oněch zjevů. Jelikož tato rozhodla, že stigmata jsou dána řeholníkovi pro jeho vnitřní posvěcení, odebral se na rozkaz představených do neznámého kláštera svého řádu, kde skryt jsa před očima světa, oddán jest svému mystickému životu v Bohu. A tato bezpodmínečná poslušnost, jíž ochotně se podrobil, znamená v očích církve stejně, ne-li více, než jeho omilostnění, protože podle slov Písma: „Tajnou zajisté věc královskou dobré jest ukrývati.“ Tob. 12,7.

„*Stigmatisace jako ozvěna utrpení Kristova*, po staletí se ozývající, měla účelem svým mravní obrodu nejen jednotlivce, ale i celé společnosti. A tu je ne-

sporno, že i tito stigmatizovaní pozdějších dob vyvolali v myslích lidských veliký rozruch a značnou ozvěnu. Přispěli tak mocně v širokých kruzích ku vzpružení nového náboženského života.“ Potud Jesuita Pfülf.

IV.

PROSTĚ DUŠE.

Zvlášť hlubokým tajemstvím úradku Božího je okolnost, že tyto věci nejvyšší, skvosty a poklady království nebeského, skryty jsou před moudrými i opatrnými a že zjeveny byly maličkým, pokorným a prostým duším. Nerozuměli jsme tomu naprosto, dokud u nás vládla v duševědě ona povrchní „duševěda bez duše“.

Tento fakt jí byl zvláště kamenem úrazu i pohoršení.

Teprv hloubková psychologie a metapsychologie aspoň částečně nám odkryla porozumění pro zjevy tolikrát se opakující v dějinách našeho náboženství, že prostáčkové bývají tu obdařeni nádhernými vise-mi aneb zjeveními, anebo že v duchovním životě dosahují moudrosti neb osvětlení, jež nedostupnými zůstaly lidem daleko rozumově i jinak schopnějším.

Protimyslnost výroku Kristova, jímž chválil Otce nebeského za to, že skryl věci království Božího před moudrými a zjevil je nedospělým „nemluvnátkům“, dostává v nich svého potvrzení. Tak na př. prostý bratr-vrátný Alfons Rodriguez S. J. z Mallorky napsal jednu z nejkrásnějších a nejduchovnějších knih o cvičení se v křesťanské dokonalosti. Nádherné to dílo mystické . . . Aneb co naútočeno bylo právě nevěrci a rozumovými povýšenci na přešťastnou Bernadettu Soubirous, ubohou to venkovskou dívku, pro právě její prostou mysl!

Tato hlavně ji uschopnila, by v dětinné pokoře

spatřila zářný zjev Neposkvrněného Početí! Nebo jak prostinká zcela byla duše oné závidění hodné pasačky z výšin La Salletských! Než dále. Proč náš jasný vzor a duchovní vůdce, ona prostá, něžná „květinka nebes“, sv. Terezie od Jezulátka, proč ona jen stále a vědomě kladla důraz na něco tak překonaného a nebohého jako na dětský postoj člověka duchovně pokračujícího vůči duchovnímu světlu? Proč mystikové všech věků a národů vracejí se stále k tomuto duchovnímu dětství? Proč nejkrásnější z nich a nejvznešenější mystikové katoličtí neustávají volati: „Bože můj, Tys všechno a já nic, zhola nic!“ Proč vědomě usilují takřka o úplné odstranění své vlastní osobnosti, její vůle, jejich schopností, atd.?

Protože *tato pokora srdce*, úplné ponížení, takřka vyhlazení sebe je *podmínkou*, by v kom zazářilo Světlo Věčnosti. Jen po tomto mostě přejíti lze do nebe-tyčných vyšin a dálav světa nadpřirozeného a *dosíci cíle vši mystiky* v „cognitio Dei experimentalis“, t. j. *poznání Boha bezprostředním zážitkem*. O toto poznání, o tyto zjevy, jeví se již nejčilejší zájem prozatím i z kruhů necírkevních. Loňský světový kongres filosofů v New Yorku byl toho důkazem, stejně i u nás na př. kniha Hoppeho „Přirozený a duchovní základ světa a života“, anebo Matthiesenův obsáhlý spis: „Der jenseitige Mensch“ či Schjelderupova psychoanalyticko-nábožensko-experimentální studie: „Die Askese“.

V badáních a pozorováních metapsychologických došli jsme dále k poznatkům, že tyto obdivuhodné, nadnormální funkce našeho podvědomí, nadvědomí, atd., podmíněny jsou právě úplným vyloučením našeho bdělého vědomí. To je tu podmínkou bezpodmínečnou. Tedy s několika stran najednou aspoň částečně osvětluje se nám onen náboženský paradox (protimyslnost), na př. u sv. Pavla, proč Bůh vyvolil si právě ty nejslabší, aby zahanbil ony moudré, povýšené lidi rozumu či vědy, která už buďto „dnes všechno zná, anebo se to jednou jistě doví“.

Prostá venkovská dívka ze stáje, z hospody, nikterak tedy svojí jednotřídkou obecné školy vzdělaná, stala se tu středem pozornosti lidí učených i vysokých hodnostářů církevních. Snad právě v ní měly se ukázati vyšší nadpřirozené síly „Ducha, jenž věje, kam chce a ke komu chce sám“.

Obracím se tudíž k stručnému životopisu této zvláštními úkazy obdařeně dívky, při čemž doplňuji a opravuji svá dřívější sdělení. Nutno ve všem respektovat především pravdu. Tak rodné místo Terezie Neumannové není vesnice, jak mylně jsem psal, nýbrž městys s 952 obyvateli v roce 1927 (podle Bayer. Jahrbuchu). Toto nalézá se od města Waldsassen přesně 6 km; mezi Chebem a tímto hornobavorským městem je vzdálenost 13 km železničních kolejí. Na návsi či náměstí konnersreuthském po levé straně příchozího od Waldsassen stojí nízký zděný domek rodičů Tereziných, chudého venkovského krejčího, jenž přes to polním hospodářstvíčkem hájiti musil si těžký, odříkání plný život práce a lopty pro potřeby četné rodiny.

Zde pak jako prvorozená dcera z deseti, vesměs duševně i tělesně zdravých, dosud žijících dětí, se narodila na Bílou sobotu 9. dubna 1898 v jednu hodinu s půlnoci naše stigmatizovaná. Patronkou její se stala proslulá spisovatelka mystických děl sv. Terezie Ježíšova, Španělka, zakladatelka řádu bosých Karmelitek. Vyrostla v úžasné chudobě, jak ji líčí farář dómu v Bamberku Th. Geiger. Vedle školy musela pomáhati rodičům v opatrování mladších dětí a polní práci. Chodila do tamnější školy, jež pro chlapce má dvě třídy, pro děvčata jednu, jak sem se byl informoval. Nejen tato okolnost, ale i ostatní mne utvrzovaly v mínění, že Konnersreuth je vesnicí. Kromě kostela, fary a pošty, obvyklých zjevů našich vesnic, není tam zejména ani lékař, což přec u nás bývá již na všech větších osadách. Ve škole nevynikala ničím nad průměr, zejména v náboženském ohledu nebyla nikterak zvláštní, aniž přemrštěnou.

Ještě když chodila do školy pomáhala přivydělávati rodičům „na panském“, kde za odpolední svoji práci dostávala mzdy 60 pfeniků!! Rokem 1912 vychodila školu a tu vstoupila do služby k Martinu Neumannovi, sedláku a hospodskému ve svém rodném místě. Z návštěv svých tamtéž znám i statek tento, v němž podnes slouží dvě jiné sestry Tereziiny. Bydlíc v komoře na půdě žila tu tvrdým, odříkání plným životem venkovské služky, neunavné v práci a lopotě. Pobyla tu plných šest let a zejména za války, kdy otec její (byl pěším dělostřelcem) i chleboďárce naruškovali, zastala podle svědectví všech plně, jako čeledín, veškeru těžkou práci polní, dokonce i v hostinci vypomáhajíc. Nikdo však nemůže ji vytýkati sebelepší úhonu mravní aneb lenost či změkčilost po dobu tuto. Pravý opak dosvědčuje Th. Geiger o ní na několika zajímavých dokladech. Bez reptání orala, vláčela, síla, žala i mlátila. Nosila dokonce pytle 80 kg těžké sama na sýpku atd. Tak prostým, všedním a jednotvárným byl život její. Život, jež vede statisíce ubohých, prostých venkovanů, o nichž nikdy nikdo nezví nic zajímavého. Snad i my bychom nikdy nebyli nic se dověděli o nějaké Terezii Neumannové, nebýt onoho osudného požáru v neděli ráno 10. března 1918.

Chytila tu stodola vedlejšího statku s hospodářstvím Martina Neumanna bezprostředně sousedícího. Tím bylo toto nadmíru ohroženo. Přirozeně, že i tu Terezii Neumannové, která přec nahražovala v polním hospodářství zcela mužskou sílu, připadla úloha tomu odpovídající. Stojíc střídavě na stolici a na žebříku, podávala za chladného, pro Smrčiny bavorské možno dobře říci ještě zimního dopoledne, po téměř dvě hodiny plné kbely a konve vody hasičům. Promáčela se, prostudila a namohla nad své síly. Za podobných okolností uhnal si svoji smrt náš nadaný básník K. Hynek Mácha. Měl by věru zkusit podobně se aspoň hodinu namáhati zhýčkaný psychoanalytik či odborník o „hysterii“. Jistě, že by

pak nahlédl ubohost svých domněnek a výkladů o naší stigmatizované, jež se mu v suchu, v pohodlí z péra jen rojí — tak vědecky a neomylně! Neumannová pocítila náhle prudkou bolest v kříži, nemohla se narovnat. Musila zanechat hašení. Ztěžší odplížila se do svého rodného domku k rodičům . . . a tu vlastně započíná Kalvarie jejího utrpení, aby po dlouhých letech strastí a běd vyvrcholila ve věrném zobrazení dějství tamtéž před téměř dvěma tisíciletími se odehravšího.

Nutno pak tu zvlášť zdůrazniti, že do této doby Terezie Neumannová těšila se naprostému zdraví, nejevíc také ani nejmenších úchylek duševních.

V.

VÝHEŇ UTRPENÍ.

Oním osudným požárem na počátku března 1918 započíná vlastně veškeré dějství konnersreuthské, prozatím neznámé a světu skryté, ale připravující již ony věci, které ohromují svět. Byla to prostá venkovská služka vržená střemhlav do výhně strastí a útrap. Do kadlubu, jenž jako zlato žářem očišťuje duši od všech příměsí, aby ji pak přetavenou, zcela proměněnou předal vyšším cílům a účelům, jež zná jedině Prozřetelnost, sám Bůh.

Jak protimyslnými a tvrdými jsou slova apoštola národů sv. Pavla — kdož je může snést z oněch přesládlých humanitářů! — že Bůh mrská a ranami stihá každého, jež za syna svého přijímá. A že jest nezbytností snést tento Jeho rád kázně a výchovy, aby pak On sám podati se mohl jako synům svým! Snad právě v těchto utrpeních bez konce a mezí, co prodělati musila bědná, chudobná dívka venkovská ve své ubohé podkrovní světničce, osleplá, ochrnutá, časem i ohluchlá, byla již nesmírná láska Boží, jež si ji při-

pravovala za svůj nástroj. Překrásně o tom píše ve své knize rytíř Lama, v řádcích, které považuji za nejlepší o Konnersreuthu, jež v Německu byly vydány.

Vždyť ona chtěla být zdráva! Ještě za války měla příslibeno, že po této bude směti vstoupiti do řádu misí afrických. Připravovala si pro tento svůj cíl šatstvo, prádlo atd. A nyní veškery její naděje byly zklamány, když tak těžce onemocněla. Přece chorou, dokonce beznadějně, nemohli ji nikde potřebovati, zvláště ne pro tak těžký úkol . . . Ano, zde se nám v plné tíže jeví onen problém bolesti a zla, před nímž zbaběle utíká u nás tolik hýčkaný buddhismus. Otázka, na níž úplně ztroskotal i Tolstoj. Však jediné správně ji rozřešila slova Kristova: „Vezmi kříž svůj na se . . .“ a Pavlova „přemáhejte zlo dobrem . . .“ Mystik dominikánský Mistr Eckehart jistě ze zkušenosti pravil, že „nejrychlejší tvor, jenž nás přivádí k dokonalosti . . . jest utrpení.“ A náš mystik-báseňk O. Březina, jehož šedesátiny právě oslavujeme, kolikrát a jak správně mluvil o této jediné nevyhnutelné cestě očisty, povznesení k výšinám, jež vede jen utrpením.

Terezie Neumannová doma ulehla. Později pobyla si 7 neděl v nemocnici waldsassenské, kde ji zastupce tehdy v poli jsoucího dra Seidla léčil na obtíže žaludeční (ptosu) a pod. Nevyléčil ji. Churavěla stále, až posléze na podzim, kdy jak dr. Šimsa sděluje, řádila v místě „španělka“, definitivně ulehla, nemohouc choditi aniž vládnouti dolními končetinami. Říkalo se, že si při požáru nějak pochroumala, dokonce „vymknula páteř.“ Sám jako lékař nepřikládal jsem tomuto laickému označování nemoci příliš víry, protože páteř je vysoce nosný, kostěný sloup našeho těla a jen velkým úrazem se dá poškoditi. Než při opětovném studiu otázky případného poranění míšního u naší Terezie našel jsem v různých spisech zejména u Geigra a Kiefera potvrzeno, že tuto domněnku o poranění páteřním vyslovil nemocné — lékař dr. Vilém Burkhart z Hohenberku na Ohři. Lé-

kař lidumil, protestant, který, když ohledal páteř Terezinu, pravil: „Zde to máme. Nemoc může ještě dlouho trvati, ale ty se můžeš též náhle zhroutiti.“ (Geiger, str. 37.) Ošetřoval ji pak po měsíce s péčí a oddaností. Bohužel 11. února 1919 zemřel tento lékař, který jako první a bezprostřední svědek nemoci po úrazu nemůže již nám vydávati dalšího svědectví v této závažné věci. Leč nikdy ji nepovažoval za hysterii. Jméno toto co hysteria traumatica (z úrazu) vyskytá se po prvé ve vysvědčení, kterým Terezie Neumannová jako naprostá invalidka v r. 1920 obdržela od pojišťovny plnou rentu pracovní. Nešlo pak ani o označení choroby, jako stavu, který nejlépe odůvodniti mohla „hysterie“, ona služka pro všechno, kterou máme pohotově ve všech nesnázích diagnostických.

Terezie zatím ochrnula úplně na obě dolní končetiny, na levou horní, dokonce i na polovici obličeje. Ochnutí přerýváno bylo prudkými křečemi, jež dokonce nemocnou i z postele vymršťovaly. Od října 1918 počal ji slábnouti zrak, až posléze v březnu 1919 byla úplně slepá a to oboustranně. Později vytvořily se jí vředy a hlízy v krku, v uších (takže i na čas ohluchla) a hlavně veliké proleženiny, jež rozhodně nepatří ke klinickému obrazu t. zv. hysterie.

Prof. Ewald, protestant, ve své publikaci rozlišuje sice diagnostické (rozpoznávací) možnosti nemoci Tereziiny. Než beze všeho chytá se nejsnadnějšího, t. j. hysterie. Možnost skutečného poranění páteře odbývá jako největší vzácnost. Ale i věc zcela přijatelná a možná, t. j. krvácení míšní, odbyta jest prostě, jako: „myslitelně nepravděpodobná“. Tento učený pán drží se své diagnosy za každou cenu, ačkoliv teprve po 9 letech nemocnou vyšetřoval. Přes to, že jiný profesor dr. Nothaft z Mnichova v tisku docela hájil . . . možnost skutečného porušení míchy u naší Terezie Neumannové. Medicina není matematika, kde vše se dá zcela přesně vyjádřit a pak jsou případy s kterými se prostě nedá hnouti.

Takový, zcela obdobný se mi jeví případ sl. Melanie W. z P., která ve svých 18 jarech zezadu byla sražena brutálním motocyklistou k zemi. Vstala a ještě týž den šla hrát tenis. Druhý den činila totéž a ještě se koupala v řece. Ani třetí den nejevila známek choroby, až čtvrtý den úplně ochrnula na obě dolní končetiny a přes dva roky je beznadějně ochrnuta. Nic nepomohlo, že její rodiče navštívili s ní kde kterou kapacitu lékařskou ať v Praze či Vídni atd. Nejzajímavějším je, že mínění těchto o vzniku choroby (tu zřejmě po úraze) se naprosto rozcházejí. Léčebně pak je tu naprostý neúspěch. Zde otec její je továrník, jenž na léčení vše obětoval, tam chudičský venkovský krejčí . . . Snad p. prof. Ewald mohl by zde ukázati, co umí.

Jako ubohý Lazar ležela Terezie, ubohá služka chudobných rodičů v úplných temnotách, v bolestech a utrpení v podkrovní selské světnici na tvrdém slamníku svého prostého lože. Nebylo jí pomoci. Smířila se se svým osudem a všechno šatstvo a prádlo nachystané do misí rozdala ještě chudobnějším. Jelikož lékařská pomoc byla již bezvýslednou, navštěvovala ji pouze sestra z Mallersdorfu, ošetřovatelka nemocných a místní pan farář, kněz neobyčejný. Ten dodával ji útěchu víry v jejím utrpení. Od roku 1922 dostavily se pro hlízu krční polykací obtíže, takže nemocná vyžívovala se jen tekutou stravou: kávou, malinovou šťávou, mlékem atd. Pak přidružilo se i šlachové zkrácení a ohnutí v levém koleně, takže levá noha se octla pod pravým stehnem. Tím se vytvořila na hřbetu nohy velká proleženina sahající od paty, kotníků až po levý malíček. Stejně na kosti křížové a na zádech povstaly podobné vředy decubitální, značně rozsáhlé, krví a hnisem pokryté.

Jedenkrát za čtrnácte dnů bylo měněno prostěradlo a prádlo nemocné, která pro velké bolesti se nemohla ani pohnouti. Bylať již pro život beznadějně ztracena. Jak se říká, lidem na obtíž . . . ne však ro-

dičům, kteří neustali s láskou a péčí starati se o ni. Být tam uzákoněna privilej „dobré smrti“, o níž se u nás usiluje, že totiž kdokoliv a jakkoliv a kohokoliv beznadějně nemocného či trpícího beztréstně může poslati na onen svět . . . kdož ví zda by již leta netlely kosti její v zemi, kdyby ovšem této zvrhlé nadlidskosti byli propadli i v Bavořích, v zemi tak nábožensky silné.

Úplná noc a temnoty zahalovaly ji po plná čtyři leta. Mluvílo se od skeptiků o hysterické slepotě. Neprávem. V učebnicích psychiatrie Bleulerově i Binswanger-Siemerlingově nemohl jsem nalézt dokladů o oboustranné, pomalu vzniklé a úplné hysterické slepotě. Též v učebnicích očního lékařství prof. Th. Axenfelda z Feiburku nenalézám ničeho podobného. Nemohla čísti, ani ručně se zaměstnávat, ani konati cokoliv jiného. Zbývala jí jediné modlitba, pohřížení v sebe a v Boha. V tom dosáhla dokonalosti a naprosté odevzdanosti do vůle Jeho, jak svědčí památná slova její, když ono světlo 29. dubna 1923 v 6 hodin ráno se jí tázalo: „Rezičko, chtěla bys být zdráva?“ Tu odpověděla: „Mně je všechno vhod, žítí nebo zemřítí, býti zdravou či nemocnou. Milý Bůh tomu nejlépe rozumí.“ A po dlouhých čtyřech letech vyšla z nejtemnějšího žaláře své slepoty. Prohlédla rázem; a nepoznávajíc svoji sestru, která za tu dobu povyroستla a se značně změnila, tázala se jí, kdo je. Tedy pouze slepoty zbavena byla v ten den, kdy ku podivu v Římě za blahoslavenou byla prohlášena sv. Terezie od Jezulátka, obzvláštní to zjev dětinné prosté a hluboké duše, jíž si byla naše Terezie v době své choroby nadmíru oblíbila.

Nejhoršího trápení sprostěna, s tím větší radostí oddávala se i v krutých bolestech svých modlitbám a Bohu. Zajímavo jest, že při obrnách rázu hysterického nevyskytují se téměř neb velmi vzácně proleženiny. Zde však byly v rozsahu nadmíru velkém shodně, jako se objevují jen při nejtěžších onemocnění míšních. Než i přes tuto okolnost zcela leh-

ce přenesl se básnicko-lékařský (jak praví Geiger) posudek prof. Ewalda, by i přes to setrval na svém výkladu o hysterii Neumannové a zlehčoval zjev, který vysvětliti nedovede: totiž náhlé vyléčení těchto proleženin a to oné na levé noze 3. května, a ostatních 17. května roku 1925.

Jak jsem svým osobním dotazem za svých návštěv v Konnersreuthu byl zjistil od nejvýš ctihodného a svědomitého dp. faráře Nabera (o jeho slovech kdy pochybovati neměl jsem sebemenší příčiny), pokryla se ona tak rozsáhlá rána hřbetu nožního během 24 hodin jemnou kožní blankou, čili epithelialisovala se, jak my lékaři říkáme, když před tím do obvazu na této noze bylo dáno několik lístků růžových, jež do Konnersreuthu byly zaslány z Lisieux, přímo z hrobu výše jmenované sv. Terezičky. V našich obvyklých zkušenostech lékařských nemáme pak dokladu pro tak náhlé vyhojení vředů proleženinových, jež potřebují týdny i měsíce ke zhojení.

V neděli pak 17. května téhož roku ve 2 hod. odpo., kdy právě v Římě ve velechrámu sv. Petra za světici byla prohlášena tato nepatrná, bosá Karmelitka francouzská, stalo se opět něco prapodivného v komůrce Tereziině. Rodiče její zůstali doma a modlili se pobožnost májovou k Panně Marii, když tu náhle vykřikla téměř po šest a půl roku ochrnutá jejich dcera. A pak zdálo, se jakoby s někým rozmlouvala. Pojednou se posadila ta, jež před tím již sama ani se pohnout nemohla a chtěla vstát s postele a chodit. Zatím dostavivšímu se dp. faráři Naberovi a sestře z Mallersdorfu sdělovala obsah rozmluvy s oním světelným zjevem: „Zažiješ malou radost. Posad se, — — pomáhám tobě . . . Trpěti budeš ještě hodně a žádný lékař ti nepomůže . . . *Jen utrpením půjdeš kupředu, neb tímto se zachraňuje více duší než nejlepším kázáním.* Já jsem to již dříve napsala . . . A chodit také už můžeš.“ A na ta slova Terezie N. vstala, podporována jsouc otcem a onou milosrdnou sestrou z M. přešla komůrkou. . . . Předposlední dvě věty

našel pak dodatečně dp. farář N. ve spisech sv. Terezie Ježíškovy (je to šestý její list k misionářům). Šest svědků přítomných dotvrdilo, jak obličej Tereziin zazářil, jakoby jakýmsi světlem byla ozářena. Ochrnutá posadila se, natáhla skrčenou nohu a po bezvládnosti nohou, která trvala přes šest let, se postavila na vlastní nohy. Pomalu pak vracela se jí síla do nich. Přecházela sice již o berle, ale teprve ve výročí den smrti této světice (30. září 1925) po nádherné visi její mohla úplně volně chodit bez jakékoliv pomoci. Zůstala opojena štěstím jako u vytržení po několik dnů. Vždyť opět ze světla jako slunce oslňujícího uslyšela hlas: „Toto utrpení pomine, nastane však horší. Svěřuj se ve slepé poslušnosti vedení svého zpovědníka. Odumírej stále víc a víc sobě. Než zůstávej jen vždy tak dětinně prostou.“

A nedalo vskutku na sebe dlouho čekat toto utrpení. Počátkem listopadu téhož roku onemocněla horečkami, bolestmi v krajině břišní a nevolnostmi. Když pak po týdnu se její stav nelepšil, zavolali starostliví rodiče z blízkého města Waldsassen primáře chirurga dra. Seidla, jenž k večeru 13. listopadu 1925 za ní přijel.

Tento osvědčený odborník operatér shledal pak, že má na typickém místě vytvořenu nebezpečnou hlízu ze zánětu slepého střeva. Stav její pak celkový byl takový, že naléhal na bezodkladné její převezení do své nemocnice k vůli bezprostřední operaci, bez níž by nevydržela snad ani do rána. Sám pak jel svým autem napřed, by vše potřebné zařídil. Otec nemocné sháněl povoz k přepravě do špitálu. Matka Tereziina, připravujíc prádlo atd., hořekovala nesmírně. Hrozila se, jako jiní venkované, že její dcera musí být „řezána“. Tu sželelo se těžce nemocné dceři matky, i prosila dp. faráře N. o svolení, aby směla vyzývat ještě o pomoc sv. Terezičku. Když jí to dovoleno, přiložila si na zduřelé a bolestné místo v tříselné krajině ostatek této svaté (jeden vlasek její), vztýčila se na posteli, jakoby s někým rozmlouvala a několikrát jen pravila: „Opravdu?“

Tázána pak na to, co se s ní dělo, odpověděla, že uviděla něžnou bílou ručku, jak se k ní snáší a slyšela hlas: „Aby svět poznal, že existuje vyšší zásah, nebudeš operována. Vstaň však a jdi hned do kostela se poděkovat, ale hned pravím. A trpěti budeš ještě. Jen tak spolupracovat můžeš na spáse ostatních. Zůstaň jen povždy dětinně prostou!“

Věc tato udála se mezi šestou a sedmou hodinou večerní. Nemocná, jež před tím vysílením ani pohnouti se nemohla a od horeček kol úst měla veliký opar, chtěla ven do kostela. Připomínám, že Konn. ležící mezi 600 a 700 m nad hladinou moře, má jako celé Chebsko klima velmi drsné a studené. Matka spráskla ruce. Jakže do té zimy, po těch horečkách! Terezie však stála na svém. A vskutku týž večer užaslá osada viděla nemocnou, její rodinu, dp. faráře klečeti u oltáře a díky vzdávati nebesům za tak neslýchané uzdravení, jež dovršeno tím, že po půlnoci as ke druhé hodině přirozenou cestou střevní vyšla spousta hnisu z hlízy, která se byla provalila do konečníku. Druhého dne ráno představila se Terezie N. s otcem svým užaslému primáři, který její náhlé uzdravení nemohl vůbec pochopiti. Od té doby jest se střevy naprosto zdráva.

Zde stala se kromobyčejná věc, u níž nutno se pozdržeti, protože právě odpůrcům Konn. nehodí se do krámu, do jejich pracně vykonstruovaného, „přirozeného“ běhu všech věcí, kromě něhož nesmí a nemůže být nic jiného, nadtož nadpřirozeného. Zejména prof. Ewald chce být se zjevem tímto velmi lacino hotov. Odborník duševních chorob jakoby chtěl zlehčovati nebo v pochyby bráti nález chirurga odborníka, dokonce i vyšetřením konečníku získaný. Kdo dobře zná poměry specialisace lékařství v Německu, dá mi za pravdu, že odborník ve směru jednom neliší se tu mnoho od laika v jiném oboru medicíny. Pročež p. prof. Ewald mi laskavě promine, že mu jako psychiatrovi odpírám vůbec jakoukoliv zkušenost a tím i oprávněnost posudku o této cho-

robě, zejména takého, jakým jest jeho na str. 22. jeho publikace zvlášť otištěný. Jsa chirurgem již před válkou, v Argentině v Ledesmě řídil jsem samostatnou nemocnici, za války zastával jsem prof. Kukulů v nemocnici karlínské, po té v Pardubicích, Liberci jsem operoval. V Kolomeji a Hustu byl jsem chefchirurgem, v posledním místě dokonce pro záložní sbory VII. armády rak.-uhér. měl jsem téměř každodenní příležitost stýkati se s tímto onemocněním. Je možno, že ve velmi vzácných případech, snad v několika tisících, jednou přihodí se také samovolné vyléčení provalením se hlízy do střeva bez celkového hnisavého a smrtelného zachvácení pobřišnice tamtéž prasknuvším hnisem.

V prvních vydáních sám zmiňuji se o podobném, ztraceném případě, zachráněném úpěnlivými prosbami otce, pravověrného žida, leč tu, jako u všech zhnisalých chirurgických onemocnění následuje dlouhá rekonvalescence. Ta však v našem případě úplně chybí. A to je na věci nejdůležitější, stejně jako p. profesorem zamlčená, či jemu neznámá okolnost, že hnis vyšel teprve za pět či šest hodin po Tereziině chůzi děkovné do kostela. Pan profesor na psychiatrické klinice zajisté že neviděl pacienta-rekonvalescenta po hlíze břišní, jinak by nepsal podobné, mírně řečeno lékařské pošetilosti: „že vyprázdněním hnisu pomíjejí veškeré obtíže . . . a není nic zvláštního, že Terezie bezprostředně! po vyjití hnisu mohla jít do kostela.“ To by bylo věru snadné a lehké léčení v hnisavé chirurgii. Škoda, že existuje jen ve fantasii páně profesorově. Tedy ono uzdravení Neumannové před odejitím hnisu, bezprostřední, bez rekonvalescence, zůstává něčím — a jest to u ní druhým případem — nač nám obvyklá zkušenost lékařská i vědecký výklad zůstává odpověď dlužen.

Těžko pak věru, uvážíme-li všechno toto, nepřipojiti se k náhledu vysoce bystrého, neohroženého zastávce trpitelky Konn., jenž samému prof. Ewaldovi řekl do očí mnoho britkých pravd, Th. Geigra z Bam-

berka, jak praví na str. 50. své knihy „Stigmatisovaná z Konnersreuthu.“

„Sám jsem se vyptával Terezie na její utrpení a nechal si je líčit. Hluboce jsem byl dojat, netoliko soucitem, ale více oním nitro otřásajícím poznáním: Jak Bůh si připravoval tuto duši v tmavé noci opuštěnosti a utrpení! Docela odloučenou od viditelného světa, by ji uschopnil nésti břímě darů milosti, by zbloudilí našli k Němu zpět svoji cestu! Ochrnutá, v hnisem páchnoucích ranách ležela tu slepá, hluchá i němá, nevědouc ani, zda jaký člověk vidí, když znamení dávala jedinou pohybu schopnou rukou, že si něčeho přeje. Ruka otce či matky sprostředkovala jí jedině spojení se světem vnějším. Ptal jsem se jí: „Jak ti bylo, když jsi zde tak ležela v *temnotách*, nebála jsi se?“ „Nebála, *vždyť jsem tu mohla tak krásně myslet na Boha*. Jen když matka nade mnou plakávala, tu mi bylo zle. . . .“

Ať tedy takovou trpitelku někdo má odvahu špinit a tupit! Kamenovat nactiutrhaním, hysterií atd., či dokonce vinit z podvodů !

VI.

ODMĚNA LÁSKY.

I v nejhorších utrpeních tělesných, v úplné beznaději planulo srdce Tereziino láskou naprostou, bez výhrad a mezí k jejímu Spasiteli, bezpodmínečně se Mu odevzdávajíc. Nuže po dlouhých letech strádání a bolestí tělesných nejrozmanitějšího druhu, dostalo se jí zcela nenadálé odměny, která v očích jejích daleko vyvážila veškerý útrapy: vnějších znamení živého účastenství na utrpení Kristově. Tak výstižně definuje P. S. O. Brait, O. P. stigmatisaci. Přišlo to nenadále, nečekaně, takže ani sama, ani okolí její nepochopilo oč jde.

„Stigmasti Domine servum tuum Franciscum signis redemptionis nostrae!“ Sluhu svého Františka označil jsi Pane, znameními vykoupení našeho! Ano, na znamení jeho nejvnitřnějšího spojení s Ježíšem Kristem, oním Ukřižovaným! Tedy tohoto v očích církve význačného vyznamenání dostalo se oné prosté, tolika chorobami navštívené dívce v Konnersreuthu. Ač ku podivu nikdy si nežádala těchto vnějších známek milosti, protože by jí vadily jednak v jejím živobytí, ale hlavně, že její vzor sv. Terezička od Jezulátka jich neměla. Prostá následnice její netoužila se státi něčím vyšším než její vůdkyně. Jak z několika stran se ujišťuje, nečetla vůbec podobných mystických či o stigmatizovaných jednajících knih. Bylo mnoho světců, jichž vroucím přáním bylo míti a nositi viditelné známky utrpení Kristova na svém těle . . . a neobdrželi stigmat. Zde, jak zejména duchovní vůdce a rádce Tereziin se zaručuje, jich žádáno nebylo . . . a dostalo se.

Stalo se to následovně, jak sděluje spisovatel rytíř Lama. Bylo kolem poloviny postu 1926, když Terezie jednou pokojně v noci odpočívajíc, uzřela náhle před sebou Spasitele klečícího a modlícího se na hoře Olivetské. Viděla přesně před sebou stromy, zahradu, polosedící, spící tři učedníky. Pocítila při tom prudkou bolest v levém boku, ucítila téci odtud cosi vlhkého. Při světle poznala, že to je její krev, jež po polednách příštího dne přestala se řinouti. Nevšimla si ani který den to byl, ale příštího týdne v noci na pátek zjev se opakoval, jenže viděla Krista bičovaného. Třetí týden opět v noci na pátek měla visí trním korunování. Poté čtvrtý týden nesení kříže. Pátý týden byl již Velký pátek 17. dubna 1926, v němž se přihodilo cosi zvláštního.

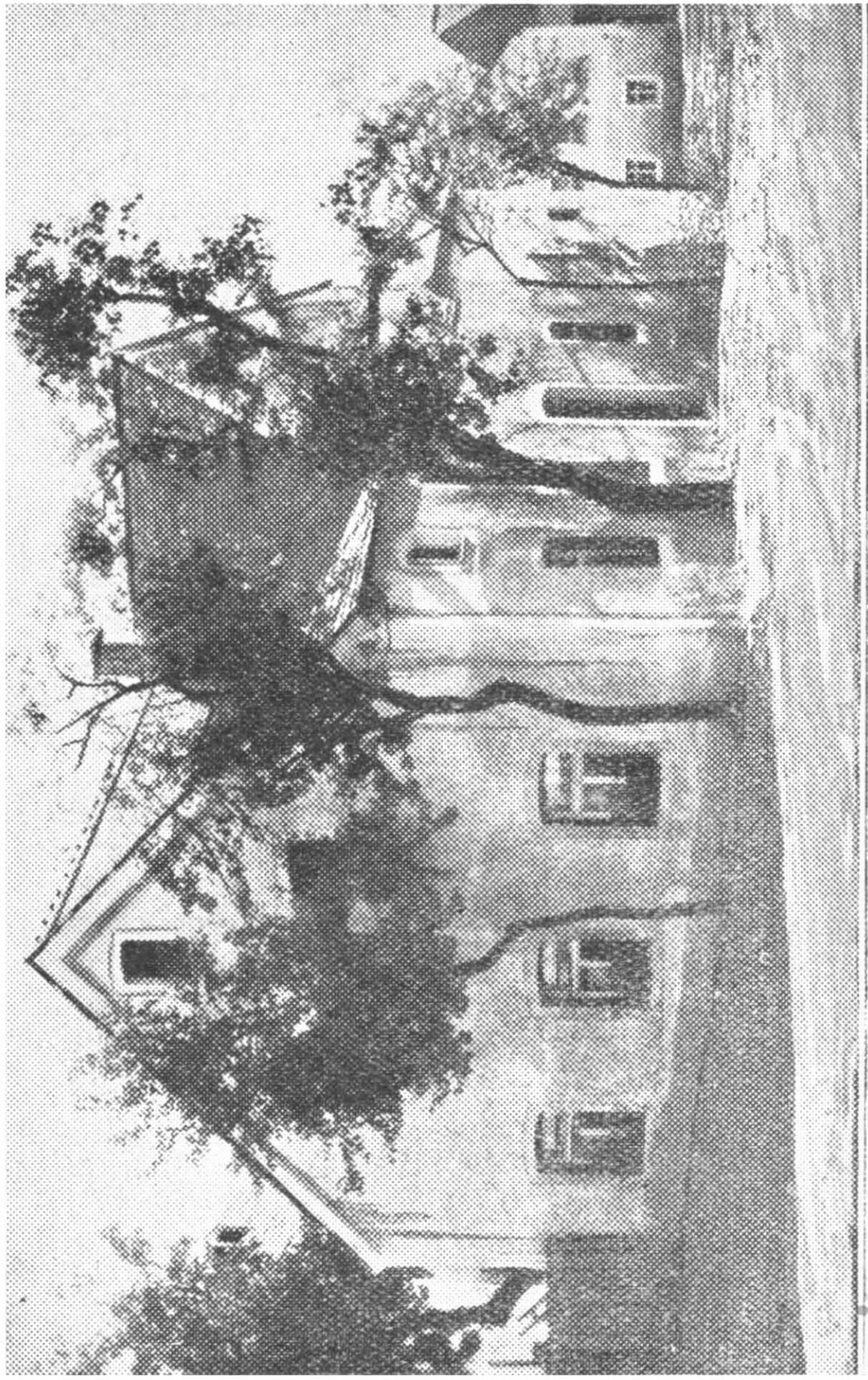
Jako ono první ráno shledala, měla nad srdcem vlevo mezi 4. a 5. žebrem těsně u kosti prsní ránu. Tato se jí nezacelila a proto s pomocí své sestry Zenci ji pečlivě skrývala. Až v pašijovém týdnu na onen svrchu zmíněný Velký pátek, když upadla do bezvědomí

ekstase, objevilo se jí silné krvácení z očí a na hřbetech rukou a nohou po jedné okrouhlé, krvácející rance. Polekaní rodiče zavolali faráře Nabera, který teprv pochopil oč tu jde. Byl však úkazem tím tak překvapen, že teprve po delší chvíli se vzpamatoval.

Nyní zpráva o nové stigmatizované, dokonce tak blizoučko u našich říšských hranic se vyskytnuvší, letěla celým světem. A odevšad počali se trousit zvědavci, toužící spatřiti oč jde. Mezi prvními byl počátkem května 1926 i dr. Šimsa z Prahy, jenž o tom uveřejnil své divné stati v Čes. Slově. Od té doby po různých pauzách, jak se hned zmíním, mívá naše stigmatizovaná téměř pravidelně, počínaje kol půlnoci na pátek tyto vise umučení Kristova, na nichž běře nejživější osobní účast. Cítí se tu jako bezděčný divák, jehož nejhroznější trýzní jest, že nemůže nikterak zabránit mučení bytosti mu nejdražší — Krista.

Rány tyto byly též léčeny, protože nositelku svou dosti bolívají. Zejména nemůže pro ně dobře choditi, zvláště když se octly též na ploskách nohou. Našlapuje tudíž více na paty. Použito bylo mastí od dra. Seidla i domácích, ale bezvýsledně, pročež od léčení jich upuštěno. Ač tyto nejsou opatřovány nikterak asepticky, nehnisají, aniž se zaněcují a — nehojí se. Tři symptomy, pro stigmata tak charakteristické!

Na podzim pak téhož roku 1926, dostalo se naší stigmatizované zvláštního doplnění vnějších známek jejího spoluukřižování s Kristem. Bylo to za okolností zvlášť obtížných, když již téměř bran smrti se byla dotkla. Nebylo mi možno prozatím rozhodnouti, které datum jest správné, zda 5. či 19. listopadu, kdy opět těžce onemocněla zahleněním plic či bronchopneumonií, provázenou srdeční slabostí tak vysokého stupně, že byla zaopatřena svátostmi posledního pomazání. Do ruky jí dána hromnička a modlili se za ni modlitby umírajících. Leč náhle zazářil obličej její zvláštním jasnem, pustila hromničku z rukou, vzchočila se opět zcela svěží, ale na temeni vlasaté části

*Rodný domek Terezie N. po změnách z r. 1927.
Ve štítu okna podkrovní světnice ekstatických visí stigmatizované.*

hlavy objevilo se as 8-10 bodů, z nichž prýštila krev. Čili její stigmatisace obohacena byla o znamení trnové koruny, krvácející vždy v pátečních ekstasích.

Ještě pokročilejšího stupně nabylo charisma její o Velikonocích minulého roku 1927, kdy opět dlouho se neprobírala z prodloužených nazírání na smrt Kristovu. Opět byla tu značná slabost oběhu krevního s otoky nohou spojená. Neprobouzela se ani v pátek odpoledne, ani v sobotu. Až v 5 hodin v neděli ráno, tedy na Hod Boží Velikonoční vstala čilá, zdravá, zvěstujíc, že viděla uložení Páně do hrobu a jeho slavné zmrtvýchvstání. Jak přítomní: prof. Pabstmann z Bamberka a P. Urban O. F. M. z Kadaně zjistili, prošla stigmata do dlaní rukou i plosek nohou.

Tedy stigmatisace značně dokonalá.

VII.

OHROMNÁ NAZÍRÁNÍ.

Jak vysoce správným jest církevní názor na stigmatisaci, že podstatou její je účast na utrpení Kristově, svědčí právě následující zjevy u naší T. N. Nejsou jen ony vnější rány tu rozhodujícími. Neméně důležitými jsou, že doprovázející ekstase páteční, o nichž praví prelát Kiefer, že jsou spoluprožíváním utrpení Kristova. Nejen očitý svědek je vidí a jim naslouchá, ale i na jeho osobě projevují se též duševně-tělesným soucítěním v nejvyšší míře. Jakoby celá bytost Tereziina ve spoluúčasti této se rozplynula, tak mocně jest jimi zaujata. V mezipausách nazírání, projevuje duševní schopnosti asi pětiletého dítěte, zcela naivního, neznajícího na př. ani počítati do čtyř, nechápajícího ani pojmu papež. Opisuje jej slovy „ten největší farář tam daleko“. „Mluví tu nejčistším hornopfalzkým nářečím a její způsob vyjadřování je tak zcela původním, jak si jen jej mysliti lze,“ praví o ní

baron Aretin. Bdělé vědomí úplně vymizí u ní v těchto stavech, kdy od půlnoci as do dvou hodin v pátek odpo. přihlíží velké tragedii Golgatské, kterou vidí v hlavních 14 obrazech křížové cesty. Tyto hlavní obrazy trvají pouze vždy as 8—10 minut. Vise ukřižování však jde nepřetržitě asi půldruhé hodiny. Po tu dobu nevidí, neslyší, necítí absolutně ničeho, jak nemístným pokusem s elektrickou as 3000 svíčkovou žárovkou bylo zjištěno.

V mezipausách nabývá částečného vědomí, že možno se jí dotazovati. Tu nejoriginálnějším způsobem dětsky povídá o všem, nechápajíc dosahu událostí. Na příklad neví, že polibek Jidášův značí zradu, aneb když Kristus donese břevna kříže na Kalvarii, tvrdí na dotaz, že donesl tam stavební dřevo a teď hned že zas půjde domů. Neví naprosto, co bude dále. Prožívá pokaždé všechny děje jakoby je viděla poprvé.

Způsob, jakým ocitá se v ekstasi jest typický raptus, t. j. uchvácení, bezprostřední okamžitá ztráta vědomí. V zobrazených dějích imponuje naprostá živoucnost osob se zjevujících, z nichž pozornost Tereziina je věnována skoro výhradně Ježíši Kristu a jeho Matce.

Obsah těchto visí je prostě úžasný. Ohromující nejen svým dějem jedinečným, ale nedostižitelnou plastičností, věrností historicko-ethnografickou a pravdivostí psychologicko-lékařskou. Nad to pak přirozeností tak mocnou, že člověk, který toto vše dovede si jasně představit, je prostě zdrcen úžasem. Nádhera díla Papiniho: „Život Kristův“, po evangeliích nejkrásnější dílo o Spasiteli, které znám, bledne tu prostě proti několika větám či slovům toho ubohého děvčete, té bývalé služky od krav! Očividně jí při tom chybí slova k vyjádření se. Vždyť sama nedovede dobře popsat ani šat osob súčasněných. Říká jen: „mon-tur“. Kde probůh sebrala jen ty různé kulturně-historické drobnosti tak zcela správné. Anebo přírodovědné či lékařské, které staletí tradic neuvedly, jež statisícům mužů učených na mysl nepřišly, by je

uvedli v nárys umučení Páně. A při tom rány její zcela přesně krvácejí v dobu, jež odpovídá nazíranému dějství. Lze u ní nalézt krev zaschlou i zcela čerstvou na sobě ve vrstvách dokonce i třech.

To co vidí, neodpovídá nikterak tradovaným popisům a zobrazením našich křížových cest, v nichž ponejvíce nedovedli jsme se zhostit promítati děje novozákonní, jak činili středověcí umělci, do současných krojů, zvyků, krajin atd. Terezie ku podivu toho nečiní. Její postavy zapadají přesně v dobu, jak ji přesně známe z jiných památek. Kde nabrala absolventka jedné třídy obecné školy těchto znalostí? Leckterý vzdělanec by jí mohl tyto záviděti. Ani ony vise stigmatizované A. K. Emmerichové, zpracované básníkem Klementem Brentanem, nedostihují lapidárnosti a úsečné reálnosti vět Terezinných. Prostá, přesvědčivá grandiosnost mluví z každyčkého řádku, jinak suchého referování Wittova. Tu jednoduše jsme s jakýmkoliv sebeučenějším a chytřejším výkladem v koncích. Sám se neobyčejně zajímám o antiiku, prvokřesťanství, umění, kultury cizích zemí. Na onom velkolepém filmu as 40 miliony Kč v Hollywoodu pořízeném, na „Králi králů“ byl jsem několikráte. Ale ani jeho dramatická a technická vyspělost nedovode mne vnitřně tak zkrušit, jako několik vět z nazírání T. N., jak na příklad je napsal Witt, či jak v Konnersreuthu jsem sám zaslechl. Mohu říci, že především tyto vise nejmocněji a nejtrvaleji otrásly mým nitrem. Opakuji prostě slova svých dřívějších vydání: *Něco tak prostého a úchvatného, vnitřně až zdrcujícího, může říci jen očitý svědek; ať již to tlumočí evangelista či Terezie Neumannová. . . .*

Již při první návštěvě 22. července 1927 měl jsem příležitost laskavostí prof. Pabstmanna, člena vědecké komise, studující případ konnersreutský, získati vysoce cenné detaily tohoto nazírání. Terezie N. správně popisuje (na dotazy ovšem) květenu i polohu hory Olivetské, na níž v noci, v zahradě vidí smrtelnou úzkostí zmítané člověčenství Kristovo.

Vidí unavené, polosedící tři učedníky. Uvidí Jidáše polibkem zrazujícího. Na pokřik učedníků a obranu Petrovu mečem, z druhé zahrady, zdí oddělené, zaznívají prudké aramejské nadávky, z nich nejzvláštnější byla (dokonce vzácně v dokladech aramejštiny se vyskytující) „ty ďáblova svině!“ Lid Jidáše takto častuje.

Vidí Ježíše bičovaného, jenž nejtížeji snáší, že je zbaven všech svých šatů. A bičují jej dvakrát se střídající tři vojíni římsští, kteří však jsou na mol zpiti vínem. V tomto stavu svém se Spasiteli krutě posmívají. Vysoce zajímavě líčil mi prof. Pabstmann tuto exekuci, kde Kristus za svázané ruce vysoko jest přivázán, a povytažen, takže sotva stojí na špičkách nohou. Proč to? Vždyť křestanští umělci vesměs znázorňují jej ke sloupu prostě uvázaného a zezadu bičovaného. Kdo prodělal světovou vojnu, zná dobře, že k nejkrutějším trestům náleželo t. zv. „Aufbinden“, kdy v totožné posici trestaný voják zakoušel velká muka z napětí všech svých svalů. Nuže, zde tento způsob uvázání zdvojnásobil bolest každé rány, kterou Terezie celým tělem znázorňuje. Jak Muž bolesti ji očekává, jak tělo jeho se svíjí pod ranou dopadnutou a jak posléze bolest celým tělem dochvívá. Toto bičování trvá as 15—20 minut.

Rozjasňuje se tvář stigmatizované na znamení jakéhos uspokojení ze skutečného utrpení. Netrvá však déle pěti minut, v tváři její zobrazí se úděs. Ruce její jakoby dozadu byly strženy. Celé tělo, nejen obličej naznačuje tak drasticky a přirozeně zároveň, že Vykupitel náš zahrnován jest ranami ze předu, přes svatý obličej, přes hrud' a celé přední tělo . . . Proč? Aby se prostě vyhovělo přání Pilátovu, aby mohl rozsekané toto svaté tělo, rozbité a rozdrásané se svým známým: „Ejhle člověk!“ ukázati luze jerusalémské jako poslední apel na jejich lidský cit. Neznám obrazu, aniž líčení tohoto způsobu bičování Kristova. A přece je tak prostě logicky jasný a samozřejmý. Proč však dříve naň nikdo nepři-

padl? Jak to, že prostá venkovská služebná musí nám doplňovati, co tolik učených a vzdělaných lidí nevědělo před tím?

Konečně bičování skončeno. Kristus smí se obléci do šatů, které leží na zemi nedaleko něho. Shýbá se pro ně. V tom však surový jakýs výrostek kopne do nich, že odletí daleko. Krista zmučeného tato podlá zlovolnost zlomí více než rány prutů, důtek a metel dříve obdržené. Opilá cháska majíc v člověku na smrt vydaném jakési sousto i své ukrutnosti hozené na pospas, chce toto využítí do sytosti. Jeho messiášská hodnost královská je jím vítanou příležitostí zkarrikovat jej jako krále. Natýrat, naposmívat se mu co nejvíc. Posadí jej na trůn. Odějí roztrhaným hadrem — červeným vojenským pláštěm. Dají mu do ruky žezlo-třtinu. Klekají před ním, políčkují jej a plijí naň . . . Tereza vidí, jak při jednom Kristově povzdechu vojín-surovec přímo naplije Spasiteli do úst pootevřených!

Jako vrchol frašky královské patří koruna, koruna z trní. Hned mu ji urobí a nasazují. Zde však líčí spolutrpicí venkovanka dvojí přepodivnou věc.

Naprosto ji nemůže mítí ze sebe či své fantasie.

Kde, prosím, jen nabrala znalostí přírodovědných, že líčí nám korunu jako klobouk hustě spletenou z trní: samých to dlouhých, hustých, přeostrých bodlin akanthu orientálního? Když žádný obraz, žádný kříž u nás nezobrazuje na hlavě Ukřižovaného nic, leč dvě tři větvičky obyčejného našeho planého šípku? A dále. Krvácením ze své hlavy a slovy dosvědčuje, že Trpitel náš vlastně třikráte byl trním korunován. Po prvé na nádvoří či v podloubí hradu Antonia, pyšného to sídla Pilátova. Po druhé, než jej na kříž přibili. Katané, kteří zde již nejsou vojíny římskými, ale jak je Terezie Neumannová vidí, jich malé zavalité postavy širokých obličejů s vysedlými lícními kostmi, šikmooké, jsou to snad mongolští zajatci. Chtějí bez pohromy zmocniti se Kristovy hnědé, zánovní naveskrz tkané tuniky. Nemohou ji stáh-

nouti mu přes hlavu. Kotouč trní, jímž byl korunován, tomu brání. Rychle se rozhodnou. Strhnou korunu, strhnou šat, o který metají los. Co na tom, jestli odsouzenec tím je ztýrán víc nebo méně. Hlavně ta krásná suknice rozhoduje. V době, odpovídající dějství tomuto, rozproudí se rány Tereziiny na hlavě po druhé. Třetím krvácením a trním korunováním nazvati lze moment, kdy na kříž přibitý zvedán jest do výše. Trním otočená hlava, zvláště zátylí naráží tu na kolmé břevno kříže. Trny vrývají se hlouběji do měkkých částí. Kristus krvácí znova a krvácí stále, protože objemná koruna nedopouští mu vůbec napřímí hlavy. Proto také naše spolutrpitekka Jeho na čele krvácí nepoměrně méně, než vzadu ve vlasech.

Prazvláštní věcí jest, že Terezie Neumannová slyší nejen řev luzy: Salabu! Ukřižuj, ukřižuj! ale slyší po rozsudku zazníti polnice . . . jak bývalo římským zvykem! Popravky se pak vykonávaly ihned po vynešení rozsudku. „I lictor, expedi crucem!“ zněla strašlivá popravní formule, obvyklá. Z odsouzence, jemuž tu příležitostně k popravě přidání dva zločinci, z vojínů, katových pacholků a zvědavců vytvořen malý průvod, jenž se hned vinul ulicemi Jerusalema. Jak už při takových příležitostech bývalo, vpředu hoch nesl tyč s trojjazyčným označením viny. Terezie N. tento detail shodně s Emmerichovou sděluje. Odsouzence opášou řemenem, na němž uvázanými provazy sem tam jím smýkají. Na rameni nese tři břevna kříže ještě nehotového na místo popravčí, na horu lysou, horu lebek — Kalvarii.

Sesláblá potem krvavým, surovým nakládáním a bičováním klesá Oběť krvavá pod tíhou břevna kříže. Aby předčasně nedokonala, ne z útrpnosti přinutí vojín Šimona z Cyreneiky, aby pomohl vyčerpanému ubožáku. Týž se zpečuje napřed, ale jat jsa soucitem, jak T. to vidí, s ochotou nese těžké břemeno odsouzencovo. Vidí dále plačící ženy jerusalemské, i to, kterak v něm, nevýslovné bolesti Ma-

tička uzří na rozhraní starých a nových zdí jerusa-
lemských svého jediného, zmučeného Syna! I sv.
Veroniku, podávající k otření Spasiteli roucho. Tra-
dice a běžné názory praví: Kristus je přijme, utře se
jím a pak se svým obrazem vrací je milosrdné panně.
Ne tak Terezie. Mnohem správněji lékařsky to říká.
Kristus je vezme, přitlačí je na svůj božský obličej a
hned potem, krví, prachem prosycené vrací i se svým
obrazem sv. Veronice . . . poněvadž, kdo má obličej
trnám, bitím rozdrásán, nemůže pohybem jakým-
koliv, t. j. stíráním odstraniti protivný prach, pot a
uschlou krev. Jedině přitisknutím se do toho všeho
zbaví bez zbytečných bolestí.

Loňského roku zpravodaj berlínské „Vossische
Zeitung“ dr. W. v. Weissl zkoumal se všech stran
zjev Tereziin pro svůj referát. V sobotu po ekstasi tak
trochu se jí všelijak vyptával. Také na polohu a roz-
dělení starého Jerusaléma, otázku to, o níž se dlouho
vedl vědecký spor. Terezie se chopila zápisníku, jejíž
doktor držel v ruce a neumělými rysy načrtla mu
plánek města i směr poslední cesty na Golgathu.
Tak přesně jakoby znala poslední objevy tamtež vy-
konané. A ustrnulý lékař, vyznáním žid, doslovně
píše ve svém časopise: „v tom okamžiku mráz mnou
projel . . .“ Netřeba poznámek.

Přijdou na Golgathu. Chystají kříž k popravě kte-
rá byla nejen nejpotupnější, ale zároveň nejbolest-
nější. Krista srazí do jakési polozbořené díry, snad
cisterny, kde na kameni sedě, zcela v sebe pohrou-
žen, očekává zhotovení prostředku smrti své: *kříž*.
Avšak tento není obvyklé podoby dvou přes sebe
daných klád. Tereza jej vidí s rameny nahoru vztyče-
nými, jako řecká písmena „psi“. Ku podivu podobný
tvar nalézá se na ornátech kněží. Vždy jsem přemýš-
lel o tom, proč se používá i dodnes dvojí formy kří-
že. Má výpověď Terezie N. vskutku něco do sebe, co
by osvětlilo tento tvar? Leč tragedie spěje kvapem
dál . . .

Po strhnutí koruny, šatstva a jejím novém naražení

je Spasitel na zemi přibíjen na dřevo kříže. Nejprv hřebem protknou mu pravici. Hřebem vraženým do díry předem připravené, aby exekuce šla rychleji vpřed. Natahují levici. Než díra pro hřeb této jest příliš daleko. Špatně si to vyměřili katovi pacholci. Nerozpakují se ani chvíli. Musí to jít přece! Jaké pak slitování nebo soucit s odsouzencem! Bez nejmenších ohledů ovinou provazy levé zápěstí. Za tyto dva pochopi táhnou. Aby však Mučený nevybočil ze středu kříže a oni snad za to setníkem popravu vedoucím nebyli vyplísněni, klekne třetí pacholek brutálně na hrudník Oběti a to z leva. Přidrží ji takto uprostřed. Ramena Kristu vyvstávají z kloubů. Pod surovým tahem konečně dosaženo otvoru pro levý hřeb. Týž pak ihned prudkou ranou kladiva zaražen. V tom okamžení nevyslovitelná bolest, nesnesitelné napětí projede tělem Spasitelovým, jenž krvácí a svíjí se bolestí! V tom okamžiku, jak Terezie N. to líčí, bezděčně obě dosud volné nohy Ježíšovy letí do výše jako bezděčný, reflektorický a bezúčelný pohyb obranný. Proč na tohle jen si nevzpoměli mužové přeučení, jichž statisíce již vyprávělo o přehořkém tom Umučení. Vždyť je to lékařsky tak správné. Jistě, že se to tak mohlo přihodit. Tedy detail, jenž mne celou silou chytil a . . . přesvědčil. Je naprosto vyloučeno, že by tohle měla „ze sebe“ tak jednoduchá ženská bytost, jakou je Terezie N. Leč katané nelení. Strhnou nohy však ihned dolů a probijí jedním hřebem . . .

Ve strašných bolestech Přibitého kříž vztyčuje se nad hlavy všech. Je však nízký, podle tehdejších zvyků. Svědectví máme v Písmu, nejen u Terezy N. Na hůlce, krátkém to předmětu, vojín římský, jat jsa soucitem, podává visícímu mezi nebem a zemí houbu napojenou octem a směsí omamných bylin. Jakýsi to záchvív lidskosti, aby Ukřižovaný netrpěl při plném vědomí. Leč Kristus odmítne, aby v neztenčených mukách a bolestech vydal život svůj za nás . . .

Nahoře na kříži potupný nápis trojjazyčný. Po pravici lotr, jenž zdolán utrpením Spravedlivého, prosí jej o milost. Nádherná slova Jeho: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji“ v pravém jazyku Kristově zaznívají v uši stigmatizované, která jen vidí Jeho, Matku přesvatou a sv. Jana pod křížem. Za kříži moře domů, leč zcela plochých, o jakých Terezie neměla ani potuchy ve své hornobavorské vísce, že existují beze střech. Leč tmí se, čím dál více. Jen kříž uprostřed zůstává světlý. Na něm Odsouzenec se slaběný potem krvavým, ztrátami krve z bičování a trýznění pociťuje jako předzvěst nedaleké smrti palčivou žízeň. Tato se mu stává mukou největší. Jazyk zdřevěnělý pálí a bolí nesnesitelně. Terezie Neumannová dovede to v bezvědomí tak přirozeně a drasticky názorně ukázat, „že spatření tohoto okamžení patří vedle znázornění skonu Kristova k věcem, co nejvíce v Konnersreuthu otrásají duši“.

Co vlastně je ta smrt kříže, že nikdo ani z laiků, ani z theologů mnoho o tom nemluví? A Terezie, jejíž universitou byl chlív, pole a výčep, ta poučuje nás i o tomto. Nemá slov, ale na sobě ukazuje, zsinlostí obličej svého: že „zsinalostí Jeho uzdravení jsme“. Jakmile děj dospěl ke vztyčení kříže, nabude tvář její, jak zejména Lama se zmiňuje (str. 87) popelavé, šedomodré barvy. Tváře vpadnou. Nuže, možná lépe naznačit smrtelnou asfyxii, t. j. nedostatek kyslíku, cyanosu, v němž pro strašné tetanické křeče celého těla zvlášť pak svalů dýchacích umírá na kříž přibitý? Na kříži zavěšený odsouzenec? Vždyť přec lékařsky vzato, ony rány rukou a nohou by celkem nic neznamenal. S těmi by se dalo žít ne týdny, ale i měsíce. Vlastním prostředkem popravním je ono pověšení za roztažené ruce. Celé tělo octne se v křečovitém napětí svalstva, jaké známe jen při strašných smrtích tetanem (ztrnutím šíje), ve křečech vztekliny, otravě strychninem a pod. Aby smrt se zpožďovala, dávali odsouzencům jakousi nožní podpěru aneb kolík, na němž týž „equitabat

in cruce“ jako na koně se posadil. Opáčně přerážením hnátů (na př. u lotrů evangelia) smrt byla velmi zrychlena.

Vraťme se však k tématu: Tmí se, tmí, víc a více... Jen Spasitel je světlý. V příšerných mukách, v agonii nesmírné žízně Ježíš slábne a slábne. Víc a více. Hlava pro korunu trnovou vpřed je skloněna. Tělo modrá, oči zapadají. Obličej se špičatí, barva jeho šedne. Terezie slyší všechny Jeho výroky, též i onen, jímž Mateř svoji odevzdává svému miláčku sv. Janovi. Katastrofa již je přede dveřmi. Tu posledním napětím sil Muž bolesti se ještě zvedne, hlavu narovná a mocně zavolá: „Elói, Elói, láma zabachtání! Bože můj, Bože můj, proč Jsi mne opustil!“ Hlava klesne vpřed a hloub, kolena se podlomí a rozestoupnou: neb *Je mrtev a Dokonáno jest!*

V tom okamžiku ekstatická dívka, která po celé téměř dvě poslední hodiny držela ruce své roztažené nebo dopředu vztyčené a zaujímal polohu polo-ležíc, polosedíc, klesá jakoby kulí zasažena, mrtvole k nerozeznání podobna do svých bílých podušek... Žádný tragéd na světě nedovede docílit ani stín té přirozenosti a mocné působivosti, s jakou nitrem všech otřásá ta, jež na svém těle spolutrpic prodělává téměř každý týden přehořké Umučení našeho Pána...

Nepřehání tudíž děkan dómu v Bamberku Th. Geiger, když ve stati své knihy „Citlivost Terezy N.“ volá (str. 56.): „Kdo pozoruje páteční utrpení Tereziny, jest otřesen jejím obrazem útrap a bolesti. Jaká síla duše a nervů je potřebná k tomu, tato stigmata, tato krvavá pouta bez reptání dnem i nocí nositi! Nebo dokonce se Spasitelem sdíleti krvavé, nevyprostitelné zajetí jeho Kříže! „Christo confixus sum cruci! S Kristem spoluukřižován jsem!“ volá sv. Pavel. Já jsem ji viděl umírat. Byla by nesčíslněkráte již zemřela, kdyby věci byly šly svým přirozeným chodem. Viděl jsem ji se dusiti, svíjeti se ve strašlivých bolestech jako zašlápnutý červ. Vlasy so-

bě rváti . . . S úzkostí v srdci přihlížel jsem jejímu smírnému utrpení, když po třikrát po sobě zuřivé bolesti projely hlavou, probodenýma rukama, nohama a srdcem . . . Nelze to slovy vůbec vylíčiti.“

Tu lze poznati, jak pravdivým jest, když Terezie řekne: „Nemám ty rány jako vyznamenání, mám je k utrpení.“

Tedy za takových okolností: „Terezie, svědek nazíraných dějů stává se spojovacím článkem jedné před 2000 lety se odehravší události, jež od ní však jako smyslová skutečnost jest viděna, a mezi námi lidmi XX. století“, praví rytíř Lama. A jinde též autor neostýchal se otevřeně napsati: „Ale tu se všem způsobem duší otřásajícím na paměť přivádí onen čin Syna Božího, jenž pro nás lidi a naši spásu trpěl, ukřižován a umřel jest. A já co věřící katolík považuji to za velkou milost, že i mně tento děj spásy jenž před 2000 lety se byl dokonal, že tu se stal mým osobním zážitkem . . .“

VIII.

MOJE NÁVŠTĚVY.

Věren jsa svým zásadám, že při všech podivuhodných věcech, o nichž bych chtěl psáti nebo je zastávati, že je nutno vlastním názorem utvořiti si úsudek, jež pak jako očitý svědek mohu s docela jinou přesvědčivostí pronášeti a obhajovati, navštívil jsem sám Konnersreuth několikráte a to za různých okolností.

První moje návštěva uskutečnila se za okolností zvláštních. Byl jsem totiž v r. 1927 v létě na zotavené v blízkých Františkových Lázních a neanimoval jsem se přes to zajeti si do rodiště Terezinna, odtud jen něco přes 20 km vzdáleného. Ale řetězem prapodivných „náhod“ octnul jsem se tam 22. čer-

vence téhož roku. A stejně proti svému zpečování vydal jsem knihu svoji o Konnersreuthu, ač jsem se chystal na jiné práce.

Tuto první, nezapomenutelnou návštěvu u naší stigmatisované popsal jsem v prvních vydáních stejnojmenné knihy následovně:

V „pátek dne svrchu zmíněného po desáté hodině octla se naše malá společnost na návsi městyse Konnersreuthu, které svojí trojúhelníkovou podobou, barokní vížkou kostela a kašnou vzbudilo tolik vzpomínek na moje rodiště. Na něm bylo již plno aut, vozů, houfy lidí, kteří se pěkně bez hluku a křiku stavějí do řad a dělají „frontu“ před malým domkem tam vlevo hned u silnice. Všude u lidí, jež cestou jsme potkávali i zde u domácího obyvatelstva překvapovala nápadná slušnost a nehledaná přívětivost. Laskavost, jež nás, zvyklé našemu hyperpokroku, zřejmě udivovala.

Domek rodiny Neumannovy je zcela prostý, zděný, as 10—12 m zděli. Z polovice obsahoval stodolu, nahoře senník. Ačkoliv jest zcela nízký, přec ve štítě k silnici měl podkrovní světničku naší Terezky, kde dály se a dějí věci, jež udivují svět. Před domkem několik hrušní těsně podle zdi. Na levo v přízemí selská světnice rohová o dvakrát dvou oknech a kuchyňka, jejíž okno jest jen několik cm nad niveau silnice. Tak vypadal tehdy domek stigmatisované, a v hlavních rysech vypadá i dnes. Roku 1927 v srpnu, když pod návalem návštěvníků počaly praskati stropy, rozhodl se otec Terezin s ohledem na svoji četnou rodinu opravit i a v podkroví rozšířit svůj majetek, což skoro vše učinil vlastníma rukama za pomoci ostatních členů rodiny. Při druhé návštěvě, kdy Tereza N. dlela přechodně na faře, sám jsem to viděl. Nahoře místo senníku jsou dnes ještě dvě komůrky a přístup tamtéž jest již po řádných schodech dřevěných.

Fronta rychle pokračovala v úplném tichu a pořádku, ježto výměna osob tam nahoře dala se dosti

často. Před jedenáctou hodinou dostává se i nám přístupu. Jednoduchými dvířky vstupujeme do cihlami dlážděné předsíňky, v níž stojí otec Terezin a náhodou její matka. Otec statný padesátník, zdravý se silným prošedivělým knírem. Matka poněkud silnější venkovanka s ustaraným obličejem opět nad tím návaem lidstva, který naprosto neprospívá jejich domečku. Než přes to nezabraňují nikomu přístup. Jakýkoliv dárek při tom zvláště peněžitý důsledně odmítají, ač jsou tolik zaneprazdňováni cizinci. V pravdě vědomí služby čemus vyššímu, pocit oběti i s jejich strany je sílí a dodává jim trpělivosti.

As dva kroky za dvířky do podkroví, k našemu cíli . . . je to žebřík, jsou to schody, těžko rozhodnouti. Pro obojí dosti důvodů. Vystupujeme rychle nahoru. Před komůrkou vlevo se nalézající stojí duchovní správce osady, neúnavný a velmi laskavý dp. farář Naber. Za ním v prázdném senníku tísni se větší počet kněží.

Podivuhodný a vskutku nejvyšší úctyhodný člověk, tenhle farář Naber. Těžko rozhodnouti, zda návaly lidstva více je týrána a obtěžována stigmatizovaná či její duchovní vůdce. Ani stopy netrpělivosti či únavy v jeho produchovnělém obličejí, muže menšího, přes padesát k šedesáti. Je vidět, že i on slouží, že slouží rád a s nadšením v srdci. Oheň zápalu plane v jeho oku a praví, že i on se obětuje čemusi vyššímu.

Poukazuje nás vstoupit do podkrovní komory as 5 m zdělí a 3 zšíří. V rohu u okna ve štítu je prosté selské lůžko, na němž polosedě tyčí se bílý zjev Terezie. Přítomny jsou tu právě tři sestry františkánky z biskupské vyšetřovací komise, o níž později bude řeč.

Při vstupu do komůrky ovane člověka zvláštní pocit, jenž tak mocně na nás působí zvláště ve starých gotických kathedrákách. Pocit hluboké úcty a posvátnosti tu bezesporně zavládnul. V bílých peřinách, s hlavou bílým šátkem pokrytou sedí Terezie jako socha kamenná. S rukama rozepjatýma. Mrtvolně

bledá, v nejhlubším duševním utrpení sedí tu postava ženy. Na šeděžlutém obličejí z obou očí řinou se jí široké proudy červené i zasychající krve. Téměř na dva prsty je jí svěže červené, vedle krve starší již poněkud zčernalé. Smáčí i bílý noční kabátek. Zvlášť na levo nad srdcem je velká krevní skvrna. I šátek na hlavě na mnoha místech je zbrocen krví. Nejvíce vzadu na temeni . . . Bezmasé, bílé ruce rozpažené, ukazují v dlaních svých prohlubinu, jakoby zahojený vstřel. Zato na hřbetě jejich, velikosti as 1 Kč v lividním okolí bez zánětu, bez hnisání, jakoby před chvílí prasknuvší zahojená jizva opět krvácející. Sta, ne-li tisíce vídal jsem podobných jejím za války, jako památky znovu otevřevších se poranění. Nekrvácely dosud značně tyto rány, neboť „ještě nepřišla hodina jejich“. V dramatu umučení Páně nalézala se trpitelka právě za branami Jeruzaléma as u 7. či 8. zastavení křížové cesty. Ale za to z očí teče jí hojná krev, jež řine se 8—10 hodin!

Nevidí, neslyší, nevnímá naprosto ničeho ze svého okolí. Její vědomí naprosto vymizelo z obvyklého bdělého stavu. Nalézá se kdesi jinde. Úplně ztracena, absorbována jest tím, co nazírá. Čím děsně spolutrčí, nemohouc ve své bezmocnosti zabrániti utrpení nejdražší Bytosti, jejichž muk se byla stala bezděčným divákem.

Za své činnosti zejména válečné viděl jsem tolik lidí trpět, i tolik umírat. Zvlášť děsnými obrazy zůstanou mi v mysli ony příšerné transporty nejtíže raněných, jež moje polní nemocnice v Kolomeji r. 1916 přejímala dnem i nocí před Svatodušními svátky z onoho průlomu Brusilovského. Nestačily je chrlit ambulance, nestačili jsme obvazovat, operovat ta mladá těla zmrzačená, minami leckdy proděravěná jako řešeto, roztržštěných, granáty utrhaných údů, rozbitých lebek . . . napolo živá, chladnoucí, umírající . . . Leč neviděl jsem taký obraz bolesti neskonale, tak duší otřásající jako tuto. Největší tragéd nedovede něco tak ohromujícího a při tom

prostě přirozeného. Srovnával jsem v mysli dojem konnersreuthský se vším, co jsem byl viděl v pestrém životě svém i ve svých badáních metapsychických. Čtyřmi světadíly byl jsem prošel v dnech mladosti. Nádheru Himalají jsem viděl, nekonečnost oceánů, nebetyčné hory z moře se vynořující v Zemi Ohnivé. Krásy pralesů i ticho pustin. Leč přesto se nerozpakuji prohlásiti tento den za jeden z nejceněnějších svého života. Na vlastní oči uzřel jsem, že v náboženské ekstasi této ubohé dívky — věci, která prý už jen historii patřila — jest cosi, vlastně že Něco Nesmírného, Nekonečného, Věčného hlásí se tu ke slovu . . . Tento pocit se ve mně stává stále silnějším a mocnějším . . .

Zaskočil jsem pak ještě do fary, kde zastihl jsem proslulého orientalistu univ. prof. dra Wutze, který vázán jsa tehdy úředním slibem nemohl mi na moje naléhání o podivných dějích konnersreuthských říci více než: „Ach, což ta aramejšťina! Ta není ještě divem největším. Kdybyste znal vnitřní život Tereziin, teprve byste užasl, jaká to krása. Ostatně o celém případě nám už je zcela jasno!“ Mé náramné zvědavosti nepověděl tenkrát skoro nic tento menší, hubený, neobyčejně bystrý kněz. Ale jak mnoho ztaženo je v slovech jeho, když jsem si uvědomil jich dosah. Vždyť na nich a na poznámce přítelkyně konnersreuthské „nevěsty Kristovy“ postavena byla celá moje kniha v srpnu minulého roku intuitivně sepsána a celou záhadu řešící na podkladě katolické mystiky . . . Náзор to, jenž čím dále ukazuje se býti správnější a doloženější.

Zdrženlivost tato oprávněná neodradila mne však, bych se stejnou prosbou neobtěžoval právě do síně fary vstoupivšího biologa prof. Pabstmanna z Bamberka, jehož neobyčejná laskavost a sdílnost plně mi vynahradila první neúspěch. Jeho nevšední ochota vůči mně dodala mi tolik autentických informací — byl-

tě členem vědecké komise, případ ten pečlivě od počátku studující . . . že vlastně umožnila vyjití mé první publikace. Pozval mne do klidného dvorku farního, kde nikým nerušení mohli jsme rozprávěti přes pět čtvrtí hodiny o všech podrobnostech. Ještě

*Počátek ekstasí
stigmatisované Terezie Neumannové.*

dnes jej před sebou vidím, vysokého štíhlého muže, jeho brýle i vous, jak jsme tak zabráni byli hovor, že ani dešť ani slunko, střídající se dvakrát za tu dobu . . . nevyrušilo nás z toho tak zajímavého líčení a debatování. Na jiných místech však uvádím po-

drobnosti a výsledky těchto tak zajímavě ztrávených chvil. Nebýt společnosti, jež naléhala k návratu . . . kdo ví, zda bych byl obědval ten den či jak dlouho bychom ještě tam na dvorku či v kůlničce pro dřevo spolu byli rozmlouvali.

Po prvé viděl jsem tedy trpitelku Konnersreuthskou v ekstasi, kdy přirozeně na nějaký rozhovor s ní nebylo ani pomyslení. Prudká kampaň nepřátelského tábora, která zvláště jí předhazovala „hysterii“ přiměla mne k tomu, abych opět do Konnersreuthu spěchal, tentokrát bezprostředně po ekstasi páteční. Zvolil jsem k tomu účelu den sobotní a to 17. září 1927, kdy spěchal jsem do Francie, do Lurd a na světový III. mezinárodní metapsychický kongres v Paříži konaný. Opět jeli jsme autem z Chebu. Prostřednictvím intimní přítelkyně naší stigmatizované sl. L. Z. z Frant. Lázní umožněno mi bylo osobní se setkání s touto na faře, kde se k vůli opravám rodného domku nalézala. Po krátkém čekání bylo nám na faře otevřeno. Nechám pak svého přítele p. A. Bayera líčiti další (Nár. Politika 30. září 1927). „. . . v chodbě otevřely se dveře a Terezie Neumannová přicházela k nám. Kdo ji viděl v extasi a nyní, jest udiven nad jejím krásným, produchovnělým obličejem a ještě krásnějšíma očima. Nemohl jsem se ubrániti pocitu, že na mne hledí světice. Její klidný zjev i pohled, jemné průsvitné ruce působily zvláštním, fascinujícím dojmem. Ještě dnes vyvolává u mne vzpomínka na onu návštěvu zvláštní mystickou náladu.

Vedla nás do pokojíka, kde teď bydlí . . ., usedá na postel a dává se podporovati přítelkyní sl. L. Z. Cítí se po včerejšku velice slabou a dostavují se opět bolesti v krku. Hovoří klidně, prostě. Na požádání ukazuje rány na ruce, které jsou zvráceny jako strup, bez jakéhokoli zápalu vůkol. Vypráví nám zážitek posledního utrpení pátečního. Pak odchází a vstupuje k nám dp. farář Naber a profesor aramejštiny dr. Wutz.

Na dp. faráři je znáti, jak zhoubně naň působí tisí-

cihlové denní návštěvy, osobní dotazy laiků, kněží, filosofů, provokatérů. Každému z nich stojí k dispozici a odpovídá na otázky leckdy idiotské. Kdo viděl to prostředí, osoby zúčastněné . . . upřímně polituje tyto mučedníky. Považovati za podvodníky Bohu oddané, zmučené děvče a obětavého, uštvaného faráře . . . k tomu jistě třeba notné dávky cynismu veškerého citu prostého.“

Podpisuji doslova. Hovořili jsme pak se svědkem těchto událostí nejvěrohodnějším i znalcem odborníkem přes tři čtvrti hodiny. Opět mnoho dobrých informací jsem získal a názor svůj zdokonalil. O rázech těch předivných povím později obšírněji. O psychickém dojmu poví ještě návštěva čtvrtá a následující stať.

Letos na jaře proskakovaly z tábora odpůrců pověsti, že v Konnersreuthu je se vším konec. Terezie N. že na vše patří jako na zlý sen, uzdravila se a dokonce pase a dojí svoji kravičku atd. Měl jsem sice o všem autentické zprávy prostřednictvím sl. Z.z Fr. Lázní, než přes to rozejel jsem se tam znovu a to přímo na Velký pátek a hned na dva dny. Tím spíše, ježto nadšený spolupřednášeč o Konnersreuthu dp. farář Havelka, v němž můj první feuilleton o Konnersreuthu z 21. srpna 1927 v Nár. Politice vlastně tento zájem probudil, přijel do Prahy pro mne, abychom tam společně jeli. Byl sice již v platnosti zákaz biskupství řezenského o návštěvách, ale oba jsme měli zažádáno o povolení. Jednoduše jsme se tam nazdařbůh rozejeli. V Chebu šťastnou náhodou setkali jsme se s dp. rektorem královéhradeckého semináře Msgrem Doskočilem. Přespali jsme v Chebu a ráno prvním vlakem — byl právě Zelený čtvrtek — 5. dubna 1927 — dostihli jsme Konnersreuthu.

Dp. rektor vyzbrojen byl povolením i doporučením biskupským a tak jsme se odebrali na faru za tím obdivuhodným, přelaskavým knězem. Opět přelaskavě nás přijal a v rozmluvě as hodinu trvající

objasnil nám žádané, ale pověděl i spoustu nových věcí. Především o obnově úkazů pátečních, které (podle předpovědi samé Terezie) byly od Vánoc 1927 do neděle devítníkové 1928 vystřídány různými viděními ze života svatých. Sdělil nám dále spoustu zajímavých věcí o nových stavech polоекstatických, kde trpitelka konnersreuthská naprosto přesně předvídá události a příhody dnů nejbližších. Tu v stavu jakési jasnovidnosti odpovídá přesně na dopisy níkým neotevřené, jež dp. faráře docházejí . . . Opět zcela bez omylů a chyb. Opět trpí přenesmírně. Více než roku minulého po celou dobu postní. Stížena jest ložisky zánětlivými po celé plíci i zánětem pohrudnicovým a silnými kloubními affekcemi. V pátek dostavují se těžké záchvaty dušení se. Proležela celou tu dobu v těžce chorém stavu. Kdykoliv se bolesti tyto nejvýš vystupňují, upadá v tu polоекstasi a jasnovidnost. Věnovali jsme pak odpůldne návštěvě nádherného barokního klášterního chrámu, samým Dinzenhoferem ve Waldsassen postaveného a telegrafické urgenci povolení biskupského k zítřejší návštěvě stigmatizované.

Nezapomenutelný dojem vyvolávaly pak v nás posvátné obřady Velkého pátku, tak důstojně a duchovně dp. farářem Naberem konané. Působily tím mocněji v nitru, kdyžtě byly stále sesilovány myšlenkou, že totéž zcela reálně a skutečně prožíváno je odtud málo kroků vzdálenou „nevěstou utrpení Kristových“ v prosté selské podkrovní světničce! Prostor a čas neexistuje tam pro její vytržení v Bohu! V kostele seděl jsem zrovna za jejím otcem, silným zdravým člověkem. Téměř všechny ostatní členy rodiny, zdravím těla a duše překypující viděli jsme během těch dvou dnů.

Konečně došlo telegrafické povolení nového biskupa řezenského, jímž jest dr. M. Buchberger. Tak na Velký pátek k jedné hodině po poledni vstupujeme, tentokrát po nových dřevěných schodech do poněkud změněné komůrky Tereziny.

Všecka námaha a obtíže cesty hojně byly tam odměněny. Přes to, že roku minulého viděl jsem její ekstasi, stanul jsem znovu ohromen zjevem, v němž již zřejmě se odrážejí děje nadpřirozené. Trpitelka nalézala se již nazíráním v době, kdy Kristus vztyčen na kříži bojuje boj poslední. Opět táž polosedící postava trpící ženy v bělostných peřinách prosté selské postele. Opět nepopsatelný výraz nevypověditelné bolesti v rysech tváří jejich, širokými proudy krve pokrytých. Opět ony lomivé, zoufalé pohyby vztažených a roztažených rukou. Vždyť Spasitel visí již na kříži a umírá . . .

Oproti roku minulému celý zjev její dýchal daleko větší intenzitou. Podivuhodnou vznešeností a krásou duchovní. Jasně obličej daleko bledší, éteričtější děje neskonale vše převyšující. Jen odlesk jejich zářil z bělostné, bezkrevné tváře Tereziny. Chvillemi docela jakoby zář z něj vycházela . . . Kravě svítil odraz dějů těch z věnce skvrn koruny trnové, jež ku podivu jako růžice as osmeronásobná věncily téměř trpitelky. Opět hrud' stigmatizované krví zbrocena. Opět značná prosáklina vlevo nad srdcem, jak mi přelaskavý dp. farář ji ukazoval.

Než, co ty ruce! Nelze jich zapomenouti. Vždyť již svítí přímo! Klame mne zrak, či vskutku jakoby paprsky z nich vycházely? Loni nebyly ještě takové. A přec viděl jsem je ve stejně jasném světle. Slonová bělost bezkrevných rukou . . . a na dlaních, na hřbetech jako jasné drahokamy — rubíny preveliké se třpytí . . . Hle, celý taký náramek obejímá zápěstí! Je to krev jasná, červená, zářící! Probůh, kde ji jen ta Terezie bere! Vždyť je jí tolik! Praménky její kolem rukou tvoří skutečně náramky, hezky široké.

Jak jen může mít toto děvče tolik krve v sobě, odkud ztráty její znovu nahrazuje, když k naprostému půstu od jídla půldruhaletému byla připojila i půst od nápoje pololetý. Věc prvé daleko ještě horší! Jak je to jen možná, že nejen žije, ale i ještě tolik krve ztrácí . . .

Referát svůj o tomto nevypověditelném zážitku v Lidových Listech na velikonoční neděli 8. dubna 1928 uveřejněných zakončil jsem upřímným doznáním: „Tak celou svojí bytostí, vnější i vnitřní, prožívá trpitelka naše ono mysterium všech mysterií, jež tak krásně církev svatá připomíná ve volání obřadů na Velký pátek: „*Hle, dřevo kříže, na němž Spása světa pněla!*“ Naší povinností jest „*Pojďme, klanějme se!*“

Čtvrtá pak návštěva byla zcela nečekaná a mimořádná. Když jsem se vrátil z cest Francií, měl jsem náhodou co dělat blízko Chebu. Leč rozpakoval jsem se jeti. Náhle dostal jsem lístek od sl. Z. z Fr. Lázní, abych jí jako dárek pro Terezii N. obstaral nějaké závojnátky a poslal je poštou. Rychle jsem se rozhodl a obojí spojil. Šťastně ve středu 8. srpna odpoledne dojel jsem do Konnersreuthu. Ku podivu jsem tam donesl živé rybičky v tom parnu. Spěchal jsem opět na faru, kde jsem byl přivítán již jako starý známý. Opět přes hodinu sděloval mi dp. farář nejrozmantější věci. Sám ku podivu jest duševně velmi svěží a to prý „poslední léta se tak cítí“. Dřív měl dosti obtíží se žaludkem a rheumatismem. Žasl jsem nad tím, vždyť, že při těch návalech nepřišel o zdraví, toť bylo podivuhodné, a on se cítí ještě zdravějším!

Sdělil a potvrdil mi onen převzácný úkaz, nyní u stigmatizované se vyskytující, totiž její mystické sv. přijímání. Stává se totiž zhusta, ne vždycky, že Terezie, která ve sv. hostii vidí živoucí Jezulátko, ve zvláštním roznícení nepřijímá Tělo Kristovo oltářní, nýbrž toto nevysvětlitelným způsobem zmizí v ní, jakmile kněz je podávající je byl přiblížil jejím otevřeným ústům . . . Z ostatních informací bylo mi nejcenějším sdělení duchovního vůdce a zpovědníka nositelky těchto zvláštních úkazů, s jakou a jak dětinně prostou láskou tato lne k svému Spasiteli. Pravil mi, že to ani říci ani představit si nelze, jak dětinsky prostě a krásně a oddaně ona s Bohem

svým rozmlouvá . . . když se domnívá, že naprosto nikdo ji neslyší . . . to že patří k těm nejohromnějším věcem u ní.

Šel jsem pak do domku Neumannových, kde jsem se osobně seznámil s celou rodinou. Všichni statní, zdravím kypící lidé. Synové pomáhají otci v řemesle, jeden slouží u Reichswehr, dvě sestry slouží, co Terezie sloužila. Jedna je provdána a má roztomilou dcerušku. Tu svým zvláštním způsobem chůze „přihupkala“ stigmatisovaná, jež projevovala z dárku své přítelkyně tak dětinně milou radost, že tak hned jsem neviděl cosi podobného. Rybičky se rozdělávaly do dvou akvarií. Ty nejhezčí závojnátky si vzala nahoru do své komůrky. Lovíc je cedníčkem na čaj a těšíc se z nich, vyprávěla mi leccos. Byl jsem u nich opět hodinu. Nikdy na mysl by mi ani nepřišlo, že táž osoba dovede být tak úžasně prostou a jednoduchou. Mohu směle říci, že neznám prostší osoby než je ona, která podle svědectví jiných autorů i mého zůstala dodnes pro sebe samu jen pouhou venkovskou služkou. Není slabomyslná, naopak má bystrý postřeh a říznou, případnou odpověď. V nejmenším se nevypíná, nehonosí se. Nejraději o sobě a svých ohromných zážitcích vůbec nemluví. Vskutku jí nemůže nikdo učiniti, jak baron Aretin praví, většího potěšení, než kdo zcela zamlčí před ní, že něco ví o tom, co prožívá . . . Nenapodobitelně přirozeným a tak srdečným způsobem na konec podá svým známým ruku stigmatisovanou — bez nejmenší posy, pravíc: „*S Bohem, modleme se jeden za druhého!*“ Takhle, že by jednala osoba hysterická, jež podle Leitfaden der neurologischen Diagnostik (str. 237.) „je náladová, vzdorná, nevypočítavá, nespolehlivá, plná obraznosti a přecitlivění?“

Vskutku nemůže nikdo učiniti bytosti této větší morální křivdu, ba sprostotu, než kdo ji nějak byl nařknul z falše nebo hysterie!

OČITÍ SVĚDKOVÉ JINÍ.

Citoval jsem v předcházející kapitole neohrožený projev Geigrův, zde chci ještě několika málo větami dotvrditi ústy očitých svědků, jak mocně na ně působil Konnersreuth. Stejně jako na mne.

Především uvádím onoho lékaře, zpravodaje Voss. Zeitung z 17. 18. a 20. srpna 1927 dra Wolfganga v. Weissla, který píše doslovně: „Přišel jsem, abych viděl a nikoli cítil. Vstupuji a vidím. Současně však cítím hlubokou soustrast a obdivuji se. — Čemu? Přízraku? Nikdy bych nevěřil, co se zde odehrává, kdybych vše sám neviděl. Selská dívka prožívá utrpení Kristovo. A prožívá je tak silně, že roní z obou očí praménky krvavých slzí. Z raněného srdce vytéká krev. A bílá přikrývka hlavy zbarvena je rudou krví, vytékající z ran na hlavě!“

„Dívám se a žasnu. Předě mnou sedí na lůžku hotové utrpení! Ztrnulý obličej, oči dívají se bez cíle a bez pohnutí do prázdna. O návštěvníky nejeví nejmenší zájem. Ústa pootevřená, ruce bezvládně před sebe vztaženy. Snaží se uchopiti něco, sahají do prázdny prostory a v nevýslovném zoufalství lomí se na konec na prsou.“

„A ty oči! Nikdy jsem nespatrił podobných u žádné hysterické nebo šílené ženy. Oči krví zalité a opuchlé a slepené zírají ve strašném utrpení do neznáma. A opět, opět stékají po tvářích praménky krve. Upadá do ekstase, roní krev a na bezbarvých rukou, bílých jako slonová kost, vyznačena jsou zřetelně znamení ran Kristových . . .“

A souvěrec jeho známý publicista Max Brod v Prager Tagblattu (21., 22., 23. září 1927) píše: „V pokojíku leží osoba, náboženským nadšením ztravovaná bytost, jež jde ve své lásce až k nejkrajnějším důsledkům, až k úplnému ztotožnění se v bolesti a nebezpečí s Milovaným . . . Terezie jest osob-

ností nadobyčejnou. Její duše chová nejkrajnější sílu lásky. Než kol podkrovní světničky lásky zuří nenávisť. Její duše čistá byla vyslána do světa . . . a svět odpovídá jí ne slovy lásky, ale hádkou, fanatismem, nenávisť. Taková je řeč světa. Jinak snad ani vůbec se nedovede vyjádřiti . . .“

„Tisíce defilují před osobou takřka umírající, jež byla upadla do ekstase. A nejvíc nitrem otrásá, jak prostými, jak srdci blízkými jsou její výkřiky. Nemluví ani na okamžik ve spisovné, dokonce ani ne v biblické němčině. Jednoduchost jejího nářečí působí přesvědčující pravostí a bezprostředností. Prožívá umučení Páně pokaždé znovu. Jest divákem. Toť rys geniality, jež až zamrazí člověka“ . . .

Protestant Reismann píše o téže věci (Der Tag 6./9. 1927) „ . . . Rysy obličejové ztrhány jsou nekonečným utrpením. Lomí malýma, bledýma rukama, jakoby jí srdce pukalo. A puká jí vskutku. Dávno krev jeho rudě smáčela všechny obklady“ . . .

„Tato dívka pláče krev! Z bolestně zavřených očí dere se krev přes znetvořený obličej. Napřed je to několik málo krůpějí. Nakonec jsou to dva široké potůčky, které z obou očí zaplavují tváře po celé šířce. Tisíce dojmů probíhá ztrhanými rysy. Strašlivé události vrývají se do tohoto napjatého, naslouchajícího obličej. Tělo její sebou cuká . . . prožívá bičování Páně. A náhle, jak katané Kristu narazí trnovou korunou na hlavu — otevrou se rány na hlavě a krvavě zbarvují šátek na hlavě. V mukách sahá po hlavě, aby si vytáhla ty trny. Opět a opětovně . . .“

O těchto krváceních z očí měli jsme dlouhou debatu s prof. Pabstmannem. Odkud se krev jen bere? Prof. P. sám, jako člen oné vědecké komise, mnohokrát viděl tento pochod od samého prvopočátku. Nemůže tu být vůbec řeči o nějakém podvodu. Viděl, jak na počátku visí, kdy Kristus je v zahradě Olivetské, tekou Terezii z očí proudy slz čistých jako křišťál. K ránu, když Spasitel již trpí na dvoře Kaifášově, zbarvují se již červeně přimísenou krví. Až po-

sléze při visích bičování až do konce proudí čistá krev způsobem, o němž v těchto řádcích se bylo vyslovilo několik svědků. Odkud se jen bere? Před ekstasemi, po nich, během týchž byla trpitelka Konnersreuthská častěji vyšetřována, zvl. za oné biskupské komise. Nikde sebe menší zranění. Nikde, nikdy sebe menší jizvička po podobném zranění. Jediný výklad jest, že žlázy slzné místo slz, roní čistou krev... roní ji týdně. O žádném zastupujícím měsíčním nemůže tedy býti ani řeči, zejména, že v literatuře lékařské není znám podobný případ.

Tedy utrpení tu jest bezmezné, skutečné. Slavná jedna tragédka, dlící v blízkých Marianských Lázních zvolala: „Toť nejhlubší zážitek mého života, jenž mi otrásl nitrem. Kdybych snad sto roků se ještě namáhala a studovala, nedovedla bych tak skutečně, tak přirozeně podat takové utrpení! . . .

Co naše Terezie prožívá, jest skutečně obětí . . . Jiný očitý svědek L. Kašpar. (Pozorovatel 18./8 1927) napsal: „Při odchodu podal jsem ruku matce, která seděla ve světničce s růžencem v ruce . . Matce vyhrkly z očí slzy a šeptem mi pravila: „Ach, důstojný pane, jak mne to bolí, když mám přihlížet k tomu, že se lidé chodí dívat na moje trpící a krvácející dítě! . . .“ Potom, ač někdo říká učeně, že stigmatizovaná tu hraje theatrální posy hysterické ženy!

Zbývá se dovolati několika očitých svědků o povaze a duševním stavu jejím, by soudný čtenář mohl si o ní učiniti nezkreslený obraz sám.

Vyjímám především z naší rozmluvy s prof. Pabstmannem citované v prvních vydáních str. 38. Pravil mi: „Aneb sugesce? Proč pak nemá Terezie na pravém rameni hlubokou, krvavou ránu, když právě tam ji to nesnesitelně bolí? Snad více než na rukách a nohách. Ostatně je tak, „nüchtern“ tak střízlivá v duševním dění, že je divem, jak vůbec přišla k těmto věcem. Co se stigmat týče, často pozoroval jsem ji od večera z čtvrtku na pátek. Bez přestávky. Viděl jsem i zcela neporušenou jizvu z te-

nounké blanky na hřbetě ruky, jak se sama vydouvá, jak se pod ní perlí a roste kapička krve, až posléze kůžička ta praská a ruka krvácí.“

Docent Karlovy university v Praze p. dr. Beneš, můj spolupřednášeč o Konnersreuthu, jenž sám tam byl vícekrát než pětkrát, napsal v „Pražském Večerníku“ 31. července 1926: „Farář Naber mi vyprávěl: „Terezkou znám již 16 let. Byla mojí žačkou. Byla sice velmi hodná a zbožná, ale nebyla v nejmenším přepjatá. Bývala jedna z nejstřízlivějších.“ Na dotaz pak: „Nebylo její touhou mít stigmata?“ byla odpověď farářova: „Nikdy! Naopak. Chce následovati sv. Terezií na cestě prostoty. Jako tato neměla nápadných zjevů, aniž je toužila mít, tak i ona chce zůstatí prostou, neznámou. Proto ji stigmata spíše mrzí.“ Sám p. docent býval u ní návštěvou v ranných počátcích, kdy ještě mohl nerušeně hodiny s ní rozmlouvati za nejrozličnějších příležitostí. Přišla jí jednou navštívití jistá kněžna a vedle ní několik továrních dělnic. Stejně srdečně přijaty byly obojí. Píše pak svědek: . . . „byli tu návštěvníci prostí i vznešení. Mluvili jsme s Terezkou asi půl hodiny. Nebylo na ní znát nejmenší únavy. Vypravuje i povídá s nepopsatelnou prostotou. S dětinnou radostí ukazuje nám nové lístky na svých květinkách, ale také se zájmem poslouchá. S nelíčenou srdečností se zasmála, když jí dp. farář říká, jak se o ní povídá, že je nervosní a hysterickou. A Terezka při celém vypravování o svých podivných uzdraveních ani při příchodu nových lidí nejeví ani rozpaků nebo netrpělivosti. Ani nejmenší samolibosti. Ke všem je přívětivá. Její odpovědi překvapují svou prostotou a jednoduchostí.“

Dne 23. dubna napsal jistý očitý svědek jejího utrpení pašijového týdne 1927, P. Jan E. Urban toto: „Stál jsem na Bílou sobotu několik minut sám nad ložem jejím s prof. Pabstmannem. Tázał jsem se ho, co o celé věci soudí. Šel jsem sám do Konnersreuthu s velikou ne důvěrou a jen příležitostně. A tu mi p. prof. odpověděl zcela rozhodně, že ji pozoruje již

přes tři čtvrti roku. Zapisuje si každé její slovo a zkoumá logičnost jejích řečí: „Děvče je jasné a veselé povahy, pokud jen možno být veselým při tomto utrpení, které snáší s radostí a láskou. Nenajde se tak snadno tak klidná a bystrá žena, jako je Neumannová. Celý stav její ponechává ji zcela klidnou. Mezi týdnem je velmi rázná a vtipná. Ani stínu po umělkování. Zkoumal jsem často a často, není-li hysterická. Po mém soudu o hysterii není ani řeči.“

A přece proti ní stále a stále se uvádí námitka hysteričnosti. Námitka tím závažnější, protože i capacity lékařské, zejména prof. Ewald o ní se tak vyslovují. (Münchener Medizinische Wochenschrift čís. 46, 11. listopadu 1927.) Je mimořádným profesorem university v Erlangách, na psychiatrické klinice. Terezii pozoroval, vyšetřoval a podal o ní zprávu a posudek. Nuže projdeme i tento spisek autora, o němž bylo napsáno ryt. Lamou (str. 69): „Prof. dr. Ewald, jenž pod bezprostředním dojmem mnohahodinového zážitku v Konnersreuthu pravdě úctu vzdával, aby se pak „přejinačil“ v ovzduší erlangenském...“

Slova výstižná a pravdivá, hodnověrnými jinými svědky dotvrzená. Posviťme si tedy důkladně na tento přízrak, toto strašidlo hysterie, oné ubohé „služebné“, která má vše zachrániti, když si s něčím lékařsky nevíme dobře rady.

X.

O PŘÍZRAK HYSTERIE.

Modernímu člověku, odkojenému povrchovou a tak povrchní duševědou pozitivistickou, vychovanému v bombastických a mělkých frázích pozitivisticko-materialistické vědy, jak do nedávna ještě byla ve floru, v naprosté bezmyšlenkovitosti své nevěreckosti při čtení zpráv z Konnersreuthu naskakuje husí

kůže . . . Což, že by to náboženství, ta víra v Boha, tak lehkomyšlně odhozená, přece byla pravdou? Pravdou dotvrzovanou věcmi nevysvětlitelnými, nepochopitelnými? Neexistuje přece jen ta nejstrašnější věc, něco vyššího než fyzika a chemie, osobní odpovědnost za všechny činy, život posmrtný s odplatou svojí . . . ?

Šílená úzkost jímá jej z toho všeho. Zoufale hledá záchranu. Jinak se zhroutí jeho světový názor. Uzří svůj život postrádající jakýkoliv smysl! Za žádnou cenu se tak přec státi nesmí. Hledá útočiště u vědy, která ho tolik oslnila, tolik opojných nadějí i pyšných a smělých v něm vzbudila. Až jej závrať velikášství byla pojala .— Věda jeho, přízemní, hmotářská spěchá mu i zde na pomoc.

Zjevy Konnersreuthské? Neexistuje, nemůže, ba nesmí býti nic nadpřirozeného! Toto vědecké dogma stojí na betonu! Vždyť Terezie Neumannová jest hysterkou! Všecko je u ní jen hysterické, t. j. chorobné, patologické! Kdepak byste se jí obírali, vy zdraví lidé! Je to ubohá nemocná — chudák, politujeme ji — která patří do ústavu choromyslných stejně jako veškeré náboženské cítění. Vždyť přece velekněz moderní psychoanalysy, takto původem moravský israelita, hodně jadrně to naznačil ve své knize „Illusionen der Zukunft“. Jeho stoupenci i naši učenci řádně již to povědí, jaká méněcennost duševní, pohlavní zvrácenost, neukojenost atd., všecko je v té hysterii obsaženo. Ostatně trpěli jí všichni svatí . . . Nemusíte se tím více obírat, ani na to myslet. My myslíme za vás. Mysleti je těžké. My to děláme za vás. Spěte jen klidně dál a užívejte života a jeho darů!

Takový asi je myšlenkový směr skeptiků, odsuzujících laciným způsobem náš případ. Protože řekne-li muž vědy o kom, že je hysterikem, je to totožným, jako jej v očích ostatních sociálně a mravně odpraviti.

Než, proč bychom se nemohli i lékařsky na podobný útok podívat i s této stránky si jej prosvítiti. Demokracie je diskuse! Co pak je to vlastně za ne-

moc, kterou se skeptikové tolik ohánějí? V učebnicích lékařských stojí, že v ohledu léčebném je to pravý „kříž lékařů“ (crux medicorum). Věru si jej také čestně zaslouhuje. V praxi pak, zvláště v případech nevyjasněných a záhadných, kde diagnosu je těžko postaviti, ale kde přece se něco říci musí — jest opět spásným andělem, skutečně: „Mädchen für Alles“ (děvče pro všechno).

Otevřme tedy učebnici vědy a přímo z jejích pramenů načerpejme znalosti, bychom sami mohli v tom sporu — má Terezie N. také svoje pádné obhájce — si učiniti úsudek svůj vlastní o případnosti, či nepřipustnosti hysterie v našem případě. Jest obraz nemoci této i mezi lékaři naprosto přesný, souhlasný? Hodí se tu na všechny zjevy v Konnersreuthu pozorované?

Proslulý klinik Charcot asi před 50—60 lety vytýčil v Paříži svůj klinický obraz hysterie s oněmi klasickými tělesnými známkami (stigmaty hysteric-kými, nezaměňovat s náboženskými), s velkými, malými záchvaty, rozborem povahy, lability duševní atd. Nuže platí týž ještě dnes, bychom do něho jako do svěrací kazajky spoutali naší Terezku?

Aby mi pak stať tato nebyla nějak špatně vykládána: Vědy pravé, skutečně od slova věděti se odvozující, té vědy heroických obětí a badatelské vášně si neobmezeně vážím a ji ctím. Což však nevádí, bych nemilosrdně neřezal do pseudovědeckých hypothes, prázdných frásí, hypnotických uspávání, aneb podvodného zneužívání vědy. Osob se zásadně nikdy nedotýkám — za to tím prudčeji buším do bludů. Žádný laik během boje o Konnersreuthu nemůže se zhostit dojmu, že tu s pojmem hysterie jako nemoci není všecko v pořádku. Protože by jinak každý z „combattantů“ nepronášel o ní něco zcela jiného. Myslím tu jen lékařské názory. Než tato nejasnost a mlhavost není omezena jen na „nižší šarže“ vědy, ale zavládla i ve vůdčích hlavách . . . Běru do ruky učebnici psychiatrie jednoho z nejvýznačnějších profesorů naší

doby, Bleulera (III. vyd. 1920). S úžasem tam konstatuji, jak týž učenec rozbil úplně onen tradiční klinický obraz této choroby. Ani ty tělesné známky neušetřil. Neexistují prostě pro něho, stejně i zastaralý název „hysterie“ nelze nalézt na tabulkách jeho kliniky v Zürichu. Ta tam jest i definice její. Podle něho to, co se dříve do jednoho pytle „hysterie“ bylo házelo, dnes po nových poznatcích psychoanalytických a hloubkově duševědných jest jen „abnormní reakční formou na vnější život.“ Kde se octnul pojem choroby s hanlivou příchutí?

Pomím krásnou knihu universitního prof. K. Schleicha: „Gedankenmacht u. Hysterie“, v níž dokazuje, jak vlastně tu nejmocněji se projevuje nehmotný princip tělo ovládající. Sestavuji pouze z galerie odpůrců jich samých výroky nejpěknější . . .

Naše prudká nepřítelkyně Konnersreuthu, Ph. a Med. dr. Kohoutová v Čes. Slově 23. srpna, musí sama doznati: „Hysterie je plna neurčitostí, nejasností a zmatků. Jeví se u každé osoby jinak, ba možno říci, že i u téže osoby se stále mění, napodobujíc skutečné choroby.“ Tedy skutečný chameleon v lékařském přírodopisu. Též berlínský Dr. Kröner koketuje silně s tímto odbytým pojmem lékařským, ač s druhé strany dost sympaticky píše o Terezii N. s hlediska metapsychického. Opomím skutečný „tanec mezi vejci“, vývodů Dra. W. Weisla, kde jedním dechem odmítá hysterii pro Terezii N. a hned zas vysvětluje její absolutní posty hysterickými obtížemi polykacími atd. K vůli kuriositě uvedu doslovně názor primáře nemocnice dra. Stephana (Frankfurter Zeitung 26. listopadu 1927), jenž definuje slovo „hysterický jako schopnost organismu vyvolávatí tělesné pochody, jež normálnímu organismu jsou nedostupny. A to přes naši vůli v podvědomí, tedy bez vědomé duševní činnosti . . .“ Jinými slovy: „Hysterickými jsme v přísně vědeckém smyslu konečně my všichni. Jen stupeň a intensita se náramně mění. Není hranic vůči normálu. U Terezky je to pří-

mó geniálnost hysterie.“ Snad těmito mlhavými pojmy chce dotvrditi prof. Ewalda: „Neobyčejně velká část lidí silných duševních zážitků, je schopna hysterie — mnoho lidí nejcennějších jevílo příležitostně hysterický komplex!“ Ejhle Kolumbovo vejce! Staňme se hysteriky a budeme hned genii! Aby pak zmatek názorů těchto byl dovršen, našel jsem v knize nejmodernějšího uznaného autora Kretschmera: „Über Hysterie“ naprosté „přeskupení“ starých názorů a pojmů o hysterii. Takou „Umgruppierung“ jak jen ji dovedly za války poražené armády středoevropské!

Co tedy předhazuje stoupenec „staré školy“, prof. Ewald, naší Terezce? Jeho vědecky povýšenecké mínění zpracoval tak nádherně Th. Geiger ve svém spise o Stigmatisované, že týž nutno věru čísti v originále. Správně tu rozlišuje mezi lékařským nálezem a mezi výkladem a posudkem. Když jsem znovu četl tělesný nález tohoto odborníka psychiatra, měl jsem zcela týž dojem jako Geiger: „Vždyť Tereška je zcela nervově i tělesně zdráva. Ani těch značek, znamení hysterických nemá. Kéž by každý byl tak zdrav jako ona. Zkrátka vzor zdraví a čistoty charakteru.“ Geiger 31. „Před úrazem typ naprostého zdraví a robustní zdatnosti. A v ničem žádné vodítko, oprávnující k závěru hysterie. V celém životě před úrazem, ani v příbuzenstvu sebemenší znak ‚nervové predisposice‘!“

V této bezradnosti a chaotické spleti názorů, zdála se mi býti jediným východiskem a nejsprávnějším pojetím definice hysterie mého zemřelého učitele, profesora psychiatrie Karlovy university v Praze, dra. Heverocha. Lapidárně a výstižně ji vymezil jako zvýšený pocit jáství a sníženou mravní úroveň. Tedy s tohoto hlediska posuzoval a zkoumal jsem záhadu konnersreuthskou.

Především zvýšený pocit a uctívání svého já . . . Dr. Reismann praví: „k obrazu hysterie náleží theatricalnost, potřeba znamenati cosi, známka vnitřní

méněcennosti, druhořadosti.“ To vše ale chybí naprosto u Terezie Neumannové, Kiefer 80. Tedy lékař tu promluvil.

Universitní docent dr. Hollsteiner (Reichspost 25. prosince 1926) píše: „Nedá se dále pracovati s odloženým heslem hysterie. Znamky hysterie, na výsost silná dráždivost citová, zdůraznění jáství, patologická lhavost atd., chybí tu úplně. Mohl jsem pouze v jediném bodě u Terezky N. zjistiti jakousi úzkostlivost a to: říci nepravdu.“

Na výtku Ewaldovu o nějaké snad teatrálnosti v utrpeních pátečních, odpovídá Geiger po různém odmítnutí: „Celý pátek, až do sobotní noci neexistuje pro Terezii vůbec žádný svět kolem.“ To potvrdí každý nezaujatý očitý svědek. Prelát dr. Kiefer (str. 19) sděluje: „Diváci poznali by spíše tělesné a duševní oběti, jež od Terezie jsou při davových návštěvách požadovány. Za pátečních ekstasí ovšem neví ničeho o okolí, ale bylo dost těžkostí, jež snášela na čtvrtky, soboty a neděle. Řekla-li: *Nechat na sebe tolik očí hledět, jest mi obtížnějším než ono utrpení*, tu jsem mohl 30. září 1927 viděti to potvrzeno, když ji museli odpoledne dvakrát omdlelou odnáseti na faře nahoru na její pokoj.“ V Münchener Neueste Nachrichten 5. srpna 1927, zmiňuje se o ní baron Aretin: „Tak hned neviděl jsem někoho, kdo by žil tak vzdálen jakékoli ješitnosti. V žádném ohledu nevystoupila z linie svého bytí. Pro svůj vlastní pocit zůstává stále služebnou z r. 1918, bez jakékoliv snahy býti něčím více.“ V Allgemeine Rundschau 17. července 1926, píše J. Mayerhofer: „Terezie N. má hrůzu před vším obzvláštním. Nejraději by byla samotnou, se svým Bohem rozmlouvajíc. . . . Ale poslušna jsouc rozkazu výšin a pokynů duchovního svého vůdce, přijala na se klidně a radostně útrapy těch mnohých návštěv jí obtěžujících.“ Nejlepší však vysvědčení podal jí redaktor „Rosenhaimu“ W. Mut (zná ji několik let ještě za choroby): „Terezka je nejdětinnější, nejjednodušší duše, se kterou jsem se setkal. *V pravdě*

jest pokornou, naprosto poslušnou, velice laskavou a ochotnou, krátce je jako dítě.“

Nuže, nehledě ani k těmto všem svědectvím, sami dr. Krönner, Ima Vallesi i dr. Weisl doznávají: „Hysterií [problém] nekončí, ten jí teprv začíná.“ Aneb „Hysterie, možná je diagnosou, ale nikdy vysvětlením!“

Zkoumal jsem tedy druhou podstatnou složku hysterie: sníženou mravní úroveň. Ale zde to dopadlo ještě mnohem hůře, než s oním zvýšeným jástvím. V čem a jak možno vůbec mluvit o nějakém mravním defektu její, o které dr. Kiefer (Bayerische Kirchenzeitung 15. prosince 1926) dosvědčuje: „Též morální stránka její je čistá jako krystal. Tisk přinesl o tom dosti dokladů, tak i dojemnou modlitbu trpitelky: *„Milý Bože, sprost' mne toho všeho a nech, bych byla opět slepou!“* Morální charakter naší ‚nevěsty utrpení Kristových‘ jest tak nesmírně povýšen nad hanu, kal i rmut všedního života, že sebe jedovatější slina potupy již se jí nedotkne v její plné odevzdanosti Bohu, jehož neprosí nikdy za sebe, ale za jiné: *„Ale, víš-li, že skrze můj ubohý život jen několik lidí se přiměje Tebe milovat, nechť tedy po celou věčnost každý den trpím desetkrát tolik. Ráda to udělám.“* (P. Völmecke, prosinec 1927, Vídeň.) Takhle že by mluvila hysterička? Vůči takovému mravnímu heroismu umlkají každá nactiutrhačná ústa.

Med. dr. W. Kröner pln obdivu, končí svoji knihu: „Das Rätsel von Konnersreuth“ takto: „Nejvyšší ze zjevů, jediný, jemuž dovolíme jméno ‚zázraku‘, jest onen mravní zjev, a tím jest osobnost stigmatisované (str. 91.).“ Leč nedosti na tom. V proslulém svém kázání o otázce konnersreuthské, mnichovský arcibiskup Faulhaber 6. listopadu 1927, sděluje: „Našli se dokonce obchodní podnikatelé, kteří se nabízeli, že by dům rodičů Tereziných představili v divadlo. Byly by se bývaly miliony za to zaplatily, kdyby se bylo bývalo dovolilo, aby Terezie ve svém těžkém utrpení byla filmována a snímek ten-

to směl se předváděti v kinopalácích Evropy.“ Jaká to lákavá nabídka pro chudou selskou rodinu venkovského krejčího! Přes noc mohl býti zbaven tíživé své existence. Nebylo by to bývalo nic nečestného, ani nemravného, by Terezie se obohatila tímto způsobem . . . Leč z úcty k tomu vyššímu, čemu Terezie celým srdcem slouží — aby nebylo nějak zprofanováno, odmítla ona i celá rodina onu závratnou pro ně sumu peněz. Již před tím nestačil se jim obdivovati pro jejich počestnost a jednoduchost publicista Max Brod . . . Odmítla to vše. Jako pohádka to zní v našem věku „životních úspěchů“ a požitkářství. Věru starokřesťanská heroická ctnost oživila v té ztracené vísce bavorských Smrčin. Pro nás neuvěřitelný a nepochopitelný zázrak sám!

Nedivím se, že i dr. Weissl, který i s tou hysterií točí sem tam, patrně si s ní neví rady, že nakonec v posledních červencových číslech Neue Freie Presse z r. 1928 si vypomáhá z nouze útekem k „vznešené náboženské hysterii. Nemoc tu přechází v náboženskou genialitu!“ Risum teneatis amici! Přátelé nasmějte se! Je to věru prazvláštní úkaz, jak konec konců i ti vědátoři, třebaš by byli na postavy světců či náboženských citů nakydali všechnu hanu a potupu: masochismu, sadismu, neukojené pohlavnosti, imbecility, slabomyslnosti, všelike zvrácenosti, konec konců i s tím sami jsou v koncích. Musejí kapitulovat před nemocí, t. j. něčím pathologickým — jež najednou nese výsostné hodnoty (viz Schjelderup: „Die Askese“), jež je genialitou, něčím ohromným!

Končím takým morálním výpraskem, jenž sám sobě uděluje doc. Jacobi, konče svoje dílo: „Stigmatizované ženy jsou hysterkami. Otevřeně to pravím. Leč jakkoliv tomu jest, stojíme plni zbožné úcty u loží těchto náboženských mystiků, kteří se dovedli sebe úplně vzdáti. S úžasem musíme doznati: Tak i nemoc u nich přináší nedotknutelné hodnoty a trpitelky vyzvedá do sfér nádhery a jasu (der Verklärung!). . .“

Každou nemoc jsme ochotni soustrastně politovat, a této . . . by se věru mohlo i závidět! Pravý vědecký gallimatiáš je tahle hysterie!

XI.

PĚT RAN KRISTOVÝCH.

Bude tedy na místě, bych co očitý svědek a lékař podal popis a úsudek svůj o této zvláštní věci, kterou za dob Luisy Lateau nazývali belgičtí lékaři „nemocí pěti ran“. Před válkou, zvláště pak za této, po celé její trvání, měl jsem příležitost pozorovati nescíslné přímo množství ran všech druhů. Též i uměle a podvodně zrobených. Jako přísežný znalec polního soudu VII. rakouské armády o 13 auditorech, musil jsem i o nich vydávati své posudky, jež rozhodovaly zhusta o životě či smrti. Mohu proto tu mluvit ze zkušenosti přebohaté.

Již v březnu r. 1927, dříve ještě než řetězem „náhod“ jsem byl přiveden do Konnersreuthu, uveřejnil jsem lékařsko-psychologickou studii ve výtečně řízeném časopise duchovního života „Na Hlubinu“, jež vydávají olomoučtí Dominikáni na Moravě. Klonil jsem se silně k názoru, že byla to zdynamisovaná, t. j. silným přáním a citovou složkou zmocněná představa, která tu hrála hlavní úlohu. Tato pak milostí, lékařsky to nedefinovatelným stavem, doplněna, byla s to, aby vytvořila tyto rány Kristovy u Terezie N. Než sám redaktor téže náboženské revue dp. S. Braitto sděluje později, že vyskytly se případy stigmatisace bez jakéhokoliv předchozího usilování, dokonce i u zemědělských dělnic (Domenica de Paradiso, Isabella Hendrix), které jistě jí nemohly dobře potřebovati při své práci.

Při druhé návštěvě své v Konnersreuthu tento názor můj ve mně byl valně zviklán, když jsem sám byl

poznal prostoduchost Terezinnu. Od poslední své návštěvy tamtéž považuji jej prostě za neudržitelný, kloně se pouze k výkladu téhož zjevu onou druhou složkou mimopřirozenou, milostí. Přesvědčil jsem se o pravdivosti citovaných slov dp. pastýře duší v Konnesreuthu, který pravil: „V mé farnosti nejjednodušší duší je Terezie Neumannová.“ Vyprávěl mi též sám různé doklady o skutečné pravdomluvnosti a naprosté poctivosti jeho mystické svěřenky, takže nemohu než nevěřiti pravdě slov jeho, že Terezie si nikdy nepřála stigmat, aniž po nich toužila. U bytosti tak prosté, jakou sám já jsem ji byl shledal, nelze si toho věru dobře mysliti.

Tato znamení ran Kristových, t. j. hlavně ony rány na ruku, zvláště ruce levé, měl jsem rovněž příležitost čtyřikrát viděti. Po prve pouze ze vzdálenosti as půl druhého metru a charakterisoval jsem je jako „průstřelovou jizvu právě se otevíravší“, jak jsem jich za války hojnost mohl konstatovati. Kolem nich kůže byla naprosto čistá, nedrážděná, nezánětlivá a bez hnisu.

Účelem druhé návštěvy vedle učinění si úsudku o duševním rozpoložení osoby tolik nepřáteli hanobené, byla hlavně touha spatřiti tyto rány zcela z blízka, t. j. as na 25 cm. Moje přání bylo plnou měrou ukojeno. Na požádání ukázala nám „Reschen“, jak ji doma zovou, svoje ruce, na nichž stále nosí poloviční rukavice. Byl jsem velice napjat a bystře jsem je prohlížel. Jsou pravé, či možná někde najíti něco podezřelého u nich? Zejména okraj je nejdůležitějším kritériem. Toho jsem si dobře všímal. Ale rány Terezie N. byly tak panensky čisté. Přesně uprostřed hřbetu ruky, na bělostné ztenčené kůži tmavohněděčervený příškvár (bylo to druhý den po krvácení), či jakási ke spodině pevně lpící blanka téže barvy, jež nesporně značila ztrátu tkáně (tak totiž definujeme lékařsky ránu). Kůže kolkolem čistá, bílá, spíše poněkud atrofická, však nijak pigmentacemi staršího či novějšího data změněná. Nebylo jich tam vůbec.

Ani za pozdějších svých návštěv nikdy nic podobného jsem nenalezl. Proto podobné tvrzení dra. Wassermannna v našem lékařském časopisu „Praktický Lékař“, jsem tamtéž bez protestu s jeho strany odkázal do říše fantasií. Krásná zasychající rána, zřejmě nervového charakteru (upomínající na př. na „mal perforant du pied“). Nehojící se, nehnisající, nezáznětlivá. Zcela zvláštní svým charakterem. Pod středem dlaně podobná menší, vchlípena dovnitř jako fazole shodného charakteru. Spojitost obojích ran jsem nikterak nevyšetřoval. Neměl jsem ani nástrojů, ani povolení k tomu, aniž jsem to pokládal za zvláště důležité, spokojuje se svědectvím dvou hodnověrných svědků výše uvedených. Podotýkám pak výslovně, že tyto rány nenesly stop žádného ani lékařského, ani laického ošetřování, zůstávajíce bez sebe menší asepse či antisepse.

Při návštěvě na Velký pátek, obzvláštní laskavostí šedivého duchovního vůdce Tereziina, mohl jsem opět z bezprostřední blízkosti viděti stigmata v ekstasi se nalézající visionářky. Hlavně však způsob jich krvácení. Ony příškvary či blanky, byly intensivně zčernalé, jakoby „lakované“ (zčernalou, zaschlou krví). Opět absolutně bez nejmenšího podráždění ať chemického či mechanického, aneb záznětlivého okolí svém. V dolejších partiích byly trochu podzvednuty a tu jakoby z granulační tkáně, která ale neměla vzhled obvyklé granulační tkáně, prýštila se silně svěže červená lidská krev. Prostým okem bylo lze viděti jitéci dosti silně, ač rozsah rány byl zcela nepatrný. Vytékalo jí tolik, že kol zápěstí z ní byly vytvořeny náramky přes prst široké.

Když posledně jsem byl v Konnersreuthu, byl bych býval za řeči dočista na ně zapomněl. Loučíme se a já bezmyšlenkovitě, jak obvykle, stiskl jsem podávanou pravici. Ne mnoho, ale dostatečně, by Tereška to byla pocítila. Omlouval jsem se a ona ochotně ukázala rány rukou. Byla středa. Rány se mi zdály poněkud menšími ve stadiu regrese velikosti

i barvy onoho „příškvary“. Okolí opět zcela čisté, nedrážděné, nezanícené. Před tím při rozmluvě, při konání domácích drobností před mýma očima nikterak jich nebylo dbáno, aniž šetřeno. Všiml jsem si jich při tom.

Nemyslím, že by se s nimi dalo v ohledu léčebném mnoho pořídit. Nebylať u nich žádná snaha po zahojení. Známe pak ze zkušenosti dobře, co takový, na př. bérkový vřed nám dá za práci, než se zacelí, anebo větší proleženina. Pravdu má sám Jacobi, když zdůrazňuje jich nehojitelnost. Pět let namučili se na rozkaz biskupský před 200 lety tehdejší ranhojiči sv. Veroniku Giuliano (poslední svatořečenou ze stigmatizovaných), důkladně i surově, by ji zbavili těchto znamení. Nic nepořídili, stejně jako nejmodernější jich kolegové před méně než 10 lety u P. Pia v Apulii.

Nebude však na škodu, osvěžím-li tyto lékařské řádky trochou citací jiného nazírání o stigmatizaci. Především ze svého oblíbeného spisovatele Görresa, jenž před 80 lety zajímavě vysvětloval tento proces. Píše: „Dosáhne-li duše stigmatizace, pak tímž aktem, jenž ji asimiluje předmětu jich afektů (Ukřižovanému Pánu Ježíši), začíná vnější proces. Tímto se tělo k oné duši připoutané připodobňuje k tělu Pána Ježíše, důsledkem čehož potom současně se objeví na něm stigmatizace. Při postupu z nitra na venek, sděluje se totiž onen afekt, jenž ji zranil. V podobném postupu duše to, co přijala, sděluje zase tělu. Význam pak její tlumočí slovy: „*Tělesné spojení, jež Eucharistie započala, dokonává se ve stigmatách.* Pročež plane tu vyšší oheň života v ranách těchto, jakmile božské světlo vešlo ve stvoření a je zaníceno . . . Oběť kříže, která cestou nekrvavou na oltáři se oslavuje, pokračuje v nich cestou krvavou, ve stálou upomínku na onen veliký Akt. *Ukřižovaný* proto právě ve dny jej připomínající krvácí opět ze všech ran těchto. *Tak stále zpřítomněn trvá věkům všem.*“

Ostatní rány stigmatizační jsem nevyšetřoval. Ne-

jsou přístupny obyčejnému vyšetření, ač z chůze Tereziny po patách (jakási prkenně-hupková chůze), se dá na ně souditi. Rána na boku, na místě výše popsaném, je 3·2 cm zděli, značně bolestivá i krvácející, 22. července 1927 prokrvácěla mnohonásobnou vrstvu hydrofilové gázy (asi 20) a podle udání nositelky, stále se prohlubuje. Ve vyšetřovacích protokolech biskupské komise ostatně vše je zaneseno. Vím dále, že stigmata její byla zvláštním fotografem pro sv. Stolicí zachycena a že tytéž zkoumal na místě i zkušený mnich, člen komise pro záležitost Anny Kat. Emmerichové v Římě, P. Agostino Gemelli, O. F. M. rektor university Srdce Ježíšova v Miláně.

XII.

ZANECHTE MARNÝCH NADĚJÍ!

V listech socialistických a komunistických z průhledné zcela tendence zarytého nepřátelství vůči všemu cítění náboženskému vyrojilo se spousta útoků proti Konnersreuthu, a to nejhrubšího a nejsurovějšího druhu (Rote Fahne ve Vratislavi). Tyto byly i soudně v plné nahotě odkryty a pokutovány. Jeli-kož pak žádný vážný očitý svědek-návštěvník v Konnersreuthu se nenašel, kdo by se odvážil něco o podvodu tvrditi (ani dr. Aigner, známý odpůrce Lurd neměl té odvahy), netřeba se tím obírat, což ostatně samo sebou po příští stati odpadá.

Když tedy selhal onen nápor staromodního ostouzení Terezie N. s hysterií, učiněn neodkladně pokus modernější. Kdekdo tu spěchal se svojí troškou do mlýna. Vtipných, nehorázných i nemožných výkladů se tu našlo habaděj. Tak v Berlíně jistý dr. Teilhaber držel učenou přednášku, že Terezie pro svůj půst, postrádající vitaminů, má kurděje. A z těch jsou ona stigmata. Čta tuto zprávu, odlehčil jsem si po-

známkou, že p. doktor jistě neviděl ani kurdějí, ani trpitelku Konnersreuthskou. Jako ředitel I. Reservní bolnice v Šabci za války srbsko-bulharské r. 1913, měl jsem příležitost viděti pravý skorbut. Vedle dásňových affekcí jsou jen po celém těle podkožní krváceninky jako pokousání od blech. Se stigmaty svrchu popsanými vůbec se to nedá srovnat. Dále výklady s fakirismem, jsou naprosto nepřipadné. Viděl jsem tyto v Indii a dervíše, různé věci provádějící v Cařihradě. Ale mezi jejich transem a výkony a tím, co Terezie N. prožívá a čím se vyznačuje, chybí vlastně, co by jim mělo být společné, aby mohlo sloužit za vysvětlení. Proto ani knihou dra Krönera v leccems dobrou nejsem nijak nadchnut. Mediálně-spiritistické výklady tu nejsou zcela na místě, chybí tu mediální trans i vše ostatní. Metapsychické případy také selhaly naprosto. V Zeitschrift für Parapsychologie, která Konnersreuthem se intenzivně zabývala, souhlasím pouze se článkem prof. Ludwiga, jež později cituji. Zklamal mne pak zejména dr. Böhm z Norimberka, jenž se nezmohl na originálnější a lepší výklad než: Mens agit moem (hmotou vládne duch). I se svojí metapsychikou byl tu v koncích.

Jak jsem již pravil, vyskytlo se jedno vědecké, moderní vysvětlování, o kterém by se dalo mluvit, proto že má jak teoretické, tak i pokusné základy. Je to Couéismus či autosugesce. Čarovné slůvko laika-léčebného muže, odchovance, vlastně tvůrce II. školy v Nancy, jež naučilo opět užaslé lékaře mysliti starým pojmem duše! Jeho přebohaté zkušenosti zpracoval vědecky prof. Bauduin v Ženevě v znamenitý systém psychologický. Jako ozvěna jeho léčení vyrobilo se pojednou několik vědeckých učebnic dušeléčby. Tak Doz. Schwarz „Über den psychogenen Ursprung der Krankheiten.“ Dále knihy Kronfelda, Isserlina, Kohna atd.

Co je to autosugesce? Pravědní zjev námi všemi stokrát denně používaný zcela bezpečně při nejroz-

manitějších okolnostech. Celá výchova na př. jest na ní založena. Je to živá představa, zvláště silným citovým přízvukem doprovázená, která uvedená jsouc do našeho podvědomí, dovede v nás způsobiti změny nejen výkonnosti různých orgánů, nýbrž i přeměňuje posléze i tyto samotné. A to nejen jako hypochondrie v nemoc, ale obrácením směru myšlenek na zdraví i toto znovuzřizuje (Couéismus). A této okolnosti bylo hojně vědecky pokusně využito s výsledky překvapujícími.

Známy jsou pokusy pražského univ. prof. dra Kreibicha, jenž osobě zvláštní silou představivosti nadané dal na ruku sádrový obvaz a v něm hodinové sklíčko na holé kůži. Vsugeroval jí představu spáleniny na onom místě. Ku podivu během as 9 min. vyvstal tu puchýřek, jenž i mikroskopicky dal shodný obraz spáleniny II. stupně. Mohl pak opačnou sugescí dáti zmizeti podobnému puchýřku atd. Daleko větších účinků docílil dr. Brünemann v kožním lékařství. Mohl vyvolávati, či dáti mizeti různým kožním nemocem na př. lišejům, lupénce (ichthyosis), vředům, nežitům atd. Nedávno hlášeny z Královce zdařilé pokusy o vyléčení bradavic po celém těle roztroušených touže cestou. Maďar dr. Scöllesi docílil dokonce nekrosu t. j. odumření kůže velikosti tolaru, bolestivé, dlouho se hojící. To vše silou myšlenky individua mocnou fantasií nadaného. Dr. Brünemann vyvolal dokonce i podlitiny krevní na celém předloktí, ovšem jen podkožní. Neboť punctum saliens (to, oč tu jde) je rána t. j. ztráta kousku tkáně či její souvislosti. Tento defekt tkáňový, krvácející, nehojící se dosud nepodařilo se nikomu docílit po mém soudu. Dokonce na moji výzvu v „Praktickém lékaři“, po citování něčeho podobného nedostalo se mi odpovědi. Tedy zeje zde stále mezera dosud nepřeklenutelná mezi oněmi úkazy autosugesčními a zjevy stigmatisace přirozené. Podaří-li se ji překlenouti, nelze ještě říci.

Věc však byla daleko horší tím, že najednou vy-

skytli se tu dva, jak socialistický tisk s ohromnou reklamou hlásal „konkurenti Terezie N.“ Jeden kolářský mistr v Holzhausenu, jenž brzy zmlkl. Za to tím více hluku nadělal onen pověstný „poctivý slezský horník Diebel, který přirozenou cestou vše to potrefí, ba daleko ještě víc“. Mnoha lidem bylo nápadno, jak právě tento člověk přišel tak pojednou různým kruhům vhod, aby s ním proti Konnersreuthu prováděli až barnumskou reklamu. Produkoval se denně v Berlíně v Tiergarten, odkudž byla jeho návštěva hlášena nám do Prahy. Ohromné plakáty hlásaly: „Zázrak konnersreuthský uvidíte v Praze překonaný!“ V novinách psáno o něm, otiskovány fotografie, již tehdy mi velmi podezřelé. Při pozorování lupou bylo viděti, že celkem asi 5—6 kapiček — snad krve — mu vyvstává na dolním víčku těsně u řas. Nic více. Potí prý krev, aniž by měl rány. Také spousty lžífakirských kousků měl dělati. K tomu český dr. Aigner — dr. Šimsa chystal učenou přednášku, jak P. Diebel téhož dociluje cestou autosugesční. Opačně já byl připraven přijít tomu „na kobytku“ . . . V posledním momentě vše odvoláno, dokonce i informační pokusy pro lékaře a žurnalisty. Policejní zákaz. Přišel jsem tedy o velmi zajímavý pokus odhaliti podvodné jeho triky, k nimž se sám asi tři měsíce na to doznal. Přišel jsem zkrátka. Pan dr. Šimsa, nebýt zákazu, byl by utrpěl smrtelnou ránu své populární autority . . .

Také naší Terezii kdosi držel učenou přednášku o tom, že ty rány dostala proto, že se tolik dívala na rány Ježíšovy. Ona však mu ihned vtipně odvětila: „Proč pak lidem, kteří neustále myslí na ďáblovinu, nenarostou také jeho rohy?“ Na svých přednáškách užíval jsem nejpádnějšího důvodu proti možnosti vzniku ran autosugescí a to následujícího: Co jen tisíců a tisíců vojáků toužilo horoucně zbaviti se nějak toho pekla na frontě! Kéž by jen byli měli nějakou ranku! Kolik hektolitrů benzinu a petroleje se jen spotřebovalo k umělému vyvolávání hlíz a otoků tak

často s bolestmi, dokonce i ztrátami končetin ba i života spojených . . . kdyby se to bylo docílilo prostředkem tak jednoduchým a bezbolestně jistým, jako autosugescí! Neznám však, aniž kterýkoliv lékař ze zkušeností přebohatých, že by se byl jen jeden jediný případ podobného druhu byl vyskytnul! Myslí, že tím padá nadobro výklad autosugesce. Přesto různí teologové připouštějí i možnost stigmatisace cestou přirozenou oproti oné cestou milosti či nadpřirozené. Leč i pro jejich tvrzení musí tu býti ověřený doklad, který dosud podán nebyl.

Končím nádhernými slovy sv. Ignáce z Loyoly, jež řekl svému tajemníkovi Ribadaneirovi, když tento se jej byl tázal po stigmatisaci: „Patří k vlastnostem Božím, že Bůh duše lidské posvěcuje, v nich působí a je naplňuje svými dary. Činívá tak mnohdy v také náplni a tak přehojné míře, že *plnost milosti Boží z přeplněné duše rozlévá se i na její tělo*. Pak to, co se děje v nitru, proniká i zevně. Ale takové případy jsou nesmírně řídké.“

XIII.

PRAVOST STIGMAT.

Ještě však než Pavel Diebel, který rozhodně měl zvláštní schopnost dermatografismu své kůže, byl odklizen a znemožněn svým veřejným doznáním, bylo přes to jisto, že jeho způsobem se znamení ran Kristových u naší Terezie nedají vykládati. Zejména, že se tu nejedná o nějaký podvod t. j. předstírání samovolného vzniku jejich, zatím co by byly nějakým předmětem či způsobem mechanicky udělány. Náznaky docela nactiutrhačné, poťouchlé, se zmiňovaly o podvržené krvi zvířecí, jimiž hysterky mívaly ve zvyku klamati své příliš lehkověrné okolí.

Z okolnosti, že po skončeném šetření komisio-

nelním, jež u Terezie N. byl poručil zemřelý nyní biskup Antonius řezenský v druhé polovici července v Konnersreuthu, nebyly návštěvy Terezie N. zakázány z důvodů odhalení nějakého podvodného či nesprávného pochodu tamtéž, usuzoval jsem osobně na jich správnost. Byla rozhodně povinnost úřadů církevních oznámiti veřejně podobný klam a mam, aby věřící nebyli sváděni a zaváděni. A církev v takových případech postupuje neobyčejně přísně i rázně, jak i sami protivníci její uznávají. Nestalo-li se tak, jistě že k tomu nebylo nalezeno příčiny. Tedy z negativního soudil jsem na pozitivní.

Leč přímé potvrzení neměl jsem v rukou, až když v listopadu prošla novinami zvěst o zprávě téhož ordinariátu a hned na to v München Medizinische Wochenschrift, v jednom z největších i nejlepších lékařských týdeníků Německa 18. listopadu v čís. 46. vyšel článek Ewaldův. Po něm i zvláštní otisk v brožuře: „Die Stigmatisierte von Konnersreuth“. Vyšetření a posudek dra G. Ewalda mimořád. prof. psychiatrie v Erlangách. Tak zní její titul.

Článek i brožura vyvolala velký rozruch. Virtuosně ji rozebral ve stejnojmenné brožuře farář dómu Bamberského Th. Geiger, kde přesně oddělil od sebe nález vyšetřovací a posudek. Tento přímo roztrhal na kusy.

Třebas tedy i zde silně jsem odporoval závěrům a nazíráním Ewaldovým, jemuž i osobně se dá leccos vytknout, přes to uznávám jeho zásluhu, že tu pronesl jednou vážné a rozhodné slovo ve věci Terezie N. Uznal totiž rány stigmat jejích za pravé, t. j. žádným umělým způsobem nezáskané,řebas je vykládá vznikem psychogenním. Psychogenní v ústech jeho značí: na podkladě duševního zážitku vytvořené, vzniklé úkazy.

Sám totiž byl vyzván primářem drem Seidlem súčastniti se dohledu oné biskupské komise (od 14. do 29. července 1927). Spolupůsobil při všech kontrolních opatřeních a Terezii tělesně vyšetřoval. Ne-

nalezl u ní žádných úchylek nervových atd. Čtyřem sestrám františkánkám, školeným to ošetřovatelkám, dozorem ve dne v noci u Terezie N. pověřeným, vzdává čest a chválu za nanejvýš svědomité konání jich povinností. Pravost stigmat resumuje na podkladě těchto osmi důvodů:

1. Jedná se tu především o krev lidskou a to Terezinu. Krev z ran se prýstící byla několikrát mikroskopicky vyšetřována a shledána lidskou. K vůli kontrole vzata krev z Terezina boltce ušního a srovnána jevila totožnost. Při mé první návštěvě 22. července sděloval mi prof. Pabstmann, že hned ráno bylo zkoumáno mikroskopicky opět její krvácení.

2. Její samovolné krvácení bylo lékaři i laiky od prvopočátku bezpečně a zaručeně pozorováno. Opakuji tu svědectví téhož prof. P. o tom, jak viděl mnohokrát nepřetržitě na př. krvácení z očí.

3. Množství krve v pátečních ekstasích prolité předčí daleko množství jakýmkoliv umělým způsobem získatelné. Není nikde ani stopy jizev, ran atd. ani za krvácení, ani po něm. Jak známo „onen poctivý horník slezský“ dociloval svá lžistigmata tím, že si po dvě hodiny před představením vtiskoval ostrý hranatý předmět na kůži, tak, aby si jím sice nezranil zevní pokožku, ale rozrušil pod ní se nalézající nejjemnější cévky krevní. Vpichy u řas očních (dělal to jen u dolních) zranil a porušil souvislost kožní, a při představení silným tlakem zadržného dechu v hrudi a městnané tam žilné krve dociloval vyronění as 5—6 kapek snad krevních (viz lékařský referát o jeho pokusech ve Vídni). Zde však trpitelka tato krvácí nepřetržitě po dobu kolem 8 hodin. Asi její žláza slzní snad roní krev místo slz.

4. Na jiných ranách jejích je to serosně krvavá tekutina, t. j. krev promíšená vyšším množstvím sera (syrovátky) krevního. Věc, kterou nelze uměle docílit. Rána pak její boční prokrvácí tímto způsobem až zónasobnou vrstvu gázy hydrofilové.

5. Není nikde hnisání ani zánětu, ani hojivé ten-

dence. Zmínil jsem se již dříve o této zvláštnosti, vymykající se charakteru obvyklých ran.

6. Rány vystupují a krvácejí hlavně za ekstase. Též o této okolnosti s dostatek bylo již povědíno. Kromě pátku rány nekrvácejí. Jsou přischlé a za visí řine se teprve hojná krev, když přijde „jejich čas“ v nazíraném ději golgatském.

7. Byla pak Terezie po 14 dní tak pečlivě hlídána. Ani na vteřinu neponechá bez dohledu. Prof. Ewald mluví tu přímo o „kriminální“ přísnosti téhož. Nuže, nemohla se ani zraňovat nějak, aniž co podvodného podnikat na př. tření atd. Rány nezmizely. Zůstaly nezměněny a krvácely dál.

8. Poslední důvod vidí prof. Ewald v tom, že jejím dlouho trvajícím postem vytvořil se u ní nedostatek živných látek t. zv. vitamínů, což podporuje stavy krvácivosti. Terezie skutečně též občas vrhne krev ze žaludku.

Tedy tímto prohlášením učiněn byl definitivní konec tlachání o klamání, o zvířecí krvi a o podvodném snad sebezraňování, jimiž bohužel i akademicky graduovaní lidé dali se svěsti k útokům proti této ubohé trpitelce. Vskutku nelze na Terezii Neumanové dopustit se většího morálního zločinu, než podezírat ji z podobných věcí k získání stigmat.

Jsou tudíž pravá, třebaš „ein sehr seltenes Krankheitsbild“ (převzácný obraz nemoci) osoby, která jimi vyznamenána k spoluutrpení s Ukřižovaným. O charismatickém významu jich tak nádherně vyslovuje se breviář římský na den stigmat sv. Františka Serafinského:

„Pane Ježíši Kriste, kterýž jsi na těle sv. Františka umučení svého svaté rány obnoviti ráčil k zažehnutí ohněm lásky srdcí našich v době, kdy svět chladl . . .

XIV.

ŮŽASNĚ ZJEVY.

Než těmito stigmaty a ohromujícími nazíráními bolestného umučení Krista Ježíše není zdaleka vyčerpána záhadnost podivuhodného zjevu Konnersreuthského. Vyskytují se pak čím dál tím více i jiné znamenité věci. Ostatně společně naší Terezii s ostatními stigmatizovanými.

Především jsou to úkazy pocíťování skrytého a neznámého. K těm patří na prvním místě její kardiognosie, t. j. poznávání nitra lidského, jež vyskytovalo se již od počátku r. 1927. Obšírněji se zmiňuje o tom A. Bayer v Nár. Politice 2. října 1927: „Terezie N. předpověděla jednomu skeptickému profesoru leknutí z nehody. Za hodinu po jeho odjezdu došla zpráva, že jeho auto se roztráštělo o strom. Cestující však vyvázli bez nehody. Poznala dále ve dvou přítomných ženách, že jedna je nevěstkou a druhá že chce obchodně těžit z událostí Konnersreuthských, ač nikdo o tom z přítomných nic nevěděl, aniž mohl tušit. Jinému prelátovi sdělila přesně případ stigmatizace v tamnější diecési, dříve než jí mohl sám něco o tom nadhoditi. Nemohla tuto věc přec nijak předem věděti či se ji dohadovati. (Jednalo se o Barboru Pfister.) Jiný pán přinesl jí relikvie z Italie. Terezie zjistila hned, že jsou pravé a od koho pocházejí. Vyprávěla události ze života světce jí před tím naprosto neznámého.“

Vysoce zajímavou věc uváděl jistý můj spolupřednášeč. Jednou přišel k dp. faráři Naberovi slušně oděný inteligent, představil se jako lékař a žádal ho o svolení, aby si mohl prohlédnouti rány Terezie N. Dp. farář ochotně vyhověl přání cizincovu, uvedl jej k stigmatizované, která sundala levou rukavičku s ruky a nabídla ji k podívání panu doktorovi. Pojednou položí pravou ruku na rámě jeho a praví mu klidně: „Aber Hochwürden, was haben Sie das getan?“

(Ale důstojnosti, co jste to učinil?) Dotyčný „doktor“ zbledl jako stěna, hned však oheň studu vernal se mu do tváře a bez hlesnutí se vytratil . . . Jak bylo zjištěno, byl to vskutku jeden odpadlý kněz, odněkud z Českobudějovicka.

Přezajímavý doklad přinesl 3. února 1928 časopis Katolík v Chicagu: „Biskup Schermbs se vrátil do Clevelandu minulý pátek a líčí obdivuhodný charakter a zjev Konnersreuthský takto: V čas, kdy jsem tam byl (přítomen páteční ekstasi), přišla její matka do místnosti, kde se shromáždil velký počet poutníků. Msgr James A. Mc Fadden seděl za mnou. Matka usedla hned vedle mne. Pojednou Terezie, která nemohla vědět, že matka vstoupila do místnosti, pravila: „Matko, ten muž vedle vás — mínla mne — pochází z této země. Narodil se nedaleko od-tud, leč nyní žije za velikou vodou a pracuje neúmor-ně pro Boha. Má toho ještě mnoho vykonat. Chci je-mu samotnému ještě něco povědět. Shromáždění poutníci začali odcházet. Když Msgr Mac Fadden se chystal odejít, pravila Terezie: „Ten pán tu může zůstat.“ Tak se stal Msgr Mac Fadden svědkem a to jediným mé tři čtvrti hodiny trvající rozmluvy s tím-to stigmatisovaným děvčetem. Vnikla do nejniter-nějších tajů mé duše a pověděla mi věci, o nichž ví pouze Bůh a já. Tato zkušenost mne přemohla a dal jsem se do pláče. Terezie mluvila o mé minulosti a budoucnosti. Popsala mi kněze v mé diecési a to pod-robně“.

Tito stigmatisovaní jsou vesměs ve zvláštním vztahu ku věcem posvátným: k Eucharistii, k ostat-kům svatých pak zejména. Tak o jisté věci, jež byla ve vztahu k papeži Piu X., svatostí svého života pro-slulému, řekla Tereзка, že to pochází od toho nej-vyššího pana faráře tam daleko, od toho, který byl před tím, co naposled umřel. „Spasitel ho měl straš-ně rád, protože se tolik napracoval, aby Spasitel mohl přijít k tak mnohým . . .“

O visích, či vlastně o slyšení hlasu sv. Terezičky

z Lisieux byla již řeč. Jednou jen zahlédla její útlou ručku, až teprve letos bylo jí popřáno viděti celou postavu této světice a s ní rozmlouvati. Již v r. 1926 o Vánocích viděla narození Kristovo v chlévě betlémském, což se jí loni opakovalo. Zvláště pak v té době letos, kdy měla přestávku v pátečním utrpení, jak svrchu povědíno, oplývala přímo hojností visí a pod. úkazů ze života Kristova, Bl. Panny i různých svatých. Třeba, že názory různých spisovatelů duchovních i teologů nepřikládají takovým visím velkého významu, — zejména nic neplatí v procesech kanonisačních, — přes to jsou vysoce zajímavým rysem osob vysoce zbožných a mají snad větší cenu pro rozvoj jich vlastního duchovního života. Od halucinací se liší jak obsahem svým a živou bezprostředností, tak i trvalým, blahodárným svým vlivem na toho, jenž je prožil. Ostatně vzpomeňme si, že zjevení se Krista Ježíše Šavlovi před Damaškem bylo také takovou visí, jenž naprosto proměnila, znovuzrodila toho největšího velikána křesťanství po Kristu, učitele národů sv. Pavla.

Popíratí realitu těchto událostí bylo by nesprávné. Třebas při různých příležitostech i osobnost zírajícího spoluhraje a poněkud pozměňuje děj či osobu zjevující se. Netřeba tu mluvit o nějakém „zjevení“ (Offenbarung), zejména, když Terezie vidí i leckteré události, jak legendy je popisují (na př. pobyt a smrt sv. Maří Magdaleny ve Francii atd.), nač zvláště p. prof. Ludwig mne upozornil. Odmyslíme-li si i to, zůstane nám přec leccos tak záhadného, že marně si s výkladem hlavu lámat! Sděluji jeden detail. Dp. farář mi naposled vyprávěl toto: „Mezi různými visemi Terezinnými bylo též vidění její sv. Antonína Paduánského, jak Jezulátko jej obejmě levou ručkou a pravou laská mu vlasy. Mnoho jiných dalších podrobných úkazů ze života světce. Co však řeknete následujícímu? Přišel sem jeden biskup až z Brazílie. Sedíme s ním a s Terezii u stolu. Dotazují se, Reschen odpovídá. Tu biskup se svým prů-

vodčím knězem něco si povídají cizí řečí. Terezie naslouchá a jakoby se rozpomínala, zvolá po chvíli: „A takhle jsem už slyšela mluvit! Ale jen kde, kde? Už to mám! Takhle přec rozmlouval sv. Antonín, když se loučil se svým rodným hradem . . .“ Ano, pocházel z Portugal, a jak známo, v Brazílii se mluví jen portugalsky . . . Odpověď jsem zůstal pěkně dlužen. Zde i s metapsychikou jsme v koncích.

Visí těchto je celá spousta. Jednou z nejzajímavějších je Zvěstování Panny Marie. Terezie vidí nádhery tohoto děje a slyší pozdravení andělské. Bylo to sděleno prof. Wutzovi a týž opakuje je hebrejsky. Terezie jak by se jí to vůbec netýkalo. Ale jakmile jen spustil první slovo v aramejštině, tu Terezka s radostným: „Döss išt, döss išt“ pokračuje v něm dále . . . Jak tohle vysvětlit?

Spisovatel Lama popisuje též dále její visi proměnění Kristova na hoře Tábor. Provázen třemi učedníky vystoupil Spasitel na tuto plochou horu. Měl na sobě suknicí červenavěhnědou a přes rameno plášť. Modlil se stoje. Pojednou nazvedl se asi na půl metru. Celý šat Jeho zaskvěl se bělostí, ale docela zvláštní bělostí sněhu. Obličej zářil světlem . . . ale neoslepoval. Terezie viděla zřetelně Jeho oči i hustý oblak pod Jeho nohama. Uzřela dvě postavy rozmlouvající s Ním. Učedníci jak by se probudili a něco mluvili. Náhle zahalil je mrak a z něho slyšela jasný, mohutný hlas. Pak vše zmizelo . . . Světlo pak, v němž viděla Spasitele, bylo zcela jiné, mnohem mocnější, než u všech ostatních vidin. Tak asi jako světlo slunce a hvězd.

Viděla dále Poslední večeři Páně, klanění se tří králů, zrození Kristovo v skalním chlévě betlémském. Zajímavé dále bylo vidění seslání Ducha svatého o Letnicích. Viděla shromážděné sv. apoštoly s Pannou Marií. Oheň na ně sestoupilý za náramného rachotu. Slyšela po té řeč Petrovu cizím jazykem, ale . . . rozuměla jí a psala ji na kus papíru

s úžasnou rychlostí . . . německy. Viděla též hájit se Petra. Slyšela jej aramejsky a sdělila přítomnému od borníku věci, jimiž týž byl zcela zaražen. (Lama 66.)

Viděla dále i život v domku Nazaretském, smrt sv. Josefa, smrt a nanebevzetí Bohorodičky, zmrtvých vstání Páně, uložení Jeho do hrobu, umučení sv. Vavřince, patrona kostela v Konnersreuthu, popravu sv. Anežky římské a mnoho jiných. Mohou pak také vise, také poznávání sv. ostatků, — jaké na př. souhlasně s naší Terezií N. měla ve zvláštní míře také stigmatisovaná ct. Kateřina Emmerichová — míti vskutku nějaké reelní podklady? Byl nalezen aspoň nějaký průkaz jejich pravosti? Zdá se, že vskutku. A to ve věci nad obyčej podivuhodné.

V jedněch těch vidinách o životě Panny Marie praví Emmerichová doslovně: „Maria nebydlela v Efesu samotném, nýbrž v okolí . . . Přicházelo-li se od Jeruzaléma, stálo obydlí Mariino asi půlčtvrté hodiny před Efesem nahoře, vlevo. Tato hora spadá příkře k Efesu. Kdo přichází od jihovýchodu, spatří toto město na úpatí hory, zdánlivě blizounko před sebou. Jde-li však dále, pozná teprve, jak se cesta nesmírně vleče. Před Efesem se táhnou dlouhé aleje . . . kdežto jižně od města vedou uzounké stezky na horu, divoce zarostlou. A na této hoře pod samým hřebenem rozvírá se planinka, kopcovitá a rovněž zarostlá, mající as půl hodiny v objemu, na které se usadila malá křesťanská obec.“

Zajisté podivuhodným výtvořem fantasmie zdá se býti tento popis řeholnice, jež po celý život svůj nevyšla z rodného Westfálska. Nad to zeměpisné znalosti tehdejší doby byly značně mezerovité i u učných lidí, neřku-li aby ubohé, nevzdělané venkovské děvče, jakým byla Kateřina Emmerichová ve své mladosti něco podobného vědět mohlo!

Leč jaká smělost, přímo šílená, když těsně pod vrcholem hory pod skalnatou stěnou tam popisuje tato visionářka tam na místě nádherného panora-

matu města, mořské zátoky i ostrovů „Domek Mariin“. Týž byl kamenný, čtyřhranný a vzadu kulatý nebo několikaboký. Okna byla vysoko nahoře pro-
ražena, střecha byla plochá. Ohniště uprostřed polo-
žené rozdělovalo dům ve dvě části . . .“ Dále ještě
popisuje různé detaily tohoto zařízení, dokonce ja-
kousi rudimentární křížovou cestu. Tedy šílenost
popisu bezmezná!

Bylo to psáno na počátku minulého století . . . Te-
prve r. 1890 dostal se do Smyrny, hlav. to města ma-
loasijského, francouzský překlad „Života bl. Panny
Marie podle vidění ct. Kateřiny Emmerichové.“ Již
následujícího roku jmenoval smyrenský arcibiskup
Ondřej Polykarp Timoni komisi, která měla pátrati
po zašlé svatyni, v níž toto obydlí Panny Přesvaté
později bylo proměněno. A tato . . . zjistila, že popis
visionářky hodí se úplně na horu Bulbul Dag (Sla-
vičí vrch), kde okolní křesťané uctívali odedávna
místo zvané *Panagia Kapuli* (Domek Panny Marie).
Jako bylo však jejich překvapení, když na udaném
místě našli zbytky domku, který odpovídal přesně
popisu jmenované řeholnice. Z domku stojí ještě
stěny, byl 8.50 m dlouhý a 4.25 m široký. Roku 1898
nalezeno v hloubce 50 cm ohniště s popelem a s ka-
meny od kouře zčernalými. Malta a způsob stavby
pochází z první poloviny prvního století po Kristu,
jak lze jinými památkami z téže doby prokázati. Jak
dokazuje učený P. Fonck (*Stimmen aus Maria-
Laach* sv. 51), který tyto údaje na místě samém ze-
vrubně byl studoval, je „popis celé krajiny a svatého
domku podán zrovna s matematickou přesností.“
A dokonce v této zcela řecké krajině tam na místě
samém nalezeny ploché kameny s hebrejskými ná-
pisy, svědčící na zastavení první „cesty křížové“, již
uctívala tam sama Bohorodička! (Citováno ze zají-
mavé knihy dra Jos. Miklíka: *Život blah. Panny
Marie.*)

Co tomu probůh řekne jen naše pokolení skeptic-
ké? Jako rána kyjem omráčí je podobná věc, leč

pouze lidí poctivé snahy a dobré vůle — obrátí. Zatvrzelci však stanou se ještě zoufalejšími ve svých pochybách.

Než přes toto tak mohutné potvrzení vyloučilo sv. Officium všechny popisy vidění této řeholnice ranami Krista znamenáné z procesu kanonisačního . . . Prostě proto, že nebylo možno oddělit přesně vlastní slova Emmerichové od event. přídatků Brentanových. Tak přísné stanovisko zaujímá církev k těmto věcem.

Jak mohutným dojmem působí jsem prozářený obličej Terezin a její převyšující štěstí z těchto vidění, dotvrzuje prelát dr. Kiefer (str. 35): „Na 30. září 1927 byl jsem svědkem vidění, kdy Terezie N. po prvé viděla před sebou sv. Terezii od Jezulátka v celé její postavě. Pozoroval jsem při tom též spolu-přítomné. Od té doby mám jen útrpný úsměv pro to, když také děj, který všem přítomným musí zůstat nezapomenutelně vryt v duši, se pokládá jen za „pravou psychogenně-hysterickou vizi“ . . . Podpisují.

Při onom spatření sv. Antonína Paduánského, bylo sděleno naší visionářce, že letos o Vánocích k ní samé přijde Jezulátko, Ježíšek-Dítě . . . týž, kterého již teď vídá ve svátostné způsobě, přijímajíc jej nejvýš mystickým pochodem a spatřujíc dokonce u osob, jež přijímaly, jak dlouho v nitru jejich zůstává.

Lidové Listy z 5. srpna 1928 přinášejí zprávu: „Příštího rána podal jí prelát Molz Tělo Páně, jež dovede přijímati zvláštním způsobem, jak popisuje dr. Gerlich. Terezie nevidí ani hostii ani kněze, nýbrž samotného, skutečného Spasitele, jehož přítomnost cítí až do doby před novým sv. přijímáním. Její celá bytost je proniknuta nadzemskou blažeností. Její obličej vyzařuje takové štěstí, že sám duchovní, který je Tereziným vůdcem, byl tak pohnut že se nemohl ani modlit.“

CO S ARAMEJŠTINOU?

Prapodivná tahle nemoc, ta „hysterie“ u Terezie N.! Co si to všechno jen dovolí! Najednou znenadání začne mluvit řečí, které nikdo nerozumí! Nemá však ani na tom dosti, povídá prý v řeči, která je dobře 1800 let vyhynulá. A ovládá prý ji nejen správně gramatikálně, ale i foneticky i přízvukově. Dokonce je to prý semitská řeč, která se psávala jen souhláskami, vynechávajíc samohlásky. Aby prý páni orientalisté si s ní více hlavu nalámali, protože různé samohlásky téměř souhláskám dávají i různý smysl. Tedy je to prvotřídní lékařská kuriosita, jíž bychom marně hledali v zápisech. Nikde jsme nečetli něco podobného. I pp. skeptikové tu raději mlčí. Neradi se toho dotýkají vůbec, anebo moc lacino z něj se vykrucují. Tedy „extra hysterie“. Dokonce ani dějiny stigmatizovaných neznají cos podobného. Naše Terezie N. je i mezi nimi prvá a jediná . . .

Ostatně i to nám ještě nevysvětlili, proč takováhle hysterie s pěti ranami vybírá si jen katolíky. Což není v jiných sektách křesťanských také dosti zbožných lidí? Má věru prapodivné chuti! Žádná jiná konfesse se jí tolik nezamlouvá, jako naše. Taková zvláštnost mezi nemocemi. Ostatním je to vesměs lhostejno, jaký náboženský názor má jejich oběť, napadají všechny bez rozdílu. Proč jen tahle si vybírá? Proč otom pp. odpůrci Konnersreuthu se více nerozšiřují?

Vyskytl se pak tento divný úkaz takhle: Od počátku svých pátečních visí tvrdila Terezie N., že něco též slyší, čemu naprosto nerozuměla. Ani nemohla to opakovat, až posléze častějším slyšením zapamatovala si něco, čemu ani dp. farář Naber nerozuměl. Zavolal si proto svého přítele, na slovo vzatého znalce jazyků, zvl. orientálních, univ. prof. Wutze, který ku svému úžasu konstatoval, že se tu jedná o aramejštinu, řeč, kterou mluvil Spasitel. Dokonce

mohl týž profesor rozeznávati jednotlivá nářečí této 1800 let vyhynulé řeči, zvláště Kaifášovo atd., nářečí jerusalemské od gallilejštiny Petrovy, o čemž již v evangelium je zmínka. I mně sděloval laskavý prof. Pabstmann několik slov těchto. Namáhal jsem se, seč jsem mohl, a ač jsem již ve čtyřech světa dílech osmi jazyky byl praktikoval jako lékař, nebyl jsem s to, abych si jedno slůvko zapamatoval.

Jsou zde nesmírné obtíže výslovnosti, jak na ně zejména prof. semitské filologie v Halle, dr. J. Bauer upozorňuje (*Zeitschrift für Parapsychologie*, číslo červencové). Týž vedle staříckého prof. Dalmana a Wutze, jest z trojice nejlepších žijících znalců této řeči. Prof. Wutz dlouho zkoumal výpovědi Tereziiny, než se o nich pozitivně vyslovil. Překvapujícím bylo zejména, že i přízvukově vyslovovala Terezie N., vzdor svému hornofalckému těžkému nářečí, správně tato obtížná slova. Dával jí léčky: pokoušel se ji zmásti slovy hebrejskými (na př. v onom pozdravení andělském), anebo nesprávnými formami. Vše marno. Nelze tu mluvit ani o nějaké sugesci, ani telepatii, protože Terezie N. dokonce sdělovala jemu tvary, jež on neznal a popíral, až se v starých zápisech přesvědčil o jich správnosti. Nuže zde musil pak svědectví vydat pravdě. P. doc. Benešovi řekl sám výslovně, že ne stokrát, ale tisíckrát byl by býval mohl dopadnouti Terezii při podvodu, kdyby se tu o nějaký vůbec mohlo jednat.

V předu zmíněný prof. Bauer praví pak výslovně: „*Skutečnost aramejštiny* — a o tu zde především jde, — *jest nepochybně jistá* . . . Jedná pak se tu o správnou aramejštinu, jakou mohlo býti mluveno za časů Kristových.“ Uvádí pak několik dokladů (současně s dr. Gerlichem). Tak Jidáš osloví Ježíše v zahradě Getsemanské: „Šélach, rabbóni!“ (Zdráv buď, mistře!) Lid a učedníci mu spílají: „Maggera, baisebua, gannaba!“ Luza křičí: „Salabu!“ Ukřižuj! atd. Přibit na kříži, žíznící Muž Bolesti volá: „Éše!“ Žízním! Katanům svým volá: „Ábba, šábok léhon!“

Otče, odpust jim. V zoufalství opuštěnosti ono známé: „Elói, Elói, láma zabachtáni!“ Slova pak: „Otče do rukou Tvých odporoučím ducha svého!“ znějí: „Ábba, bejádach áfked rúchi!“ Poslední slovo: „Dokonáno jest!“ zní: „Šálem kuléchi!“ a tragedie jest dokonána.

Jest pak každému zřejmo, že se nelze ničeho dohadovati v cizí, neznámé, dokonce historické řeči, jíž Terezie ve své jednotřídce či na poli nebo ve stáji nemohla se naučit. Ostatně totéž dosvědčuje R. Leiber S. J. (str. 33: „Ale Terezie N. slyšela slova i věty aramejské, dříve než ji navštívil prof. Wutz a slyšela také, jež mu byla i zcela nová!“ Dr. Kiefer též rozhodně věc tuto potvrzuje. Píše na str. 65: „O slyšení aramejštiny zcela krátce se mohu vyjádřiti. O skutečnosti její (die Tatsache) *nedá se pochybovat.*“ V známém svém kázání posléze dotvrzuje to i církevní autorita kardinála Faulhabera, jenž pravil: „Jestliže profesoři východních jazyků, kteří se vyznají nejen v aramejské spisovné mluvě, ale i v aramejských dialekttech, připouštějí, že toto dítě obecné školy ze Smrčin reprodukuje aramejská slova a věty, pak se vyplňuje evangelium jako nadpřirozené zjevení Boží. „Neboť v něm stojí psáno: „Cizími jazyky budou mluvit!“ Konečně prof. Wutz připravuje o tom obšírný spis.

Napsal jsem pak o tom: Vedle absolutního postu od jídla a pití tvoří tato ekstatická znalost řeči Spasitelovy dvojici nepochopitelných věcí, před nimiž zmlká jakékoliv „vysvětlování“, či ubohé povídání o „hysterii“ Terezie Neumannové. O tyto dva nejtěžší oříšky marně si dosud lámou zuby pp. skeptikové a nic jim nepomáhá je umlčovat.

XVI.

ZÁHADA NAD ZÁHADU.

Jakkoliv nevysvětlitelným a těžce představitelným je toto přesné opakování řeči skorem 2000 let staré,

o níž nevzdělané venkovské děvče absolutně nemůže míti ani potuchy, přece jen uvádí tato okolnost v úžas ponejvíce odborníky a inteligenci. Ale co všechny lidi, ať vzdělané či prosté údivem naplňuje, jest následující věc, již tuto míním trochu probrati.

Od roku 1923 od Vánoc, kdy Terezie N. převzala krční utrpení za jistého kněze, nemohla polykati a živila se jen tekutou potravou. Od Vánoc 1926 pak i tuto opustila, přijímajíc jen denně Eucharistii, často jen osminu sv. hostie, již lžičičkou vody splachovala. Od září r. 1927 pak, jak mi dp. farář Naber sdělil, nečiní ani toho. *Nejí, nepije zhola nic . . a žije.*

Tato věc je na celém Konnersreuthu nejnápadnější a přímo neuvěřitelná lidem zdravého rozumu. Je to pravda? Není to pravda? Jak to vůbec může být? Každý člověk i ten nejprostší ví ze zkušenosti, že třeba jísti a píti, abychom zůstali na živu a mohli pracovati a náhle . . . takhle Terezie obrací to všechno na ruby! Přírodní zákony tu jsou postaveny na hlavu, volají opět druhí a tak boj o Konnersreuth se ještě silně přiosťřil. Kdo má pravdu? Kdo ji dokáže vyšetřováním a svědectvími!

Když tedy veřejnost tímto zápasem značně byla zmítána a mínění její rozvířeno, uznalo řezenské biskupství za svoji povinnost, aby zařídilo vyšetřování, není-li tu nějaký hrubý klam a podvod. Rodina Neumannova se sice těší v širém, dalekém kraji nejlepší pověsti a naprosté bezúhonnosti. Též tolik a tolik návštěvníků dosvědčuje svůj nejlepší dojem o nich. Než to naprosto nestačí. Pročež zemřelý biskup Antonius vyjednával s otcem Terezie N. o to, aby jeho dcera byla odvezena a vyšetřována v nějaké nemocnici či klinice. Týž již souhlasil, ale jakýsi mladý lékař neopatrnými strašáky vše pokazil. Mohla býti tudíž vyšetřována jen v domě otcovském, což se též stalo. Komise čtyř ošetrovatelsky školených sester Františkánek pod přísahu vzatých, pod vrchním dozorem prim. dra Seidla dnem i nocí hlídala tuto zá-

hadnou ženu, o všem vedla záznamy atd. nepřetržitě po plných 14 dnů a to od 14. července do 29. července 1927. Tedy tento prazvláštní zjev máme pro úsek 14 dnů s „kriminální zrovna přesností“, jak praví dr. Ewald, s naprostou spolehlivostí, jak dí zpráva v řezenském ordinariátním listě 4. října 1927, zjištěn přísleznými výpověďmi svědků, jež ani na vteřinu stigmatisovanou nespustily s očí. Čteme: „Po celou dobu pozorovací byla věnována přijímání potravy (Terezií) největší a nejnapjatější pozornost. Instrukce příslušné byly co nejstriktněji dodržovány. Přes nejprísnejší dozor nemohlo být ani jednou jedinkrát pozorováno, že Terezie, která ani vteřinu nebyla o samotě, něco požila (z potravin a nápojů) aniž se nějak pokoušela tak učiniti.“ Ewaldova citace. Voda na mytí, vyplachování úst atd. byla úzkostlivě, měřena, vážena, aby i tu byla jistota. Nuže, jaký byl výsledek?

Prof. Ewald sám jej uvádí (str. 42.). Po celou tu dobu přijala 39 gramů svěcené hostie a vypila 45 cm vody, t. j. pouhé tři polévkové lžíce. Nic více a nic méně. Tedy toto „množství“ nepadá vůbec na váhu, tak jest ilusorní!

Než my jsme se na lékařské fakultě učili, že člověk potřebuje denně as 3000 kalorií podle Rubnera a Voigta, aby se udržel na živu a mohl pracovati. Tato nauka byla pak doplněna známou potřebou vitaminů, bez nichž i sebe větší množství potravy, vitaminů prosté, nic neprospívá. A zde chybí všecko: potrava i vitaminy! Jak tomu rozuměti? Jak rozuzliti tuto záhadu, po jejímž rozuzlení v loňské Vossische Zeitung dr. Weissl tak zoufale volal?

Rozeberme si ji trochu!

Především Terezka nejí a nepije — a zůstala 14 dnů na živu. dr. Ewald načal tento problém, ale zděšen před ním couvnul. Ani slůvkem o něm se dál nezmiňoval. Ona nejí, nepije a 14 dnů žije. Divím se, že tuto tak závažnou věc vůbec vynechal ve svém znaleckém posudku. Rozhodně tím ztrácí na své ceně.

Musíme pak především činiti veliký rozdíl mezi absolutním postem od jídla při přijímání tekutin a od naprostého se zdržování od obojího: jídla i pití, čili názorněji řečeno: rozlišovat léčbu hladem od za starších dob tak oblíbených hladomoren. Naprostého nejedení užívá se dnes s velkým úspěchem léčebným při různých chorobách. Mc Fadden ve své proslulé „Dokonalé zdravotvědě“ jak byla u nás přeložena jeho: „Physical Culture“ ji doporučuje i na více než 40 dnů. Osobně znám též nějaké případy takto ošetřované. Mám dokonce zaručenou zprávu, že jistý jogú ze sekdy jaina nedaleko Bombaye vydržel 82 dnů bez jídla, ale za dostatečného přijímání tekutin. Nejíst a pít či nejíst a nepít — toť nebetyčný rozdíl! Sám prof. Ewald se o tom počal zmiňovat. Str. 46: „Podle Vollkmannových tabel vylučuje se ve vzduchu plícemi vydýchaném asi 400 gr vody.“ Jak z fyziologie známe, stejné či ještě větší množství vyloučí se povrchem kožním v t. zv. perspiratio insensibilis, aniž bychom oběma těmito ztrátám nějak zabrániti mohli. Dále ztrácíme nejméně as 1 litr či kg vody močí, též něco střevními výměty, takže směle pro první den hladomorny můžeme čítati asi 2 kg vodních ztrát. I když připustíme, že poslednější dvě ztráty postupně se budou zmenšovat, zůstávají zde přec stále ony první dvě, jimiž jako drenážemi odnímá se tekutina šťavám tělesným a zvl. krvi. Krve pak má člověk dospělý v sobě as 5—6 kg. Z ní může nejvýš ztratiti polovinu, řekněme, aniž by zahynul. Kolik tedy dnů mohou se vydržeti tyto neustálé ztráty?

Tělo má uzavřen jakýkoli dovoz jich z vnějšku, dává tedy ze svého. Běře z krve, běře z lymfy a moku tkáňového. Tím se značně organismus vysušuje, zvláště krev houstne. Nemůže dobře cirkulovat. Srdce tím slábne, dostavuje se cyanosa, křeče, (toť právě nejzávažnější moment při choleře, v jejíž epidemiích jsem dvakrát lékařsky působil) a člověk zmírá . . . V hladomornách zmíralo se do týdne. V literatuře fysio-

logické nalezl jsem zmínku o jednom korsickém advokátu, jenž takto nejeda, nepije skoncoval 12. den, protože 8. či 9. den nemoha se přemoci, vypil ještě plný džbán vody! Čtrnácte dnů vůbec nelze člověku nepít vydržet. Prof. Ewald vůbec tohle ponechal nepovšimnuto, ačkoliv začal tím, že T. N. vážící 55 kg, za půl roku by se musela celá vypařit. Jeho posudek je tedy velice neúplný, řekněme to slušně.

Tedy to je ona první záhada v tom vyšetřeném období T. Neumannové. Druhá pak jest následující: Po dobu svého vyšetřování byla též za stejných podmínek šatstva atd. vážena. Při počátku této pozorovací periody vážila 110 liber t. j. 55 kg a po skončeném šetření měla tutéž váhu 55 kg. *Tedy ona nejedla, nepila, a při tom nic se nezhubla t. j. neubyla na váze.* Na druhé straně mám pokus naprostého hladovění při přijímání tekutiny (osoba za níž naprosto ručím) po dobu 14 dnů pozbyla na váze 8 kg 400 gr!!! Konala to za účelem léčebným na jaře v roce 1924. Jak tyto dvě věci lze dát dohromady? Tedy zde je druhá záhada onoho vyšetřování naší stigmatisované.

Leč místo bychom ji rozuzlovali oním vážením, ona se ještě více zamotala! Po ekstasi páteční v sobotu 16./7. vážila jen 51 kg. Ubyla 4 kg! Ve středu 20./7. měla ji již 54 kg. Tedy přibyla 3 kg. V sobotu 23./7. (den po mé první návštěvě) vážila 52 kg 500 gr, tedy o půldruha kg opět méně. Ve čtvrtek 28./7. opět původní váha 55 kg! Citováno z Ewaldovy brožury strana 45.

Nic nejedla, nic nepila, nejen že nezahynula, ale probůh, ona ještě přibývala na váze! Jednou o pět liber, po druhé o šest! Jak ale tomuhle rozumět? Zde naprosto jak laik tak lékař jsme v koncích. Představme si, že bychom měli denně „tloustnout“ asi o půl kila. Pochybuji, že to tak snadno kdo dokáže. Snad jedině rekonvalescent po tyfu střevním by to dovedl. A ten k tomu spotřebuje, nebo jiný člověk, který by se o to pokusil, značné množství pokrmu a nápoje. Tohoto hlavně. Ale Terezie tu naprosto nic ne-

požívá ani nepije. Řekněme, že by bylo zapotřebí k takovému přibývání na váze o půl kg denně aspoň 4—5 kg tekutin a potravy, než se docílí toho, aby člověk půl kg své živé váhy si „ponechal“. Je známo, že několikanásobné (asi 10. násob.), pevné potravy je potřeba k podobnému výkonu v dobytkařství. Než hlavní bod (*punctum saliens*) teprve přichází. Při skonsumování však takého množství zůstalo by tedy pouze půl kg jako přírůstek váhy tělesné. Zbytek jako výměty atd. odchází ven. Čítejme opět na dýchání a pocení 1 kg, na moč 1 až 1½, na pevnou stolici půl kg. Nuže, dají se taká množství po 14 dnů nějak skrývat, zadržovat, tajně odstraňovat? Toť zhola nemožno. Kdyby i krásně potajmu byla mohla T. N. pojíst, ač se tak nestalo, neztrávený zbytek musil vyjít ven. Při úplném postění se je psychologicky i fyziologicky nejobtížnějším sem tam něco shlítnout. Dostaví se tu pud vlčího hladu, jemuž na-prosto pak nelze odolati.

Tu však přicházíme k věci nejzávažnější pro náš případ. Po celou dobu *neměla vyšetřovaná vůbec žádné stolice*. Nemá ji, leč za 5—6 týdnů odejde malá lžička barviva žlučového a odloupaných epithelií. Žaludek vůbec nevyměšuje svoji šťávu, pouze játra. Dr. Reismann zkoumal mikroskopicky tyto t. zv. výměty a nenalezl v nich zbytků potravinných. Potravin pak, jež by se bez takých zbytků celé vstřebaly, neznáme dosud . . .

Po celou dobu vyšetřovací zachyceno bylo celkem 425 cm kub. moči (15./7. 345, 22./7. 180) tedy ani ne půl litru. Tato moč jevila pak silnou reakci acetonovou jako potvrzení, že tu se skutečně hladovělo, jak prof. Ewald sám doznává. Před zdrcujícími fakty tohoto celého vyšetřování hledá však týž zoufale spásu v zadních dvířkách nějaké analýsy moče více než plný týden po skončení pozorování analysované (divím se jak mohla být vůbec zahrnována sem!), aby zachránil svou reputaci vědeckou a nemusel se skloniti před touto záhadou. Nalezl vytáčku ve

sloveh: „Nelze zbaviti se dojmu, že zde ještě něco neklape (nicht stimmt).“ Nic určitého neví, ba ani nenaznačuje. Volá po novém zkoumání na nějaké neutrální klinice, „ačli se ještě věda s Konn. vůbec má zaměstnávat!“ Leč na zjištěných faktech ani tento výkřik jeho bezradnosti nic změnit nemůže. Vyzněl na prázdno . . .

Může tedy směle tvrditi Th. Geiger na str. 28: *„Věda prohlásila, že tato prokázaná věc (Tereziina postu) jest nevysvětlitelnou. Publikace Ewaldova je vysoce žádoucím doznáním moderní vědy, jež se rovná potvrzení nadpřirozeného charakteru těchto zjevů“* (str. 29). Podpisuji.

Prof. Ewald nejen že nepochopitelnost zjevu tu probíraného nevyložil, nýbrž ani se o to nepokusil. Prostě od něho . . . utekl. Ani to nepřekvapuje člověka, kdo měl co v kruzích podobných vědců dělati.

Ještě jednoho zjevu obzvláštního musím se zde dotknouti, který rovněž tímto vyšetřováním byl zjištěn, že totiž T. N. spí pouze as hodinu, půldruhé, nejvýš dvě denně. Při tom jest tak čilá mimo pátky a v těchto opět tak nesmírně trpí. Zjev, který jistě jest pozoruhodným.

Ostatní lékařští autoři o T. N. pokusili se aspoň o námět quasi výkladu. Tak dr. Kröner povídá o jakémsi druhu neviditelného vampyrismu, jímž stigmatizovaná přijímá sílu a potravu ze svého okolí živých osob. Ale vykládat, jak i vodu na př. odhmotňuje, by ji pak zhmotněnou v těle zužitkovala . . . toť už zachází do bájesloví. Nemá pro to, kde by se zachytil pro tuto fantastičnost. Stejně kuriosně vyšroubovaný je, řekl bych „ze vzduchu vzatý“, náhled primáře Stephana o jakémsi tajemném udržování sil ze sebe sama. Lidské perpetuum mobile? Posléze musím i odmítnouti fantastickoromantický výklad dra Weissla, (nejnovější to jeho vynález!), že T. N. hoduje v polobdělém (somnambulním, schlafwachen Zustande), přirozeně aniž by to věděla!

Takový výklad věru že zde ještě nebyl. Ale je jed-

nou pro vždy konec s vědou, oddá-li se takým směšnostem!

Než lpět na takých a podobných výkladech, zda není lépe se pokořit a říci s docentem Benešem, jenž cituje slova Terezinna: „Co chce tolik lidí stále ode mne? Vždyť netřeba tu činit rozdíl mezi přirozeným a nadpřirozeným! Bůh je přec v obojím stejně mocný! . . .“

XVII.

SHODNOST STIGMATISOVANÝCH.

Nemáme vskutku pro záhady tyto dokladů v análech soudobé medicíny. Jsme nuceni poohlédnout se jinam. Jak tomu bylo s jinými stigmatizovanými? Jsou tu nějaké podobnosti? Jsou, a tak významné příbuznosti, že možno říci, že jejich historicky nám dochované případy tvoří takřka jednu velkou rodinu svědků utrpení Kristova.

Citoval jsem v prvých vydáních str. 121: „Největší podobnost s naším případem má životopis svaté Kateřiny Sienské (taktéž stigmat.), jež po léta pila jen vodu a žila Eucharistií: „pokaždé požitím této svátosti nabyla nesmírné moci a síly. Zvláště se to osvědčovalo v různých krisích a vyčerpanostech jejího nadprůměrného života“.

Tak žila tato lidská bytost „o mocné prasle své ekstase, — Luisa Lateau, kterou belgická akademie lékařská se tolik obírala, poněvadž po 12 let (1871 až 1883) kromě denního svatého přijímání nepřijala žádné stravy . . . to byly visionářky tak veliké obrazotvornosti, že mohly pocity v sobě nejen vzbuditi, ale je i uhasit“, dr. Löbel, Prag. Tagblatt 11. IX. 1927. Angela de Foligno (stigmatizovaná) podobný život vydržela 12 let. Další příklady: Columba de Rietti,

Domenica de Paradiso. V Anglii Johanna Matless (bez jídla 15 let), sestra Ludovica, Coletta. Též o sv. Petru de Alcantara se podobné sděluje. V třetím odstavci byly modernější doklady: Maria Mörl, Schumann, Gemma Galgani.

*Jan Glabazňa, slezský lidový básník,
ze smrtelné nemoci podivuhodně uzdravený
modlitbami Terezie N. a novénou
k sv. Terezii z Lisieux.*

Zvláště pak poučným v každém ohledu jest deník lékaře dra F. W. Wesenera, jenž po 11 let ošetřoval stále téměř nemocnou stigmatizovanou A. Kateřinu Emmerichovou. Byl jí přes její chudobu velmi od-

dán, ježto mu vrátila opět křesťanství i zdraví. Po šest a půl roku zaznamenával krvácení jejich stigmat, jež před r. 1820 zašly. Uvádí, že r. 1813 živila se táž jen vodou a Svátostí Oltářní, šťavami ovocnými a pod. Po čtyři leta 1813—17 nebylo vůbec stolice. Nejzajímavějšími pro nás jsou jeho zprávy o zvláštní vládní pruské komisi vyšetřující tuto ubohou ženu se značnou brutalitou. Krajně nepřátelským smýšlením, vší silou usilovala najíti u ní podvod. Trvala od 7. srpna do 29. srpna 1819. Přirozeně, že tímto psychickým svým rozpořádáním v zárodku musila utlumiti veškeré zjevy, jež měla vyšetřovat. Zvláště pak tehdy, když rány její byly již před samovolným zánikem. Právem mohli bychom říci, že oficiální zástupci vědy se ani po 100 letech ničemu nepřiučili, aniž co zapomněli.

Ještě jeden zajímavý případ uvedu, a to Marie Domenica Lazzari z Tridentu, o níž se též Jacobi zmiňuje, že bez potravy vydržela od r. 1834 do r. 1850, kdy skonala. Nápadné jest, že u všech shledáváme denní přijímání Těla a Krve Krista svátostného. Má nadpřirozený život z této památky umučení Páně vskutku takovou prapodinou moc a sílu? Před mnoha lety ve stínu katedrály štrasburské byl napsal oblíbený můj spisovatel Görres: „. . . tak dostaví se tu souhlasnost mezi životem v Bohu zmocněným a pokrmem, z něhož člověk žije. Eucharistie, jsouc Tělem Páně, přijímá každého, kdo se jí nechá uchopiti a držeti, do společenství Těla tohoto a udržuje jej v Něm. *Mystik*, pokud ještě tkví kořeny svými v přírodě zemské, žije potravou pozemskou. *Jakmile však zcela v Bohu zapustí své kořeny*, pak živ je oním vyšším pokrmem. *Jeho život doplňuje se z božského života SLOVA, jež se mu dává za pokrm.*“

A to jest základ vší mystiky, že žije životem vyšším, id est nadpřirozeným.

XVIII.

LÉKAŘ A ZÁZRAK.

Bude zde na místě, abych objasnil trochu otázku zázraků, t. j. možností a skutečností zásahu nadpřirodní síly — případně Boha — do obvyklého dětství t. zv. přírodních zákonů. Moderní věda pozitivisticko-naturalistická postavila své neomylné dogma: **Není zázraků. Známe jen zákony přírodní. Tyto jsou nezměnitelné. Není od nich úchylinky, tato není možnou. Ani Bůh, existuje-li, toho nesvede. Nemohou, nesmějí býti zázraky.**

Odmítnutí zázraků opírá se o znalost „přírodních zákonů“, které jsme pokusně a zkušenostně odvodili z různých pozorování a badání. Čím více těchto, tím hojnějšími a přesnějšími staly se i t. zv. zákony přírody. Což jest již moderní věda tak pokročilá, aby s naprostou jistotou mohla říci: **Známe již vše, a to dokonale?** Myslím, že i nejzarytější odpůrce jakýchkoli duchovních směrů neodvážil by se tuto větu pronést, aniž by okamžitě nemohl být usvědčen z nepravdy. A nejsou to jen ony záhady, o nichž slavný Du Bois Reymond prohlásil své: **Neznáme a nepoznáme nikdy!** Ale dosud jest spousta nejvšednějších věcí, na př. spánek, vlastně ani nejprostší věc, na př. list, květ, plod stromu nevysvětlen, t. j. nesděleny vědou dosavadní jeho podmínky, příčiny, pokusné vyvolání atd. Věda dnešní ví lecos, hlavně používá úkazů, jichž podstaty nezná, k různým účelům. Přes to největší její badatelé nepokrytě doznávají, že se octli teprve na pokraji svého poznání. A věděla věda i to, co ví dnes, hned od počátku? A nevedla i cesta její řadou omylů, falešných výkladů a pochybení? A přes to se tehdy vyhlašovaly za víno vědy pravé a nefalšované. Aneb, co jen teorií, t. j. domněnek různých, bystrých i nesmyslných, dnes dávno pohřbených, vydávalo se za „nezměnitelné a pravé zákony vědecké“? Což nevyvíjela se i namnoze

od pošetilých názorů? Nezahazovala dnes názory včerejší, aby zítra hlásala zas něco jiného, třeba pravý opak včerejška? Aneb jak bombasticky prohlašoval leckterý učenec své názory za jedinou a neomylnou vědu . . . a ukázaly se třeba jeho úžasné nedostatky v pomocných odborech téže vědy, či dokonce důkladné neznalosti v jeho vlastním oboru? Co tu se jen napáchalo hříchů a přehmatů? Zneužití vědy za účely nejrozmanitějšími dalo se napořád, čímž přirozeně i pověst její utrpěla značnou újmu.

Což já sám neprožil jsem podobných grotesek vědy? Jak jsem jen dřel k I. rigorosu zákon o nezměnitelnosti prvků s ostrými špičkami proti alchymii, která učila možnosti převedení jednoho prvku v druhý! Jistě, že bych tehdy byl propadl při zkoušce a neudělal doktorát, kdybych byl odpovídal ve smyslu dnes všeobecně uznané možnosti proměny jedněch v druhý. Což opět jest potvrzením alchymie na podkladě lepších znalostí a důkladnějších pozorování.

I jiné dvě, vlastně tři vědecké modly viděl jsem se skácet v poměrně krátké době svých vědeckých studií.

Především pojem t. zv. „normálního člověka“, úplné to rovnosti všech lidí, psychicky i fyziologicky dané, jest neodvolatelně pohřben na podkladě moderních nálezů o vnitřním vyměšování žláz. Stejně i Darwinovu teorii, jež byla hlavním průbojným beranem proticírkevním, dnes vážný vědec nevezme již ani do svých úst. Mechanicko-materialistický názor, tak dříve oblíbený a hlásaný: člověk je fyzikálně-chemický stroj, je rozbit dnes vitalismem prof. Driesche a jeho prokázanou účelností životních dějů a to na padrť. Posléze i nejsilnější pevnost bezvěrecko-volno-myšlenkářská, pozitivní duševěda, která všechno věděla a s posměchem dokonce staré „přežitky náboženské“ odmítala, dnes je úplně v koncích. Patří již jen v rámec vědeckých přežitků anebo mytů. Hlubková duševěda, psychoanalýza i metapsychologie lepšími poznatky, zevrubnějšími studiemi vyko-

paly jejímu povrchovému i povrchnímu systému chladný hrob. Requiescat in pace!

Do této doby pak spadá můj návrat po 21letém odpadu zpět do lůna církve katolické. Omámily mne, studenta vysokoškolského, příliš hesla tolstojovsko-humanitářsko-realisticko-pokrokářská! Neměl jsem pak dostatečné soudnosti ani zralosti úsudku, abych byl prohlédl tehdy jich nicotu. Teprv těžká škola životní nejen ve čtyřech světadílech, ale hlavně ta popřevratová, jakož úsilovné studium psychologie, především zjevů vymykajících se „výkladu“, t. j. vůči nimž oficiální věda se nalézá v úplné bezradnosti, otevřely mi oči. Zainteresovaly mne listy Pavlovy, kde množství podobných zjevů se vyskytuje. Studoval jsem je v originále, až mne uchvátil tento vele duch a kníže mystiků a . . . přivedl mne zpět do ovčince. Jsou cesty Boží rozličné a člověk znovu naleznuvší ztracený poklad tím více si jej váží a miluje.

V páté kapitole prvních vydání pokoušel jsem se podati teoreticko-noetické obhájení možnosti zázraků. Od dřívější skepse přeorientovala se též věda lékařská, jež za dob mých studií neuznávala duši leč jako „filosofický pojem“ bez skutečné existence. Dnes již zcela změnila svoji řeč. Znamý učenec, fysiolog prof. Mareš v knize své: „Fysiologická Psychologie“ vytyčuje výhledy dokonalejší: „Člověk jest duševně-tělesná jednota a nerozdílný celek. Vycházejí obsáhlá vědecká díla o vzniku a léčení tělesných symptomů vlivy duševními. Tyto mohou vzbuditi poruchy mluvy, srdeční a cévní činnosti, dýchání, trávení a zažívání, činnosti kůže a ledvin, vypouštění moče, výkonů pohlavních a jiné. A takové poruchy se vyléčí též vlivy duševními. Je tu stále ještě mnoho neurologie a málo psychologie. Fysiologie i lékařství potřebuje poučení od duševědy.“ Jak rozdílná to mluva než před 20 lety, kdy se duše odbývala namnoze jen posměškem!

Vyskytují se vedle nesčíslněkrát se opakující zákonitosti přírodní i zjevy mimořádné za zcela zvlášť-

ních okolností? Anebo lépe řečeno: vylučuje přírodní dění, nám dosud jakž takž známé, našimi smysly neb přístroji zachytitelné vůbec jakékoliv dění jiné? Nemůže vedle řady obvyklého, vulgo přirozeného dějství naší zkušenosti známého existovati něco, jež událo se podle zákonitosti řekněme vyššího řádu? Což ví dnešní věda již všechno, aby s naprostou určitostí mohla jakoukoliv možnost jinou vyloučiti? Což v lékařství neexistují přímo doklady o vyléčení silami, jež přístroji aneb metodami našimi nikdy nezachytíme?

Podle prostých zásad logického uvažování nelze nižádným způsobem z existence něčeho uzavírat, že mimo tuto existenci není, či nesmí býti vůbec cokoliv jiného a dalšího. Zde právě je *logická chyba a slabina odpůrců zázraků a všeho nadpřirozena*. Všeho, co t. zv. exaktnímu prozkoumání se naprosto vymyká. Nuže, jak soudí zástupce přírodních věd nad jiné povolany, univ. prof. dr. F. Mareš: „Vědecká pravda pojatá rozumem podle smyslové zkušenosti může býti jen omezená, podmíněná, relativní, poněvadž věda může prozkoumati jen omezený výsek z nekonečně rozmanité a stále se měnící skutečnosti, která slove svět. Vědecké poznání nepostihne toho, co přesahuje tuto zkušenost, co je transcendentální, nepodmíněné, neproměnlivé, absolutní.“

Věda, jako poznání částečné, na smyslovou naši zkušenost omezené, nemůže se tedy vůbec vyslovovati o věcech, jež tuto přesahují, leč přes to zaručeně se vyskytující. Nad to pak správná definice vědy jest co metoda, způsob poznávací, nikoliv však poznání samo. Prof. Kozáka, protestanta, „Essaye o vědě a víře“ právem zdůrazňují, že vědecké poznání se zakládá pouze v metodickém usuzování, že věda nevysvětluje vůbec nic — nemajíc vysvětleny ani své základní pojmy, není toho schopna — nýbrž pouze a jedině podrobně popisuje veškero dění. V podstatu věcí, nad ně a za ně nepříjde nikdy. Proto běžné fyzikálně-chemické a biologické děje nevylu-

čují naprosto možnost jiných, řekněme vyšších potencí, jímž se říká nadpřirozené, nebo zázračné. Tento pak můj úsudek přímo potvrzuje prof. Mareš:

„Bůh, stvořitel hmoty a energie, může kdykoliv hmotu a energii zrušiti nebo stvořiti. Zázraky nanebevzetí a vzkříšení z mrtvých dokazují tedy právě nejpatrněji svůj božský původ. Zajisté z tohoto stanoviska jsou všechny přírodnické námitky proti zázrakům úplně vyvráceny.“

Těmito závažnými slovy univ. prof. fyziologa máje své náhledy plně potvrzeny, zmiňuji se ještě krátce o jejich definici, jak ji šíře rozvádí Grabinsky ve stejnojmenné knize, drže se apologetiky církevní. Táž za zázrak pokládá mimořádný, nápadný zjev, který možnost přírodních sil převyšuje, jediným a bezprostředním zásahem Božím jest podmíněn. Ke zjištění jeho vyskytnutí dostačí přísežné svědectví zdravého rozumu používajících lidí. Zda a co za zázrak pokládati možno, rozhodují církevní instance, do jichž pravomoci udavší děj spadá, stejně i o jich charakteru, zda se udál mimo, nad či dokonce proti-přírodně (na př. okamžitý srůst chorých či zlámaných kostí, vzkříšení z mrtvých, mládenci v peci ohnivé). Zázrak, zasáhnutí Boha, síly nadpřirodní, označen v Novém Zákoně slovem *teras*, pro ostatní mimořádné zjevy nižšího stupně volena slova *semeia*, *dynameis* (znamení, duchovní síly). Darem milosti zvýšená přirozenost sluje tu v ústech sv. apoštola Pavla *charisma* „omilostnění“.

Zázrak značí pak věřícímu důkaz spojení činné Božské Lásky a Všemohoucnosti stále a nepomíjející s Jeho Jemu oddaným lidem. Na mnoha místech evangelia čteme, kterak Spasitel sám na zázraky, jako pečeť svého božského poslání, zvláštní důraz kladl (na př. v odpovědi poselství Janova). Konal je veřejně, aby byly viděny, aby posílena byla snaha uvěřiti Jeho radostné zvěsti. Posléze na největším ze zázraků, na Svém slavném zmrtvýchvstání založil veškeru církev svou a důkaz pravdy svých nauk.

Správně v duchu blahé zvěsti promluvil kardinál Faulhaber zdůrazňuje možnost zázraků, skutečnost Kristových zázraků, Jeho přislíbení daru zázraků církvi a faktické vyskytování se těchže v dějinách jejich. Netřeba však ani toužiti po nových, aniž však se báti v ně věriti, je uznávati.

XIX.

ZÁZRAKY EXISTUJÍ.

V minulé stati své obíral jsem se zjevy těmito se stanoviska teoretického. V této pak, která ostatně rozšířená a zdokonalená s předcházející vyjde ve zvláštní brožuře, poukáži pouze letmo na faktické vyskytování se zázračných zjevů. Především jsou jich plna Evangelia i Skutkové Apoštolští. O nejdůležitějším z nich o zmrtvýchvstání Kristově vyjádřil se kníže apoštolské sv. Pavel, že jest základem i důkazem naší víry, protože „nevstal-li Kristus z hrobu, pak věříme nicotnostem . . .“ V dějinách církevních spousta jich znova zaznamenána, zvláště pak v životopisech světců, v jich procesech kanonisačních. Psal jsem o tom v prvních vydáních.

Jak správně tu poznala a intuitivně vycítila církev katolická smysl zázraků, jež neúprosň vyžaduje ode všech, jež mají býti prohlášeni za svaté. Lidé nejen heroické cnosti, ale i duše zcela zakotvené na onom druhém břehu života, v říši hodnot nadpřírodních v duchovním Principu nejvyšším, v BOHU Necht' legitimují se něčím, co neklamně značí, že dosáhli vskutku nadpřirozených sfér života. A co to může být jiného, než zpětná působnost této vyšší zákonitosti, projevující se skrze jejich osobnost neb ostatky na fysické $\frac{1}{2}$ pláni činem nadpřírodním, zázrakem.

Případně praví filosof H. Keyseling: „Téměř po-

kusmo poznati lze ze známek (indicií) působnosti člověkovy a zjistiti, v jaké úrovni smyslu (Logu) byl zakotvil. Proto nemá idea kanonisačního procesu, jímž církev katolická zjišťuje charakter svatosti, nic protimyslného.“

V moderní době skutečnými zázraky pochlubiti se může posvátné místo Lurdy, kde denně skrze Neposkvrněné Početí zástupy věřících přiváděny jsou k Eucharistii. Letos sám v Bureau de Constatation přítomen jsem byl revisi tří případů náhlých uzdravení jeden rok trvajících. Na mne jako na chirurga, jenž hlavně za války měl příležitost operovati hojně lebečních poranění i šití poraněných nervů, působil ohromujícím dojmem případ britského námořníka Johna Traynora, jenž po lebečních poraněních, operacích i průstřelech nervů byl naprostým mrzákem s těžkou padoucnicí, ochrnutím pravé horní končetiny, ochrnutím obou dolních končetin, měchýře i konečníku. Před svým dodáním do nemocnice nevyléčitelných v r. 1925 byl v Lurdech okamžitě ze všech chorob vyléčen . . . a podnes těší se naprostému zdraví. Živí se těžkou prací. Obchoduje uhlím, jež sám na těžkém autu rozváží v Liverpoolu.

Měl jsem pak letos příležitost vyšetřovati a sledovati podivuhodný případ v Přestěnicích, kde, třebaš akta o původu nemoci uzdraveného nejsou dosud uzavřena — úplně lékařem jej ošetřujícím za ztraceného považovaný F. Koutník po visi sv. Terezičky vstal, chodil a jedl. Mnohem pak působivějším, protože od počátku přesně lékařsky doloženým byl případ náhlého vyhojení zhoubného, operací již neodstranitelného nádoru nosního u lidového básníka slezského Jana Glabazně po novéně k sv. Terezičce Ježíškově . . . za spoluprosb ekstatické trpitelky Terezie N. z Konnersreuthu. Obšírně uveden jest v onom zvláštním spisku, v němž vypočítávám i jiná přesně doložená, třebaš nevysvětlitelná, přece však svědky přesně potvrzená fakta náhlých uzdravení.

Contra factum non valet argumentum! Proti zjištěné skutečnosti nějaké věci jest beznadějným a nesmyslným dokazovati slovy její nemožnost. Zde platí jen: *Faciat quispiam alius!* Udělej kdokoliv jiný něco podobného, pak s popíráním nadpřirozeného charakteru zázraku mohl bys najíti sluchu. Pouhá slova jsou tu nicotná. Pokud ale odpůrce toho nedovede skutkem, pak proň platí jediné: *Taceat!*

Nechť mlčí! Nechť mlčí dr. Aigner, odpůrce lurdský, nechť mlčí všichni pomlouvači i nactiutrhači Konnersreuthu!

XX.

STANOVISKO CÍRKVE.

Jsou to věci věru přepodivné s tímhle Konnersreuthem! Pročež je tu na místě opatrnost stále největší a dlouhé zkoumání i uvažování se všech stran. Taktéž moje celá kniha třebas podklad věci té subjektivně byla vycítila jakousi intuicí, teprve po zkoumání všech souvislostí a po nejrozmanitějších svědectvích, i námitkami odpůrců zocelena, staví, doplňuje i rozšiřuje se na základy tu sdělené. Zkoumá neustále nové poznatky a zařazuje je v jediný obraz, harmonicky ucelený a spolu související. Nenalezl jsem dosud stopy nějakého podvodu nebo i nevědomého klamu v této záležitosti. Byl bych též prvním, kdo by jej veřejně pranýřoval. Vystoupil jsem původně na obhajobu přes jakékoliv počáteční risiko. Prostě jsem nesnesl, aby útoky na Konnersreuth zároveň nebyly v bláto posměchu a potupy zadupány city člověku nejcennější: náboženské city. Zvláště aby sviním a psům nebyly na pospas vrhány perly, nádhera a výšiny vnitřního života duše, jak se zvláštní oblibou a surovostí lidskou bylo to zkoušeno. Ve jménu pokroku a pavěd měly býti zprofanovány a špínou, kalem ulice vláčeny lidské city nejintimnější.

Proto jsem se tu exponoval do krajnosti. Jediné poznání, že Terezie Neumannová žije skutečným, ohromným životem duše v Boha ponořené, dodalo mi síly a odvahy v tomto boji. Tolik pro domo mea.

Podobně v plném vědomí své odpovědnosti musila církev svatá zaujmouti své stanovisko vůči těmto událostem. Vždy dlouho badá a zkoumá, „z Boha-li jsou věci podobné, či z lidí“. Na pravosti dějů v lůně jejím se odehrávajících je přirozeně zainteresována do krajností. Ostatně její rigorosnost a opatrnost jest až příslovečnou. Ukazují to nejlépe akta kanonisační.

Přes to vše, o čem tu referováno a co se strany církevní neustále se zkoumá, nejsou a nebudou akta o našem případě uzavřena. Zcela správně . . . dokud Terezie N. nebude více mezi živými. Pak teprve bude moci býti utvořen úsudek definitivní a správný, jemuž i pisatel řádků těchto ochotně se podrobí. Vždyť podle sv. Pavla, nikdo, byť i sebe lépe běžel, nemusí ještě s naprostou jistotou doběhnouti cíle. Tento pouze rozhoduje, nic jiného.

Pročež v tomto čistě informativním spisku o současném stavu otázky konnersreuthské naznačím i dosavadní stanovisko církevní. Nebyl nikterak zvlášť příznivě přijat zjev Terezie N. nadřizenou vrchností církevní. Biskup řezenský Antonius nebyl mu nakloněn. To však nevadilo, když tento zjev neztenčen dále trval, aby nebylo nařízeno šetření o něm svrchu uvedené. O jeho výsledku vydána 4. října 1927 v úředním listě ordinariátu řezenského zpráva, která přináší potvrzení věcí tu již sdělených. Zejména praví výslovně: „Nebylo tu nejmenšího přijetí potraty.“ Jest otištěna doslovně v knize Lamově s podpisy dra Scheglmanna, gen. vikáře a Wührla, sekretáře biskupství.

Než přes to konference biskupů bavorských zaujala stanovisko vyčkávací, doporučila omeziti houfné návštěvy, jež na některý pátek dosahovaly čísla několika tisíců. Chtěla vůbec vyčkat rozhodnutí církevních orgánů, neb zatím byl zemřel řezenský biskup.

Též ve své známé listopadové řeči mnichovský arcibiskup-kardinál Faulhaber radil přes značně sympatické své stanovisko k vyvarování se jakýchkoliv ukvapeností. Také návaly zvědavců, jímž byl přístup k stigmatisované vždy úplně zdarma k dispozici, musily být zaraženy a omezeny na míru co nejmenší. Bylo nutno s jedné strany krotiti přílišnou sensační lačnost, zvláště hostí blízkých lázní. Dále bylo třeba zdusiti snahy po nějakém obchodním vykořisťování těchto událostí. rovněž i zameziti různé jiné nepřístojnosti. Hlavním důvodem však snad bylo, popřáti oddechu utýranému, na pokraji sil svých se octnuvšímu faráři a uštvané rodině Neumannové, jichž chudý majetek masami zvědavců utrpěl veliké škody. Pouze na zvláštní biskupské povolení bylo možno navštívit stigmatisovanou. Při tom ani odpůrcové církve nebyli vylučováni z těchto povolení.

Případ byl zatím pečlivě a neustále zkoumán a studován podle zásad pronesených kardinálem Faulhaberem: Kristus zázraky konal, přislíbil je své církvi. Tyto dlužno zkoumati: je-li jich účel a smysl dobrý a zdali je z Boha vnitřní smýšlení osoby je konající. Neboť vnitřní poslušnost má větší cenu než i zázrak stigmat. Staré zázraky naší víře postačí. *Církev nestojí, aniž padá s Konnersreuthem. Tento není vůbec dogmatem.* Církev vyslovuje slovo zázrak pomalu. Nesmí se předbíhati jejímu rozhodnutí.

Tedy po posouzení případu byla a jest morální stránka súčasné Terezie N. rozhodujícím činitelem. Této pak byla věnována zostřená pozornost. Sám nový biskup řezenský dr. Michael Buchberger koncem března byl návštěvou v Konnersreuthu. Podle dosavadního šetření a stavu věcí s naprostou téměř jistotou mohl být vyloučen jakýkoliv podvod či pochybnost, čehož nejlepším svědectvím a nejvýmluvnějším jsou četné a časté návštěvy vysokých církevních hodnostářů: nejrozmanitějších biskupů i ze sev. i jižní Ameriky, dokonce z Mesopotamie v Asii, arcibiskup kardinál vídeňský dr. Pfiffel tu

byl, v nejposlednější době i kardinál mnichovský Faulhaber. Před tím *na podkladě relací došlých papeže Pia XI., udělil týž jak dp. faráři Naberovi tak i stigmatisované své papežské požehnání.*

Uzavírám stať tuto krásnými slovy arcibiskupa mnichovského: „Dnes již před proslovením konečného úsudku *vyšlo z Konnersreuthu veliké poselství milosti:* Lidé nové doby, lidé nové bídy, vraťte se zpět k zbožné úctě utrpení Kristova! Utečte se do ran Kristových. Vesnické dítě ze Smrčin ponořilo se s celou odevzdaností svojí duše v utrpení Kristovo zvláště v pátky. Z útrpnosti nad bolestí Kristovou pláče krvavé slzy a *stala se živým obrazem Ukřižovaného.* . . . i ona dívka jednoduché venkovské školy uměla veškery svoje vědomosti čerpati z knihy kříže. Jako němý kazatel jen *svým příkladem přivedla evropské lidstvo pod Kristův kříž* a vložila je v rány Kristovy . . . Tak také zní již dnes poselství z Konnersreuthu.“

Opakuji: Roma non est locuta, causa non est finita. Není dosud žádného závazného prohlášení stran Konnersreuthu se strany Říma. *Každému proto je dána volnost usuzovati o případě tomto podle své libosti,* ovšem v mezích norem myšlení a zkušeností. Otázka zůstává otevřena, to však nevádí, aby i na ni nevztahovala se krásná slova sv. Augustina: „In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas,“ čili nechť i tyto diskuse se dějí v lásce. V lásce především k Tomu, jenž tu před oči naše opět živě jest předváděn a v lásce k bytosti, jež v mukách duše i těla tak činí.

XXI.

KAM S TERÉZKOU?

Smutně proslulý monista a odpůrce lurdských zázraků dr. Aigner z Mnichova sám jest pln obdivu nad tímto zjevem, jaký prý se dosud v také obsáh-

losti nevyskytnul . . . a ještě se o něm, přes své návštěvy v Konnersreuthu odmítavě se nevyslovil. Tedy i on jest jím zaražen. Co si má počít tedy moderní člověk s případem Terezie N.? Nutí ho přemýšlet a uvažovat. Člověk dneška však je nejvýmluvnější doklad toho, jak to bolí, sám přemýšleti. . . . Necht' za mne myslí jiní! Především úřady. Je to jejich povinnost. Až bude co napsáno na úředním blanketě, s úředním razítkem „pak možná . . . tomu věřit, či nevěřit, uvidíme.“ Jelikož pak u Terezie N. bylo tolik lékařsky zajímavých věcí, — tedy do nemocnice s ní. Ať nám doktoři medicíny ji vyšetří a pak něco poví!

Volalo se také dát ji do kláštera, ale to sluchu moderního člověka nezní dost sympaticky. Do kláštera? Proč a jakým právem vytrhnouti ji z kruhu rodiny, která v sedmileté nemoci ji s takým sebezapřením a láskou ošetřovala? Zvláště když dotyčná osoba téhož sama nechce. Bez povolání k životu řeholnímu nelze vůbec ani být řeholníkem.

Tedy do špitálu! Již na jaře r. 1927 bylo se strany biskupství rezenského o tom vyjednáváno. Otec její, přes to, že za války musil mít neblahé zkušenosti s vojenskými lékaři a přes různé nepřístojnosti, které v jeho domě někteří lékaři byli provedli, byl již k tomu svolný. Tu však nějaký mladíček lékař mu pěkně pověděl, co tam s jeho ubohou dcerou budou dělat. Mluvil o sádrových obvazech na stigmata, násilném krmení, o injekcích a všeličems jiném. Od té doby nikdo za žádnou cenu nezlomí otcův odpor proti podobnému ústavu. Násilím pak nikoho nelze do nemocnice internovat. Zvláště nepotřebuje-li nemocničního ošetřování jako Terezie N. Mimo páteční ekstase pohybuje se, šuká po domácnosti, přijímá návštěvy atd. Naprosto nedělá dojem osoby, potřebující ležeti v nemocnici. Bylo by možno i ambulantně ona stigmata „léčit“. Ovšem jaký tu by byl výsledek, jest jiná otázka. S P. Piem, ani moderní lékaři nic nesvedli.

Proč se ale vzpírá Terezie lékařskému vyšetřování, když již nejde do špitálu? To je rozhodně podezřelé! Především, jak všestranně jest dosvědčeno o rodině Neumannových: *žádnému v oficiálním posláni přišedšímu lékaři nebylo v ničem zabraňováno, aniž jakákoliv zkušební komise byla odmítnuta*. Dosvědčuje to zejména dr. Geiger. Lékař, primář ve Frankfurtě, dr. Stephan, napsal: „Kritickému lékaři se tu vyšlo dokonale vstříc . . . Měl příležitost všechny organické symptomy z bezprostřední blízkosti i opětovaně pozorovati, zařídit si přesná vyšetřování o jednotlivostech . . .“ Biskupská komise byla uskutečněna na podkladě přesných a přezkoušených instrukcí odborně školeného personálu, za stálého dozoru lékařského. Nebylo tudíž třeba dávat Terezii do nemocnice, kterážto podle zkušeností badatelů metapsychických docela a naprosto se nehodí ke zkoumání takých prapodivných zjevů duševních, protože tyto již pouhou změnou svého okolí se pozměňují i dokonce zánikají. Vším právem požadoval dr. Kröner opětování tohoto vyšetřování pouze a jedině v rodném domku Terezinném.

„A dáti Terezii do špitálu. Což již netrpí dosti? . . .“ Ten tak charakteristický výrok uklouzl Max Brodovi, jenž, jak známo, není křesťanem. K vůli čemu ji dáti tam, na kliniku, na „neutrální kliniku“? Z války dobře známe, že taková „neutrální“ klinika vlastně neexistuje. Proslulým se stal svojí „vyšetřovací“ metodou vrch. štábní lékař dr. Halbhuber na Karlově náměstí v Praze, takže o tom netřeba šířiti slov. Na kliniku ji dáti může sledovati dvojí účel. Především, aby tam byla vyšetřována. Ať tedy tam se věda přesvědčí, zdali její přírodní zákony jsou případem tímto zvráceny či nikoliv. Předně Terezie N. jest po výtce náboženským zjevem, vůči němuž emfatické zvolání Ewaldovo: „acli se má věda vůbec zabývati tímto případem, musí být jinde vyšetřována“ vůbec není na místě. Hlavní stránkou svojí je to religiósni ukaz. Bude-li či nebude-li jím vědecké poznání roz-

šířeno, je tu věcí podřadnou. Za druhé: kde jsou záruky, by Terezie nestala se tam pokusným „králíkem“ či pouhým „materiálem“ vědeckým? V poslední době bylo hlášeno dosti případů (poslední z Vídně, týkal se šarlachu) kde proti vůli nemocných na klinice bylo s nimi experimentováno i dost povážlivě. A za třetí, kde jsou na klinice podmínky, kde metapsychologicky, nábožensky i jinak odborně školení lidé, a odborníci zároveň, by zkoumali tuto záhadu, aby mimoděk nepřekazili, předem nezničili žádaný výsledek? Dávám plně za pravdu dru Krönerovi, jenž napsal: „Odvéztí Terezii N. k vůli vyšetřování na kliniku choromyslných, zničilo by vydati nekonečně vzácný a cenný duševní zjev naprostému nepochopení materialisticko-dogmatické vědy a rukám badatelů v tom oboru zcela neškolených. *Na klinice choromyslných byla by tato dívka s naprostou jistotou duševně i morálně zničena.*“ Podpisuji úplně.

Co by se pak therapie její tam týkalo, jsou tyto vyhlídky zcela beznadějně. Pochybuji, že tak sensitivní bytost, jakou jest naše stigmatisovaná, by na dlouho vydržela obvyklý tam způsob léčení chorých, jež odmítají potravu. Brání-li se, tu i ve svěrací kazajce jsou krmení žaludeční sondou. *Zbýval by jí pouze jediný protest: smrt!* Prozatím pravdu má její venkovský otec, jenž veden zdravým instinktem nechce ji bez záruk z domu pustiti. Odmítám tedy jakékoliv další prozkoumání tohoto případu? Naopak! Necht', uznají-li to za dobré církevní autority, jest znovu, sebe důkladněji i déle vyšetřována, ale na místě samém, s největší šetrností. A odborníky, jež by měli nejen bystrou hlavu a příslušné znalosti, ale též i lidská srdce na pravém místě. Necht' je vyšetřována případně znovu a znovu, ještě přísněji (ačli to možná vůbec). Ať všichni jsou na podkladě těchto nových nálezů donuceni přesvědčiti se a uznati naprostou nedostatečnost jakéhokoliv vědeckého výkladu! Donuceni že by byli? Což Kristus nečinil zázraků daleko větších a neuvěřili Mu? Znam jest

výkřik Zolův o Lurdech. Pochybuji, že u zarytých nepřátel náboženství by i opěťovaná vyšetřování měla jakýs úspěch. Pokoušeli by se i tu hledati výmluvy a nějaká ta spásná zadní dvířka. Zůstávala by jim aspoň stále po ruce ona nejnesmyslnější a nejla-
cinější i nej povrchnější vytáčka: však ona to věda jednou vysvětlí! Jakoby byla vůbec vysvětlila i nej-
základnější své pojmy hmoty, síly, elektřiny, života
atd. atd. atd. . .

XXII.

TO PRAVĚ.

Patří tedy přec zjev Konnersreuthský vědě ke stu-
diu zákonů o výměně látek, jež jejím pústem jsou tak
ohroženy? Je nutno, aby za účely vědeckými byla
isolována na klinice aneb tamtéž léčena? V tomto
utkání se tak různorodých názorů a náhledů, jak to-
mu svědčí celá diskuse ve veřejnosti, přímo osvobo-
zující slovo praví Ima Vallesi ve své knize: „Die Se-
herin von Konnersreuth. „Naši vzdělanci se usmí-
vají spokojeně, dá-li lékař o Terezii posudek, že je
hysterická. Tak často se s tím slovem setkáváme
u soudu, ve společnosti atd. Je to pojem zkrátka dobře
pikantní. Hlavně znamená něco, aniž by co řekl.
Věda si sice něco pod ním myslí, ale zdá se, že to činí
přemýšlení ostatního lidstva zbytečným.

Panna Orleánská byla upálena. Jistě, že byla také
hysterickou. Panna z Konnersreuthu mučednickými
nástroji lékařské techniky . . . bude také popravena.
A lidé se bijí v prsa a děkují Bohu, že nejsou také
hysterickými. Dobře, že existují lékaři, kteří zachrá-
ní svět před hysterií, když hysteriky jednoduše
zavrou. Či snad je to strach před podlehnutím neslý-
chané události, jež se před dávnými časy snad při-
cházela, dnes však se dá odbýti jako „legenda?“
Strach před podlehnutím duchu, jenž opovrhne

vším pozemským a v následování Krista přes veškeré bolesti vidí svůj cíl?

Neboť stigmata Terezie N. a její vidění jsou náboženskou událostí. Průlomem silné víry do světa navždy zavřeného člověku pouhé vůle. Konnersreuth nemá vůni okultních seancí. Zde odehrává se za našich dnů neslýchaný zázrak úplného se ponoření duše do Božství, jak se projevovalo ve světcích církve katolické. A toť jediný zázrak. Vše ostatní jest jen jeho účinkem.“

V jednom z nejvýznačnějších listů Německa v Leipziger Neueste Nachrichten (1927, č. 239), píše rozhodné slovo *dr. Jünger*: „Nutno odporovati oprávněnosti medicíny pro tuto věc samu. Posudek lékařského odborníka nemá zde vůbec ceny, protože se netýká toho, co v tomto případě rozhoduje. *Vždyť tu neběží o lékařský, nýbrž o náboženský zjev. Týž jest pak ovocem katolicismu a spadá do pravomoci katolické církve, která dobře činí, chrání-li ho a opatruje-li jej.“*

Od samého prvopočátku svého interestu o tuto záhadu, nepochyboval jsem o této jakosti dějství Konnersreuthského. Hned v I. vydání postavil a zařadil jsem jej na půdu náboženskou, ze které vyrůstá, na půdu katolické mystiky, jejímž jest zajisté zářným plodem.

Z tohoto hlediska obrátím k němu další pozornost.

XXIII.

TAJEMSTVÍ POODKRYTO.

Ihned po první své návštěvě v Konnersreuthu pátral jsem úsilovně, jak bych záhadnému tomuto zjevu dostal se na kloub. Především proč u Terezie N. se objevuje ona svatá Terezie od Jezulátka? Přece nemohla být její patronkou, když teprve roku 1925 byla

svatořečenou a Neumannová se narodila o tolik let dříve. Tato otázka mne v první řadě znepokojovala, proto vyzvídal jsem na intimní přítelkyni trpitelky Konnersreuthské, na sl. L. Z. ve Františkových Lázních. A ta mi zdělila:

„Když vypukla světová válka bylo Terezii N. právě 16 let. Chystala se oddati službě misionářské v cizích krajích. Teď byl všemu konec. Její otec vzdor desítičlenné rodině musil rukovat. Než odejel, přinesl dětem z Waldsassen po svatém obrázku. Mezi těmi byl též obrázek ctihodné sestry karmelitky Terezie z Lisieux. Vzadu na něm byla modlitbička za její svatořečení. Nevědouc proč a zač, chopila se Terezie tohoto obrázku se slovy: „Nejsi sice moje patronka, ale líbíš se mi tolik. Jakobys mi měla někdy mocně pomáhati.“ Uschovala si obrázek jako památku po otci odešedším do války. Opakovala si stále tuto modlitbičku. Naučila se jí nazpamět. Zvláště v dobách její slepoty a nemoci byla to její nejmilejší modlitba vedle uctívání nejsvětější Trojice.“

Tímto tedy způsobem navázala jakési styky, ba možno říci, že vstoupila v duchovní raport s onou nádrží neviditelné moci a síly, již církev svatá od pradávna uznávala, učíc veliké pravdě, ohromné duchovní skutečnosti ve článku víry o „obcování svatých“: Celý případ pak Terezie N. jakoby prstem ukazoval na ni a dotvrzoval, že skutečně tak tomu jest.

Nuže, co krásnějšího a úchvatnějšího si možno představit nad toto pouto vzájemné lásky, pomoci a síly, jež víže spolu ty, kdo zde bojují a trpí v tomto údolí trampot a slzí s těmi, již dobojovavše, věnčení jsou korunou slávy nehynoucí! Třebas požívají slasti nevýslovného nazírání na Boha samého, nedovedou se přes to odloučiti od země a druhů svých zápasů. Tak církev vítězná, t. j. oslavená, doplněná dušemi v očištění, tvoří v Kristu se všemi živými údy na zemi jedno jediné živé těleso. Pravý duchovní organismus, nejčistší a nejvznešenější souručenství vůbec. Pra-

vou obec, *communitas*, skutečnou komunu, jež pouze a jedině je takto možná. Toť jediná ohromná nádrž síly, oceán duchovní moci a zásluh, která všem — všem je k dispozici. Všem, kdož potřebují.

Všechny zásluhy, oběti a muka mučedníků, neo-
hroženost vyznavačů, čistota svatých panen, mrtvení
askétů, samota meditací poustevníků, horlivost a
nadšení apoštolů, moudrost otců církevních atd. . . .
to vše, všechno slouží k použití těm, kdo pod prapo-
rem Kristovým zde pro Něho na zemi žijí, bojují,
strádají, trpí. Klesající, opět novou silou se vzcho-
pují. Té církvi stísněné a deptané, i za našich dnů!
krvavě katany pronásledované, přes to však nezniči-
telné . . . tam v neviditelnou ku pomoci spějí, ji slíí a
podporují a za ni bojují na své pláni duchovní „pra-
vé legiony světla“, zástupy nepřehledné těch, kteří
jen viditelně opustili vinici Páně a předešli nás,
„usnuvše v Kristu“! Ano, zde vedle posvátných
zdrojů Eucharistie, stále to přítomnosti Krista u své
církve, tkví hlavní základy pravdivé skály Petrovy,
o níž marně dodnes rozbíjely své vzteky „brány pe-
kelné“ (t. j. hádu, aidu, neviditelných temnot a moc-
nosti zla).

Jaký to úžasný spirituální pojem, jaká nádhera a
radost, jaká síla a povzbuzení! Jaká to ohromná myš-
lenka a idea čarokrásná! Pevná naděje naše! A jak
nepatrné, jak mátožné a slabé jsou proti tomu ná-
zory, snahy a praktiky spiritismu, citování duchů
zemřelých a pod. Jejich hvězda — východem slunce
zapadá, bledne a mizí úplně . . .

A rajský zjev svaté Terezičky od Ježíška! Sami ne-
věrci pší o něm: „Kdo četl její duchovní „Myšlen-
ky a výroky“, básně, nebo „Dějiny duše“, kdo viděl
její obraz, ten si ji zamiluje. Jestli tak něžná a milá.
Vyzařuje takovou krásu nebes a svatou jednoduchost,
že jí nikdo neodolá. Přitahuje přímo magickým kouz-
lem . . .“ (dr. Šimsa, Čes. Slovo 1926). Ano, jest
vskutku něco zcela neobyčejného v těchto plachých,
dětských, široce otevřených očích, z nichž vyzařuje

neskonalá dobrota a jemnost. Kde neposkvrněná čistota se snoubí s nejhlubší pokorou!

Kdo a co jí dává tuto nadpřirozenou krásu?

Je věcí v každodenním životě známou, že každý člověk se mimoděk připodobňuje tomu, co miluje. Touží stále tam, kde se tají poklad jeho srdce. „Kde poklad váš, tam i srdce vaše.“ Psal jsem o tom takto. Mluvte pravému mystiku něco o kráse života vnitřního, o meditaci, kontemplaci, nazíráních . . . Tváře se mu zalijí jasem: okem jeho sálá a plane oheň, hárající v jeho nitru. Zcela správně řečeno je v malé knížečce „Květ zahrad XIX. věku“ o naší malé světlici (str. 51): „mluvívala-li o Bohu, skvěl se její obličej svatým nadšením. Z očí plála nebeská mírnost a čistota. Zrcadlil se v nich vnitřní klid.“

Nuže dále, proč tato malá bosá karmelitka v tak kratičké době dobyla si srdce celého světa? Vždyť i nevěrci i protestanté s úctou vyslovují její jméno? V nejprostších a nejnádhernějších květech života vnitřního skryto vše podmaňující kouzlo její bytosti, jež vypučelo a vykvetlo v hlubinách duše. Toho ještě téměř dítěte a vrcholné vůdkyně duší. V čem spočívá velikost její? V krásných slovech snad, v hlubokých myšlenkách či vzletném slohu dopisů, básní či sentencí? Vždyť toho všeho dnes máme téměř velkovýrobu. Zhola nic však nevtělí se v skutek. Zde pravý opak!

Zde je život, jenž sám byl pravou obětí, jenž vskutku shořel jako žertva Bohu zápalná. Zde je to příklad světu daný, který použil jen slov, aby se stal všem lehčeji srozumitelným. Její krásná slova jsou jen slabou ozvěnou toho, co v ní skutečně bylo, čím duše přetékala a vzkypěla. Život její byl vskutku aktem jediné, nekonečné, důsledné oběti nadpozemského ideálu KRISTU KRÁLI. Obětí utrpení a horoucí lásky. Smírnou obětí za jiné. Vše i věci nejnepatrnější konala z čisté lásky k Němu. Každé příležitosti používala k této oběti. Z lásky k Němu trpěla, z lásky k Němu se radovala, obě sypajíc před Ním

jako vonné květy. Jejím přáním nejhoroucnějším, stále opakovaným bývalo: „ . . . Kéž bych mohla všem malým a prostým duším ukázati Tvou nesmírnou dobrotu a lásku. Cestou duchovního dětství, cestou to důvěry a dokonalé odevzdanosti do vůle Boží.“ Svoji touhu posmrtnou shrnula slovy: „Až umru, dám s nebe snésti se dešti růží na zemi!“ Jindy: „Toužím milovat, být milována a vracet se na zemi proto, aby Láska byla milována.“ Nejkrásnějším vyvrcholením všeho jsou nádherná slova: „*Znám jen jeden prostředek k dosažení dokonalosti, a tím jest láska!*“

Očekávajíc pak již svoji blízkou smrt, těšila se: „Cítím, že moje misie brzy započne, ta totiž, že budu učit jiné Boha milovat, jako já miluji Jež. A že budu duším ukazovat prostičkou cestu, kterou jsem sama kráčela. Má blaženost v nebi bude v tom, abych zemi činila dobře.“ Mluví tu přímo o spojení s církví bojující. Vskutku. Zázračných pomocí jejích a přispění jest již spousta poznamenána. Uskutečňuje tedy sliby svoje . . . Jedním z takých dokladů zajisté je Konnersreuth.

Stálé opětování se visí této světice u Terezie N. jsou řeči nad jiné výmluvnou. Nelze je odkazovati do říší báje. V duchovním vývoji naší stigmatisované pak jistě hrálo nejrozhodnější roli uvedení její tímto zářným příkladem na cestu prostoty a duchovního dětství, zasvěcení v dětsky prostý život myslí, Bohu nejbližší! Tak krásně připomíná a symbolisuje tyto pravdy Dítko-Ježíš, Jezulátko, zvláště naše milostné Pražské uctívané nejhoroucněji — v Peru, Bolivii, v Jižní Americe!

Duch svatý Terezie z Lisieux, duch rajskeho dětství proniká i naší stigmatisovanou. Ostatně projevoval se krásně i před 200 lety u jiné ranami Krista znamenáné sv. Marie Františky od pěti ran Krista (1715—1791). Psáno jest o ní: „Konala nejvyšší a nejvlastnější pobožnost k svatému dětství Ježíšovu, jež Pánu jest nejpříjemnější. Pro tuto svatou bylo

těž nejužitečnějším. Cvičila ji tím, že ducha svatého Dětství, nevinnost a prostotu, poddanost a srdečnost svatého dítky věrně si uchovávala a ji sebou vzala i v pozdní hrob.“

Zde mi tedy na jednom místě byla poodkryta rouška tajemství, halící záhadu Konnersreuthu. Než sl. L. Z. poskytla mi i další klíč, další pokyn, jenž uvedl mne již před rokem k správnému posuzování a hodnocení tohoto tak zvláštního úkazu.

XXIV.

SKRYTÁ VŽPRUHA.

Zbožným uctíváním malé rajske světice z Lisieux očividně byl dán podnět, duchovní impuls k něčemu, co pak dále pracovalo, až posléze jeho ovocem se stalo vtisknutí ran Kristových. Byla tu podána ruka vůdce duchovního, neviditelného, jenž Terezii N. přivedl na *základnu zjevů u všech stigmatisovaných společnou. Tou jest ponoření duše v lásku Boží čili mystika.*

A opět slovy přítelkyně Tereziiny sl. L. Z. byl jsem k tomu uveden. Dotazoval jsem se jí neustále, kde a jak najít počátek zauzleného klubka záhady těchto zjevů. Až mi pojednou pravila: „Doktore, kéž byste ji viděl se modlit! Ach, ta se umí modlit! Celá plane ohněm ve tváři, jak se dovede modlit. V kostele ani v lavici nemůže sedět. Kde kdo může oči na ní nechat. Rušila tím až služby Boží. Proto se modlí vzadu za oltářem, aby lidem nepřekážela — její pobožnost.“

Náhle — byl jsem „doma“. Co jiného je: *Modlitba*, povznesení mysle k Bohu . . . než *dynamo nitra, vnitřní život sám!* Ano, ano, vnitřní život . . .

Což je to však jiného, než Spasitelovo: „Vejdi do pokojíka srdce svého a zavra dveře, modli se, t. j.

věnuj se, klaň se a povznášej k Bohu svému!“ ? Slovo samo ukazuje, že mystikem je člověk, jenž uzavřel brány svých klamavých smyslů a přenesl těžiště své do hlubin nitra. I filosofové dnes se počínají obíratí tímto vrcholným zjevem náboženským. Cituji dva: našeho prof. Vl. Hoppe: „Mystika dociluje spojením se s nadrozumovou, nadpřírodní oblastí osobnosti jednotu duše s principem všeho, s Bohem“ a německého vůdčího myslitele Hermanna Keyserlinga: „*Mystické poznání značí zachycení, pochopení nejhlubšího základu života. V něm zjevuje se pak absolutno jako jediná skutečnost-Jednota.*“

Nuže, mystika je nejživelnější vzepětí duše k nesmrtelnému, transcendentálnímu prvku duchovému, bytujícímu v našem nitru. Nejmocnější nápor k nebesům, jako sídlu nadpřírodních hodnot, jež násilím a mocí uchvacuje. *V mystice křesťanské jedinou a nejkrásnější cestou je tu cesta kříže. Kříž se stal ideálem, životodárným principem všem, kdo uvěřili v Krista.* Touto vírou, největším to činem duchovním, t. j. upnutím všech sil duše na Krista, navázáno pak je ohromující zapojení se věřícího ve veškeru Jeho milost, v nadpřirozenou Jeho sílu a moc. Veškerého křesťanství vůbec je středem a jádrem osobní poměr jedincův ke Kristu. Osobní zakotvení duše v mystickém Kristu, v duchovní to hlavě veškeré církve. Totéž je hlavním cílem mystiky. Tato veškerými svými kořeny zapaštěna je v citu, v srdci, jehož nejvýznačnějším projevem jest láska. *Láska k Bohu vše převyšující jest známkou pravé duše mystické.* Nejvyšší pak lásky snad je schopna láska dítěte, jeho láska k matce, k otci. A takého Otce našeho překrásně ukázal nám Kristus v Bohu, k němuž s ním volati smíme: „Abba, Otče!“ A rovněž duše dítěte jest jediné schopnou přijati a realizovati onu přímou cestu k výšinám, k Bohu. Ne nadarmo říkal náš Spasitel Ježíš Kristus: „Nebudete-li jako dítky, — nevejdete do království Božího.“ Všichni pak mystikové bez rozdílu zdůrazňují právě tuto potřebu „*státi se dítkem Božím.*“

Člověk dospělý s ustálenými a vykryštalizovanými názory a pravidly nikdy nemůže vykonati v duši to, co jest věcí nejhlavnější: úplné přestavění duše, proměna naprostá a dokonalá. Toť ona metanoia Kristem tolik požadovaná, aby *plamen milosti duši zažehnul a vedl dále sám . . .* V dětinné odevzdanosti duše mystikovy nastupuje jakési zjednodušení celé bytosti v zevnějšku i na povrchu. V tomto pak zharmonisování mysli veškerá energie duchovní může se pohroužiti v hlubiny tajemství božských . . .

Krok krokem s tím jde naprosté odřeknutí se světa. Všechny radosti, rozkoše, požitky blednou a ztrácejí se jeden za druhým, jakmile duše prohlédla nicotnost jejich a okusila slasti v Bohu daleko opojnějších, takže s nádherou slova sv. Augustina zvolati může:

„Toužil jsem po hodnostech, zisku a manželství. Tys však se mně smál. Trpěl jsem tím přehořká muka. Ty však byl Jsi ke mně tím milostivějším, čím méně Jsi dovolil, by mi sladkým bylo něco, co Jsi nebyl Ty . . . Viz srdce mé, ó Pane! Nyní lne k Tobě, duše má, již Jsi vysvobodil od smrti. Ach, jak byla bídná! A Ty Jsi rozjitřil ránu její, aby bolestí přemožena, opustivši všechno, obrátila se k Tobě jenž jsi nade všechno! Aby se obrátila k Tobě a byla . . . uzdravena! O Věčná Pravdo, o Pravá Lásko, Ty jsi můj Bůh!“ Lze plastičtějšími slovy vyjádřit ten naprostý obrat v žití člověka, jenž odumírá všemu, aby se znovuzrodil k nové nádheře Života v BOHU. A tato *naprostá proměna v bytosti člověkově* znamenající více než revoluce duchovní, *toť právě cesta mystická!*

Zevně ztrácí člověk jakoby všechno. Ale uvnitř roste, zdokonaluje se a obohacuje celá bytost. Otevírají se mu brány úžasného zmocnění, znásobení duše. Jedním z těchto nových vlastností duše je dar intuice, citového poznávání, o němž prof. Mareš napsal: „Citová jistota je pochopením pravdy zvláštním, nepopsatelným způsobem.“ Již Arab Al Ghaz-

zali pravil o ní: „Tak lidé rozumoví oloupení jsou o dar duševního zření . . . kdož však jej mají, nazírají Boha okem duše.“

Tedy, když člověk prodělal první oddíl přípravný, ve kterém je mu hlavním účelem očistiti se: odřeknutím se aneb utrpením, vstupuje na střední oddíl cesty mystické, kde právě se mu dostává těchto osvícení či ozáření mysli. Po katharsi nastupuje eklampsis. *V době očisty stává se čistým horským křišťálem, v druhé rozohňuje se světlem nebeským, by jim svítil a planul.* Je to otevření zraku duše. Člověku se otevírají jakoby bleskem ozářeny různé záhady. A různá tajemství nazírá bezprostředně bez jakéhokoliv uvažování. Leč i v jiném ohledu se síly jeho násobí. Dynamisuje se tu celý člověk podle bohatosti vloh a schopností svých. Nejnádhernější příklad toho máme na oné nádobě Bohem vyvolené, na sv. Pavlu samotném. Snad nikdo nepožíval tak mohutných osvícení vnitřních jako toto kníže apoštolské. Nikdo nevykonával takový kus práce, hlásaje Krista až do nejzazších končin země. Nikdo nenapsal takových epištol k položení základů, jež trvají dodnes!

Nekončí však ani tímto cestou mystickou. Ve třetím teprv oddíle v *henosis dospívá svého vrcholu a cíle, jímž jest osobní zažití, sjednocení se s Bohem, Jeho „cognitio experimentalis“!* Bezprostřední poznání přesvědčením se, zkušeností. *Toť vrchol, kde mystik v nevýslovné blaženosti má Boha. Požívá Jeho přítomnosti a mlčí . . .*

Prožívá ji v nitru. Co se týče zevního úkazu, tu v druhém období cesty mystické vedle visí, osobních osvícení vyskytují se zvláštní stavy bezvědomé, jež neprávem starší medicína i psychologie pokládaly za patologické. Přirozeně, byly abnormálními duševědné disciplíně, která znala jen a studovala úsek bdělého vědomí (podle našich nynějších názorů asi 1 % celkového duševního dění!). Lepšími studiemi, zvláště pak na podkladě psychoanalysy, hloubkové duševědy a metapsychologie zahrnuje-

me v duševědu i ohromné dálavy stavů podvědomých, nevědomých a t. zv. organické duše. Posléze také i nadvědomých: inspirace, intuice, ekstase. Zajímavost jest, že tyto vyjmenované stavy chovají již samy oproti bdělému vědomí zvýšení různých schopností. Na př. podvědomí má skrytu kdesi schopnost absolutní paměti, nejpřesnějšího chronometru atd. Různé zjevy metapsychické na př. jasnovidnost, automatismy taktéž zde mají sídlo. Organické vědomí obstarávají veškeré funkce na př. trávení, oběhu krevního, hojení ran atd., zná toho neskonalé více a lépe než největší učenci lékařští. V nadvědomí ještě tím více stupňují se tyto schopnosti. K nim patří ekstase čili vymístění ducha do dálav nadsmyslových. Jsem náhledu, že existuje též ekstase přirozená. Různé chemikálie uvádějí do nižšího stupně jejího na př.: hašiš, peyotl. Do vyššího stupně povznesl se za života svého novoplatonik Plotin, nejškvělejší výkvět antických filosofů. Popisuje to ve svých Enneadách. Ale nejdokonalejším stupněm jest ekstase mystická, v mnohých případech skutečného „uchvácení Bohem“, jistě nadpřirozená. Sám apoštol národů byl takto uchvácen až do třetího nebe. Naslouchal tam slovům, jež nelze vyjádřiti vůbec lidskou řečí. Ve stavu podobném mystik chápe pravdy bezprostředně, ale nelze mu tyto přiodíti slovy. Tak ohromnými jsou tato nazírání.

Novodobá, podle lepších a dokonalejších výzkumů pokračující duševěda i filosofie již nezatrácuje ekstase jako chorobné stavy. Naopak. Tak píše filosof Hoppe: „Ekstase umožňuje duchu, zanícenému láskou, dospěti k trvalým duševním hmotám, sjednotiti se s Jedním. Dostavuje se obyčejně náhle.“ Duše jako by vichřicí jest uchvácená. Prof. fyziologie Mareš ve své před 3 lety vydané Psychologii na str. 154 uvádí názor našeho slavného Purkyně: „v tomto vytržení *v této ekstasi duše zírá přímo v podstatu věcí bez prostřednictví tělesných smyslů, bez mezí časových a prostorových*“ . . . A tímhle jediným, onou skutečnou

možností třebas těžko pochopitelnou, ale přes to existující vysvětlují, že Teresie, ovšem po mém soukromém soudu, skutečně nazírá věci, jak se před devatenácti sty lety byly sběhly. Její tak úžasný popis děje, její aramejštinu nelze vysvětlit jinak, než že zvláštním omilostněním je bezprostředním svědkem Golgaty. Jakýkoliv jiný výklad selhává naprosto.

Ještě několik slov k dynamice t. j. vnitřní hnací síle těchto náboženských zjevů ekstatických a celé křesťanské mystiky. Hybné páky jsou dvě: se strany člověka modlitba, se strany Boha milost. Milost zadarmo daná. Na člověku záleží, by jí nekladl žádných překážek. Jistě, že Bůh tlukoucím otevře, hledajícího nechá — nalézti SEBE.

Vedle řádného života podle přikázání Božích i církevních a svatých svátostí jsou to především ona „malá tajemství“, střelné modlitby, drobná asketická cvičení (krásný návod k duchovnímu životu obsahuje stejnojmenná knížka P. Storka T. J.), vedení duše dobrým zpovědníkem, čtení správné duchovní četby. Hlavně pak dvě křídla povznášejí k výšinám nebes: Maria a Eucharistia. Maria značí nekonečnou Lásku, Eucharistia onen Chléb Života s nebes daný. Tajemství všech tajemství. Neustálý však doprovod všeho je modlitba, jež doslovně značí povznesení mysli k Bohu. Jak sám Jacobi pod čarou poznamenává, žhavé duše modlících se i těla svá povznášely k Bohu. Tak blah. Tomáš Kempenský při modlitbě sotva prý se země dotýkal a mystik Suso se dokonce jakoby vznášel.

Potom duše zvláštně omilostněná stoupá výš a výše. Láska, přátelství k Bohu stává se horoucnější a intimnější, až posléze duše *žije v stálé přítomnosti Boží, již okouší způsobem klidným, nepopsatelným... Poznává, co je to „chodit s Bohem“ jako kdysi Henoch...*

Ach té úžasné síly vzletu duše, jež, nalezši Krisa, zvolati může slovy Velepísně: *Nalezla jsem toho, Jež srdce miluje, chopila jsem se Jej a nepustím se víc!...*

ZÁKLADY NA SKÁLE.

Nemohl mi sice prof. Wutz — vázán jsa v době komisionelního šetření úředním tajemstvím — nic sdělit o podivuhodném slyšení aramejštiny naší stigmatizovanou. Co však mi nadhodil o vnitřním jejím životě a že vlastně v jejím případě jest jim již vše jasno, bylo pro mne, vzdor tomu zcela slušnému odmítnutí, přece jen velikým ziskem. Když jsem si později tuto věc rozbíral a uvědomoval, nalezl jsem vlastně potvrzení své tuchy, že tu jde o úkaz čistě mystický.

V tom mne sílila jiná okolnost, již napsal ve svém referátu dr. Weissl (r.1927). Píše o loučení se s dp. farářem Naberem, citoval jeho poslední slova: „Vězte, že to vše není ještě nic zvláštního. Nejdůležitější jest, jak Terezka se modlí. Jak prostě, jak přirozeně, jak srdečně! Jako když dítě rozmlouvá se svým otcem. Nejraději se modlí modlitbu Páně. Ale jak se ji modlí, to uchvacuje! V její modlitbě leží víc, daleko víc, než můžeme dnes říci. Zde se něco připravuje, o čem nemůžeme vědět, jak daleko dosáhne ve svém vývoji . . .“

Na těchto několika málo výrocích tedy mohl jsem se zachytiti a jimi dáti podkad svému tušení, jaký to mystický oheň sálá v nitru Terezině. V srpnu 1927 psanou svoji knihu postavil jsem přes veškeré nemalé risiko na tyto základy, třebaš ještě nebylo nic sděleno na př. úředně o jejích postech atd. Intuitivně zvoleny tu základy, které podivuhodně nabývají na síle, pevnosti a nosnosti. Čím více knih čtu o Konn., tím jasněji potvrzuje se správnost tohoto náhledu, který ostatně dnes jest i míněním orgánů církevních o tomto zjevu plném záhad. Byla pak to zejména moje kapitola „Život vnitřní a svět nadpřirodní“, jež se snažila něco uchopit z těchto úžasných věcí mystických.

Mohu říci, že tak živý zájem o Konn. měl i pro mne samotného blahodárný účinek, že právě tímto případem byl jsem uveden do studia literatury mystické. Znal jsem již cosi z dřívějších svých studií, než věci nyní mnou poznávané přesahovaly všechno dřívější. Ani porovnat je s tím nelze. Otevřeně prohlašuji, že jen katolická mystika to jest, jež takovým zápalem chytila mé srdce i duši. Žádná jiná indická, či suffitská, aneb mysterijní či okultní. Ani pís-menkářská Kerningova či cokoliv jiného. Poznal jsem sílu pravdy, jež vedrala se na rty největšímu protestantskému badateli o starověku křesťanském, prof. Harnackovi, když musil doznati: „*Ein Mystiker, der nicht katholisch wird, bleibt ein Dilettant.*“ Nestane-li se mystik katolíkem, zakrní v diletantismu. Jakým to důkazem pro mne jest ona malá, nepatrná „květinka rajská“ svatá Terezička! Místo nejučenějších traktátů a nejobtížnějších jogických cvičení, místo nejsložitějšího poučování její dvě prosté věty proslovily *moudrost nejvyšší: Cestu lásky k dosažení dokonalosti spojenou s dětskou důvěrou a oddaností Bohu. Toť celá její „cestička“* vedoucí k výšinám nejzávratnějších.

Jaké nepřeborné bohatství duchovních pokladů se mi tu pojednou otevřelo! Jaké skvosty a drahokamy, k nimž vůbec nic se nedá přirovnat! Srovnajte jen takou sv. Terezií, sv. Jana od Kříže, Ruysbroecku... k Adele Curtis, Bo Yin Ra nebo Crane! Či Maumignyho, Poulaina, Meynarda, Garigou-Lagrange, aneb i Zahna řekněme k takové Evelyn Underhillové, nejlepšímu to dílu eklekticko-theosofickému o mystice, jež v tolika vydáních jest rozšířeno v protestantských zemích. Nehledě k tomu, že skoro vše má vypůjčeno z katolických mystiků. Přes to ani srovnat se s oněmi nedá. Kdo jednou okusil pravé víno pravdy, nemůže se vrátit k cukrovým vodičkám a sodovce podobných spisů. Kam se podějí mátožné stíny okultismu, zkomírající theosofie, neřku-li mazdaznanu atd. atd. oproti této studnici nevyčerpatelné „vod

živých“! Úžasní veleduchové nashromáždili kle-
notníci tuto, již v pravdě Duch Svatý provanul.

Celou ohromnou knihovnu reprezentují již díla
těchto prvotřídních autorů, jež s takou subtilností,
přesností, bystrostí a nadšením v srdci uložili v kni-
hách těch úžasné zážitky, obdivuhodnou filosofii!
Jistě, že prof. Rádlovi ani na smysl nepřišlo, ani se
nezdálo, že by cos podobného mohlo existovati, když
ve své učebnici: „Moderní věda, její podstata, me-
tody a výsledky“ napsal nehorázná slova: „Mystika
je primitivní formou lidského myšlení; je filosofií
divochů. Kouzelnictví a tance divošské jsou plodem
mystiky.“ Na téže str. 71. své knihy mezi takými
mystiky vypočítává Plotina, (vrcholného filosofa an-
tiky), Schellinga, Rab. Tagore a j. Kdyby znal vů-
bec spisy našeho mystika-básníka Otakara Březiny,
jubilanta letošního a kandidáta Nobelovy ceny,
zvláště pak kdyby byl něco slyšel o jeho úžasných
vědomostech, jistě, že by si byl ušetřil tak kompro-
mitující výrok . . . Podobná naprostá neinformova-
nost o mystice a její zlehčování je tím odsouzení
hodnější, vyskytá-li se u jednoho z hlavních sloupů
protestantského křesťanství u nás. Věda nesmí být
v první řadě hypnotickou t. j. předpokládat úplnou
nekritičnost, ba až urážlivou nevědomost u svých
čtenářů!

K velikému potěšení mohu sdělit, že tyto poklady
náboženské stávají se přístupnými i našemu čte-
nářstvu zejména revuí vnitřního života par excellence:
dominikánskou „Na Hlubinu“ redigovanou P. S.
O. Braitem, liturgii věnovanou benediktinskou revuí
„Pax“, knižnicí „Krystal“, „Karmel“ atd. edicemi
Družstva Přátel Studia, Sester Neposkvrněného
Početí v Přerově, Františkánkami na Vinohradech
a mnohými jinými.

V létě r. 1927, pokud vím, zastával jsem z autorů
o Konnersreuthu píšících sám tento názor o my-
stickém podkladě zjevů T. N. V četné literatuře
tehdejší nebylo o tom ještě zmínky. Tak úplně byli

všichni absorbováni záhadným vnějškem těchto dějů. Prvním, kdo toto stanovisko se mnou shodně ve veřejnosti hájil, byl prof. A. Ludwig v prosincovém čísle Zeitschrift für Parapsychologie, časopisu, jenž několik čísel věnoval této záhadě. Vyšel tam jeho článek: „Bez křesťanské mystiky záhadu Konnersreuthu nelze rozuzlit.“ Píše tam:

„Zvláštní jest věru zjev, proč ve všech pojednáních německých autoři se obírají jen vnějškem Konnersreuthu, kdežto přehlíží střed, z něhož vše vychází t. j. mystický život Terezie N. Pohřešuji v nich *znalost křesťanské mystiky*. A přece se tu jedná o vědu *theologickou, jež vybudována jest na zkušenostech získaných za mnohá staletí. Mystika ve smyslu církve jest spojení duše s Bohem. Cestou očisty, osvětlení a spojení pokračuje k nejvyššímu cíli.*

Spousty katolických mystiků prožili toto spojení s Bohem jako něco zcela reálného. Mnozí z nich pokoušeli se tyto svoje duševní zážitky systematicky předvésti ostatním.

Studujeme-li přesně životopis naší stigmatizované, poznáváme určitě, že i ona náleží v řadu těchto křesťanských mystiků. Prosté děje, líčené farářem Wittem v jeho knize Konnersreuth to dosvědčují. Jak dojemavou jest její odpověď, když v zářivém světle ptal se jí hlas: Resl, chtěla bys býti zdráva? Odpověděla: Mně je vše vhod, žítí i umřítí, býti zdráva i nemocná. Milý Bůh tomu nejlépe rozumí. Na další otázku: Měla bys radost, kdybys mohla sobě pomoci? odpověděla: Ze všeho mám radost, co pochází od milého Boha. Těší mne květinčky, ptáčci nebo též nová utrpení. Největší pak radost mám ze svého Spasitele. Skutečně tak nemluví osoba hysterická, ale srdce Božiu oddané, Boha milující, srdce dětinně čisté a radostné.“

Zjevy její pak vysvětluje prof. Ludwig následovně: Cílem mystiky je spojení s Bohem, Absolutnem. Avšak při této hlavní cestě jen jako přidané, pouze provázející zjevy, mnohdy i pro nositele velmi ousd-

né a vývoj jeho vnitřní zatěžující, vyskytují se různé prapodivné úkazy, jež svojí nápadností oku neznalému zakrývají vše ostatní a hlavní. Ribet ve své knize „La mystique divine“ rozeznává trojí druh takových vedlejších zjevů. A to řádu intelektuálního, afektivního a tělesného. K prvnímu náležejí vise, oslovení a osobní osvětlení, zjevení. Sem též patří zvláštní vědecké či umělecké schopnosti. V druhou třídu náležejí ekstase, a stigmata. V třetí pak zvláštní zdržování se potravy, mystická vůně, levitace a světelná záření.

Odvolává se dále na mínění Zahново, že pro mystiku křesťanskou není životní otázkou, vyskytuje-li se vedle nadpřirozené též přirozená stigmatisace. Zakončuje pak svoji stať: . . . „její síla lásky jest prazákladem tohoto „zázraku“ (Schöffel.). Pouhou silou představy nebylo lze dosíci stigmat přes mnohé pokusy. Nelze si sugerovati lásku k Bohu, kde chybí milost. I ostatní výklady jsou nedostatečné. Mělo by se tu raději doznati, že stojíme před branami světa jiného . . .“

Již její denní přijímání svátotného Spasitele! Jaká to nesmírná vzpruha života nadpřirozeného! Jaká to pomůcka eis tén peripoiésin, k úplnému přetvoření, proměně člověkově, nezbytné to podmínce intimního spojení s Bohem! Jaké to záplavy „vod živých“ milosti nadpřirozené! Věřu, že jen svatostí proslulý papež Pius X, též svojí mocí divotvornou známý, mohl pochopiti nesmírný význam tohoto starokřesťanského zvyku, by opět zavedl v církvi denní nasycování se věřících Chlebem Života!

V pozdějších autorech našel jsem hlavní oporu ve spise rytíře Lamy, který vlastně prvý poukázal a přesně doložil u Terezie N. pravidelně se vyvinuvší *vnitřní život*. Toto jeho zjištění má rovněž pro nás nesmírnou cenu. Sděluje pak následující: V roce 1914 obdržením onoho obrázku sv. Terezičky vznikla u T. N. touha žíti životem vnitřním podle jejího vzoru. Bohu stejně oddaným, prostým a děti-

ným jako byl oné bosé karmelitky z Lisieux. Byl to zejména salesiánský časopis „Rosenhain“ (háj růžový) v Mnichově vydávaný, který jí v tom zvláště byl nápomocen. Jeho redaktor D. W. Mut octnul se brzo v písemném styku s Terezií N. Tím započala její cesta duchovní, která se pak zvl. za oněch nesmírných utrpení, ochromení, oslepnutí atd. vyvíjela v dokonalost stále stoupající. *Terezie na vlastním těle zakusila pravdu své velké vůdkyně duchovní a ochránkyně, „že utrpením více lidí přichází k spáse a Bohu, než sebe lepším kázáním.“*

Bylo pak velkou zásluhou jejího zpovědníka dp. faráře Nabera, že záhy rozpoznal její horoucí touhu po výšinách a že se stal jejím správným duchovním vůdcem. Proto v jeho slovech, v jeho ryzím charakteru máme dále nejlepší záruky pravdivosti zážitků Terezinných. Vnitřní život počala pak stigmatizovaná praktikovati podle zásad v krásné knížce P. K. Karga obsažených cvičení t. zv. „malého tajemství“ (vyšlo též česky v Přerově), dále střelné modlitby, a sebranou modlitbu vůbec.

Po dobu jejích nemocí nesčíslněkrátě opakovaným zbožným povzdechem byla slova: „*Bože můj, mé Všechno! Co mám na nebi, co miluji na zemi kromě Tebe! Ty Bože srdce mého a úděli můj na věky!*“ Tohle že by skrytě konala hysterka?! Jak vroucí a Bohu oddaná to slova! Při misii r. 1921 poznala sílu střelné modlitbičky: „*Vezmi mne sobě a dej mne Tobě.*“ Ta právě jí usnadnila tolik onu její bezmeznou oddanost do vůle Nejvyššího. Prý ji vnitřně tolik zahřívala. V jednoduchých asketických kursech „Rosenhainu“ stoupala pak výše. A tyto ku podivu uschopnily ji, že utrpení své nesla dokonce radostně. Posléze stavši se členkou Spolku Dětek Tereziččiných (u nás je podobné Sdružení ctitelů sv. Terezičky, Přerov, Šířava 8) *zasvětila podle vzoru této světky život svůj Bohu jako oběť zápalnou . . .*

Od té doby cítí se „nevěstou utrpení Kristova“. Jeho kříž i bolesti staly se jí darem Božím. Dokonce

velmi ráda vzpomíná dob své slepoty. Vždyť tu mohla nejlépe s Bohem svým rozmlouvat!

Potud autor Lama, jenž ku konci své krásné kapitoly vyslovuje svůj údiv nad tím, jak to, že dosavadní spisovatelé o Konnersreuthu pro samé rozrývání a zpřevrácení základů země nezpozorovali, jaká z ní nádherná růže rozkvetla. Utkvěli příliš na škebli. Perlu z ní vyhazují . . .

Terezie Neumannová ve svém duchovním vývoji špěla pouze k BOHU. To jest dnes tímto nad slunce jasnější. A to tím více, když i její duchovní vůdce zpovědník, jako její bezprostřední církevní vrchnost a ve vnitřním životě zřejmě pokročilá osobnost toto dosvědčuje a bere za to spoluodpovědnost.

Tak její pravidelně se rozvíjející cesta mystická je tu hodnověrně doložena ve svém nejpodstatnějším jádru: *Nechat se proniknout Bohem a uchopit Jeho svatou vůli. Boha pak z celého srdce, ze vši mysli a za vši síly své milovati . . .*

XXVI.

ZÁRUKY.

„Po ovoci jejich poznáte je“, pravil Božský náš Spasitel, stanově tak zásadu pravdivou a naprosto spolehlivou pro posuzování myšlenek a činů lidských. Ku podivu, americký filosof W. James po 1800 letech na téže zásadě vybudoval svůj systém pragmatismu.

Tedy totéž ovoce, projevy duše stigmatizované, ohlas Konnersreuthu ve veřejném životě okolních národů, bude i nám sloužit jako měřítko k posouzení a hodnocení tohoto zvláštního případu. Bude-li dobré, pak již touto okolností samotnou budou nám dány záruky nejen k správné orientaci dnešní, ale i později k definitivnímu rozhodnutí. Dále má přec církev to-

likeré zkušenosti o podobných případech, takže již tu jest vytvořena celá praxe i tradice v tomto směru, zejména papežem Benediktem XIV. kodifikovaná. Má dále zajištěny veškeré prameny k prozkoumání potřebných detailů i spolupráci svých podřízených orgánů v této věci.

Jesuita Pfülf seznamuje nás s těmito požadavky: „*Mystická duše musí se vyznamenávati ražbou vlastního charakteru a zvláštní velikostí, že Duch Boží v ní věje a působí.*“ Dále: „Ekstase, vise, stigmatisace, podobné zjevy, jakožto podružné známky mystických duší, jenom tehdy mají průkaznou sílu o nadpřirozeném zásahu, jsou-li nerozlučně spojeny se známkami hlavními, t. j. s mimořádnou duševní i nábožensko-mravní povýšeností. Zkrátka církev tu požaduje v první řadě heroické t. j. v pravdě nadlidské cnosti.“ Stejně vyslovuje se prof. Zahn v knize „*Christische Mystik*“ str. 488: „Každému věřícímu i autoritě církevní jsou po ruce znamení, které rozlišují mezi přirozeným a zázračným, mezi pathologií a charismatem . . . Kde osoba stigmata nesoucí neukáže se naprosto bezúhonnou, netřeba vůbec dlouho zkoumati tento fenomen. Obráceně: čistota charakteru, vysoký, náboženský stav myslí, pokrok ve vnitřním životě dovolují tím spíše souditi na charismatickou vlastnost stigmat i visí, jakožto darů Božské milosti.“

Již okolí Terezie N. jest naprosto poctivé, nejlepší pověsti se těšící. Rodina její, jak to na malých místech již bývá, nemohla by tam existovati, kdyby nějaký podvodný čin člena jejich rodiny, zvláště tak po světě známého, vyšel na světlo. O bezúhonnosti charakteru jejich svědčí nejen jejich naprostá nezištnost, až i heroické odmítnutí milionového výdělků ze zfilmování utrpení Terezina. Ale i jejich prostota, dobrosrdečnost a skromnost až zaráží návštěvníky Konnersreuthu. Tak Max Brod nemůže pochopit, že nezpyšněla, že vůbec těmito ohromnými událostmi nevybočila z kolejí. Že zůstává jednoduchou rodi-

nou venkovského krejčího. Toto nesmírné obtěžování návštěvníky v zástupech přijímá pak jako samozřejmou povinnost a oběť svým náboženským citům.

Další pak záruka jest církevní představený, zpovědník a duchovní vůdce stigmatizované, jenž jaksi „úředně“ za ni ručí. Jest pak tak bezúhonného charakteru tento produchovnělý, nad lidské možnosti laskavý kněz, že dosud nikde, od nikoho nejmenší výtku nemohla býti proti němu vznesena. Každý, kdo sám tam byl, byl jím neméně udiven a vzdává mu povinnou úctu. V každém referátě o Konnersreuthu je toho doklad, takže by bylo zbytečno zde zvláště se tím obírat. Tento pak nanejvýš důstojný kněz po 18 let zná Terezii, již od jejího 12. roku. Stýkal se s ní po celou dobu její nemoci a není mu zatěžko denně kdykoliv odebrati se do domku svého zpovědního dítky. Téhož dítky, na jehož rozkvětu vnitřního života zajisté sám má nemalý podíl. Prožíval ho téměř s ní v duchu sám. Viděl od malicka její pokoru, trpělivost, lásku k rodičům a sourozencům, bližním a k Bohu. I její víru. Celou duši, její každý záhyb měl kdykoliv před sebou. Může tedy být svědkem nad jiné povoláním.

Jsou pak tři hlavní rysy, které její zpovědník i dobří známí zvláště tu zdůrazňují. Především je to opravdová, neličená *pokora*, *první a základní to cnost v pravdě duchovního člověka*. Pokora vskutku byla nejdojemnější cností u všech velikých následníkův Toho, jenž pravil: „Učte se ode Mne, neboť jsem tichý a *pokorný* srdcem!“ Naše omilostněná v nejmenším nezpyšněla těmi úkazy, jež u ní obdivuje celý téměř svět. Nehonosí se jimi v nejmenším. Naopak ve svém nitru, jak kdokoliv se o tom přesvědčiti může, zůstala prostou, venkovskou služkou z doby válečné.

Zkušebním kamenem pokory je poslušnost. Tato je u Terezy tak silně vyvinuta, že rodiče její se vůbec nepamatují na to, že by je byla kdy zarmoutila svojí neposlušností. Jaké to silné svědectví v našich roz-

háraných časech! Bez slůvka reptání, s naprostým klidem přijala též i loni zákaz návštěv publika ve své komůrce. Jak lze tu mluvit o nějaké ješitnosti nebo zdůrazňování svého já —? Dr. Gerlich napsal o ní: „V jejích představách hraje poslušnost roli velmi velikou. Stejně sama vždy zdůrazňovala svou naprostou ochotu podrobiti se rozkazům nadřízené církevní vrchnosti.“

Tato její oddanost viditelným zástupcům Kristovým na zemi *prýští jedině z její naprosté oddanosti a lásky k Bohu*, jak již jsem o ní několikrát referoval. Jest přece tato vlastnost jak podmínkou, tak důsledkem opravdově nastouplé cesty katolické mystiky. Dr. Niessen podává slova dp. faráře Nabera, tak charakteristická: „Děvče to ponechalo Pána sebou poroučet a vládnout. Nechceme nic podnikati, ale také ničemu zabraňovati. *Našemu Pánu Bohu chceme být pouhými nástroji, pakli že on chce nás za tyto používat.*“

• Hlavním zdrojem a zárukou těchto cností jest její nastoupená, „cestička sv. Terezičky z Lisieux“, *cesta duchovního dětství*, o níž papež Benedikt XV. r. 1921, vyslovuje se o této bosé karmelitce, pravil: „její cestička duchovního dětství jest přímo tajemstvím svatosti.“ Pro tuto cestu pak platí výhradně slova Spasitelova: „*Kdo se pak poníží jako dítě toto, tenť jest největším v království nebeském.* . .“

XXVII.

LÁSKA ZÁZRAKEM.

A nemůže být jinak. Osoba, která s takou láskou Bohu se oddává, která nepřestává stále a stále používat onen jediný prostředek Sv. Terezie od Jezulátka k dosažení dokonalosti t. j. *lásku*, nemůže být než rozpálena, *rozohněna k Němu láskou vše převyšující*.

jící. Opět cestička to je onoho „rajského kvítka“ z karmelských niv v Lisieux, jejíž následovnice nadchla spisovatele Maxe Broda, jenž jak známo není křesťanem, k nadšenému vzdání chvály o Terezii N. Napsal loni v Prager Tagblattu:

„Terezie je osobností nadobyčejnou. Její duše chová nejkrajnější sílu lásky. Jen z také původní, nezlomené duše, jakou má Neumannová, mohl vyšlehnouti plamen tak žhoucí lásky . . . Je to pak láska k Ježíši, jež uchvátila srdce této dívky takovou silou, že se vyskytují úkazy, které ve své řídkosti se jeví zázračnými. Tu je Láska jako zázrak pozemský. Nikde jsem ji tak jasně neviděl jako v Konnersreuthu a na soše sv. Terezie Ježíšovy od Berniniho (v Římě v kostele S. Maria della Vittoria).“

Tato láska pak jí dává „onen dokonalý klid v srdci zdroje všeho bytí,“ jak dí anglický konvertita R. H. Benson, „jímž Bůh jednoho dne na věky odmění své dítky.“ Tataž láska uschopňuje ji nésti radostně všechno utrpení těla i duše, jenž Bůh na ni seslal či sešle v jejím zástupném převzetí útrap za jiné. Klidně tu říká: „Utrpení jest mým povoláním. Nemáme se ničeho báti. Jen se nebáti.“ Když dr. Weissl se obdivoval jejímu heroickému snášení bolestí a dodával, že úkazy její jsou velkou milostí Boží a velkým křížem zároveň, přikyvovala mu horlivě: „Ano, to je to: velký kříž i velká milost.“ Jiný svědek baron Aretin praví výslovně: „I já byl svědkem jejího náměstného utrpení jakož i zkoušek jejího naprostého oddání se Ježíši Kristu, jakož i ochoty trpěti podle Jeho vůle.“ Nejkrásnější však slova pronesla k samotnému autorovi Lamovi: „*Boha se nebojím, já Jej miluji!*“ Což možno chtíti více? Toť vskutku *trest samotného křesťanství*, odměna horoucí duše životem nadpřirozeným jako ozvěna slov, jež čteme v evangelistovi Lásky, v sv. Janu:

„*Miluje-li mne kdo, přikázání má zachovává. I Otec můj bude jej milovati. My k němu přijdeme a příbytek svůj u něho si zřídíme . . .*“

RÁNA HRŮMOVÁ.

Všem poctivým očitým svědkům i referentům o příběhu Konnersreuthském je společný jich obdiv a úžas nad osobou této „nevěsty utrpení Kristových.“ Sám metapsycholog dr. Kröner vyslovuje se takto: „Z mysteria Konnersreuthského toto nejvíce otrásá nitrem: „Sama příroda počíná tu mluvit a z hlubin stvoření vystupuje zázrak Ukřižovaného a přec živého Spasitele. Přízrak duše lidské do bláta zašlapané. jež přes to zůstala nesmrtelnou . . . *Terezie Neumannová* není více onou nepatrnou, ubohou, chorobami navštívenou dcerou venkovského krejčího. . . . *Stala se nástrojem, znamením, symbolem ohromujícího nepochopitelného dějství, jež týká se nás všech* . . . Je výkřikem naší zubožené, ztýrané a pohrdané duše, která tam u ní v rudé krvi se ozvala . . .“

Tak píše o věcech těchto lékař, nekatolík. Známy liberální nakladatel Diederich z Jeny zvolal (*Allgäuer Zeitung* 8. října 1927): „*Konečně jednou stal se tu průlom Nadpřirozena v náš svět materialismem tak nakažený!*“ Čím tedy více neměli by zjev tento hodnotit ti, z jichž náboženského života týž byl vyrostl? Nejenom jak ona Anna Exlová volati: „Byl mi nejhlubším zážitkem v mém životě, jenž mnou otrásl,“ ale i s docentem drem Hollsteinem možno doznati: „*Rozhodně záležitost Terezie Neumannové značí náboženský podnět, impuls o netušené síle.*“ Farář dómu v Bamberku Th. Geiger mluví ještě výrazněji: Opakuje slova dra Matyáše Ehrenfrieda, biskupa Würzburského: „*Událost Konnersreuthská je velkým dílem božské Prozřetelnosti.*“ aby k nim dodal: „Prozřetelnost Boží chce nám prokázati milosrdenství. Což jsme se všichni již neohlíželi po záchránci, jenž by čelil hrůzu vzbuzujícímu rozvratu mravů i víry v národě? Bohu však zalíbí se často vyvoliti si nepatrné, pohrdané, za nic nepovažované, aby pokořil

ony velké a vznešené. Dává přednost pokládaným za pošetilé, aby zahanbil moudré. *Pochopme ony záblesky, jež z Konnersreuthu šlehají*, odvráťme se od zla zpět ke Kristu, jenž chce zachrániti naše duše. KRISTUS VČERA I DNES, KRISTUS NA VĚKY!

Dávno ještě před tím, než mi byly známy tyto výroky, ve stejném přemocném dojmu z událostí, ne bez příčiny na samých našich hranicích se odehrávajících, končival jsem svoje četné přednášky o Konnersreuthu následovně:

A to jest onen Konnersreuth!

Rána bleskem, rána hromová do mozků nejrozmanitějšími hesly rozvrácené naší inteligence a s touto i ostatních vrstev doby naší. Proto ten zájem. Proto též ta horečka, úžas, vztek i zmatek na straně jedné.. proto i oprávněná naděje a radostné očekávání duchovní obrody a znovuzrození lidstva . . . se strany druhé.

Něco neuvěřitelného událo se za dnů našich: Skutkem stal se *průlom pravé živé víry*, té víry, která již podle různých mínění již dávno měla býti smetena s povrchu zemského jako přežitek zaostalých dob. Leč tato dive divoucí právě ve dnech našich slaví u nás své slavné zmrtvýchvstání! Vždyť jako fénix, onen báhorkovitý pták starých z popele a prachu svého zvedá se opět . . . Nová, živá, mocnější, krásnější a nádhernější k nebesům vzlétá očištěna ohněm posměchu a svojí smrtí zdánlivou!

Ano, do této nejtěžší myšlenkové krise naší doby . . . kdy všechny téměř filosofické systémy se hroutí a různé vybájené řády společenské padají, protože nejsou sto, aby vnesly do společnosti řád a naplnily srdce štěstím i pokojem . . . do tohoto bortícího se ráje vysněných vidin hmotařsko-sociálních udeřil a oheň vznítil Konnersreuth. Do tlachání, zoufalství a tápání. V beznaději z čista jasna jak *meteor* přišel a objevil se *člověk žijoucí víry* — Terezie Neumannová — *bytost zcela láskou ztravovaná k znovuvztyčenému ideálu našemu ke KRISTU*.

VĚČNĚ ŽIVÝ.

Jakoby zde i ona přehorlivá podporovatelka misí — svatá Terezička od Jezulátka — svým horlivým dítkem, trpítkou Konnersreuthskou přímo byla též zasáhla . . . Konnersreuth přec jest době naší nejvýmluvnějším *testimonium paganorum*! Svědectvím nejstrašnějším těm novodobým duším pohanským, které kulturou těla, kultem rozumu a šleným tancem kol zlatého telete Mamonu, životního úspěchu a technického pokroku snaží se ve světě vymýtiti poslední jiskérku ducha Kristova. Je jim právě *mysterium tremendum*, tajemstvím, jež hrůzou otřásá jich nitrem, když již byli jásalí zpiti svým zdánlivým úspěchem, že vyhráli na celé čáře! Jimi zhanobený, potupený, v prach i bláto zašlapaný přízrak života vyššího, nadpřirozeného objevil se tu silou živelnou, když se ho byli nejméně nadáli:

Neboť v ekstasích, utrpeních a visích Terezie Neumannové znovu z mrtvých vstává, znovu ožívá a na oči všech se staví grandiosní, nade vše povýšená postava Ukřižovaného, jenž jediný o Sobě říci mohl:

AJ, JÁ ŽIVÝ JSEM. MRTEV JSEM BYL A HLE, ŽIV JSEM NA VĚKY VĚKŮ . . .

Ano, v poselství tohoto Božství Spasitelova znovu zpřítomněného hřmí a otřásá nitrem Konnersreuth!

Tomuto zvěstování Ukřižovaného — z mrtvých znovu vstalého Krále králů slouží útrapy, ekstase, posty i mystický žár duše stigmatizované Terezie Neumannové v Konnersreuthu.

— — — — —
— — — — —

Jeho pak zjev jedinečný vše převyšující v srdcích lidských oživiti pokoušely se i moje nicotné řádky . . .

MARAN ATHA!

Nelze mi skončiti řádky o živoucím obraze Ukřižovaného lépe, než výkřikem modlitby Papiniho, jíž zakončil překrásnou knihu svoji „Život Kristův:“

„Vidíš, Ježíši, bídu naši. Vidíš, jak nezměrně velká je bída tato. Jak těžká a pravdivá je naše úzkost, naše trápení, naše zoufalství. Víš, jak velice potřebujeme Tvé pomoci, jak nezbytný je Tvůj návrat.

Nyní však přišel čas, kdy je třeba, aby ses opět zjevil nám všem a abys dal znamení rozhodné a nepopíratelné tomuto pokolení.

„Potřebujeme Tebe, Tebe jediného a nic jiného. Tebe, jenž Jsi krásou plnou a dokonalou. Tebe, jediný mír, v němž mohou spočinouti srdce nejneklidnější.

„V žádném věku jsme nepociťovali tak sžíravé touhy po nadpřirozeném spasení, jako ve věku tomto. Nikdy nebylo Tvého Poselství tak třeba jako dnes. Království satanovo dospělo nyní plné zralosti. A spása, již všichni tápajíce hledají, nemůže býti jinde než

V KRÁLOVSTVÍ TVÉM . . .“

REJSTŘÍK

POUŽITÉ LITERATURY:

- Akord. Revue.* Kuncíř, Praha, 1928.
- Angerer Albert: *Das Phänomen von Konnersreuth.* Waldsassen, 1927.
- Augustinus Aurelius: *Vyznání.* Kuncíř, Praha, 1926.
- Axenfeld Th., Dr., univ. prof.: *Lehrbuch der Augenheilkunde.* IV. vyd. Fischer, Jena, 1915.
- Baudouin Ch., univ. prof.: *Das Wesen der Suggestion. Suggestion und Autosuggestion.* Sibyllenverlag, Dresden, 1923. Reissner, Dresden, 1926. *Innere Disciplin.* Sibyllenverlag, Dresden, 1928.
- Baumann Émile: *Saint Paul.* 70. vyd. Grasset, Paris, 1925.
- Bernoville: *Sv. Terezie Ježíškova.* Kuncíř, Praha, 1928.
- Běloch V.: *Život ctihodné Anny Kateřiny Emmerichové.* Stoklas, Praha, 1912.
- Binswanger & Siemerling, univ. prof.: *Lehrbuch der Psychiatrie.* V. vyd. Fischer, Jena, 1920.
- Bleuler E., Dr., univ. prof.: *Lehrbuch der Psychiatrie.* III. vydání. Springer, Berlín, 1920.
- Březina Otakar: *Prózy.* Praha, 1918.
- Básnické Spisy.* Manes, Praha, 1920.
- Bunzen: *Wunder und Rätsel der Stigmatisation,* Baum, Pfullingen, 1927.
- Bucke J.: *Das kosmische Bewusstsein.* Campmann, Celle, 1923.
- Delarue-Mardus: *Sainte Thérèse de Lisieux.* Fasquelle, Paris, 1926.
- Denifle O. P.: *Das geistliche Leben.* Moser, Graz, 1926.
- Duch sv. Terezie Ježíškovy.* Přerov, Šířava 7, 1927.
- Eckert: *Církev vítězná. Dědictví sv. Janské,* Praha 1896—4.
- Ewald G. Dr., univ. prof.: *Die Stigmatisierte von Konnersreuth.* Lehmann, München, 1927.
- Garrigou Lagrange, O. P. *Mystik u. christliche Vollendung.* Haas, Augsburg, 1927.
- Geiger Th.: *Die Stigmatisierte von Konnersreuth.* Münchener Kath. Kirchenzeitung, 1928.
- Görres J.: *Die christliche Mystik.* I.—V. Mainz, 1834.
- Grabinski B.: *Die Wunder, Stigmatisation u. Bessessenheit.* Bergmayer, Hildesheim, 1923.
- Guigo Fra: *Scala paradisi.* Kuncíř, Praha, 1925.
- Hlobil O. S. B.: *Hořké umučení Ježíše Krista podle visí A. K. Emmerichové.* V. vyd. Občanská tiskárna, Brno, 1928.
- Hoppe Vlad., Dr., univ. prof.: *Přirozené a duchovní základy světa a života.* Procházka, Praha, 1924.
- Hynek R. W., Dr.: *V hlubiny života se nořím.* Kočí, Praha, 1926.

- Stigmatisovaná z Konnersreuthu.* I.—IV. vyd. Kuncíř, Praha, 1927.
- Stigmatizovaná.* Slovenské vydání. Sv. Vojtěch, Trnava, 1928.
- Jacobi, Dr., Privatdozent.: *Die Stigmatisierten.* J. Bergmann, München, 1922.
- Jägen: *Das mystische Gnadenleben.* Paulinus, Trier, 1914.
- Johannes vom Kreuz: *Sämtliche Werke,* Theatinerverlag, München, 1924.
- Joseph vom Heiligen Geist: *Gebetschule d. hl. Theresia.* Pustet, Regensburg, 1911.
- Jörgensen: *Na výšinách.* Kuncíř, Praha, 1923.
- Karg K., O. M. Cap.: *Ve škole Spasitelově.* Řepčín, 1927.
- Kašpar K., Dr., biskup: *Svatá Terezie od Ježíška.* Kotrba, Praha, 1927.
- Keyserling Hermann, *Reisetagebuch eines Philosophen.* I., II. *Schöpferische Erkenntnis. Menschen als Sinnbilder. Wiedergeburt.* Otto Reichl, Darmstadt, 1927.
- Kiefer, Dr., prelát: *Konnersreuth.* Brömer, Eichstädt, 1928.
- Kozák, univ. prof.: *Essaye o vědě a víře.* Praha, 1924.
- Kretschmer E., Dr., univ. prof.: *Über Hysterie.* Thieme, Leipzig, 1927.
- Kröner W., Dr.: *Das Rätsel von Konnersreuth.* Gmelin, München, 1927.
- Lang, Dr. A.: *Poutník cherubínský.* Kuncíř, Praha, 1923.
- Jindřich Suso,* Kuncíř, Praha, 1922.
- Jacopone da Todi.* Kuncíř, Praha, 1923.
- Laserre H.: *Episodes miraculeux de Lourdes.* 155. vyd. Le-thielloux, Paris.
- Le Bec, Dr.: *Preuves médicales du miracle.* Beauchesne, Paris, 1921.
- Leiber R. S. J.: *Konnersreuth.* Herder, Freiburg 1927.
- Mareš Fr., Dr., univ. prof.: *Pravda nad skutečnost.* Praha. *Pravda v citu.* Topič, Praha, 1925.
- Fysiologická psychologie.* Springer, Praha, 1926.
- Marchand A., Dr.: *Trente guérisons. Nouvelle serie de guérisons,* Téqui, Paris, 1925.
- Mattiesen E., Dr.: *Der jenseitige Mensch.* W. de Gruyter, Berlin, 1925.
- Maumigny S. J.: *Katholische Mystik.* Herder, Freiburg, 1928.
- Messmer J., prelát: *Die Stigmatisierte Seherin von Konnersreuth.* W. Simon, Passing, 1927.
- Meynard O. P.: *Duchovní život.* Kuncíř, Praha, 1928.
- Miklík J., Dr.: *Život blah. Panny Marie.* Budějovice, 1928.
- Molinary R., Dr.: *Le faits de Lourdes devant la critique médical.* Teillon, Paris.
- Niessen J., Dr.: *Therese Neumann.* Acken, Krefeld, 1928.
- Na Hlubinu.* Revue. Dominikáni, Olomouc, 1926, 7, 8.

- Ovečka J. S. J.: *Duchovní cvičení sv. Ignáce z Loyoly*. Hostýn, 1925.
- Pagenstecher G., Dr.: *Außersinnliche Wahrnehmungen*. Marhold, Halle, 1924.
- Papini G.: *Život Kristův*. Kuncíř, Praha, 1925.
- Pfůlf O. S. J.: *O stigmatisaci*. Čs. akc. tiskárna, Praha, 1928.
- Poulain S. J.: *Des graces d'oraison*. Beauchesne, Paris, 1922.
- Po vůni tvých růží*. Sestry N. P. P. M. Přerov, 1927.
- Rádl E., Dr., univ. prof.: *Moderní věda*. Čin, Praha, 1926.
- Richstätter S. J.: *Mystische Gebetsgnaden u. Ignatianischen Exertitien*. Tyrolia, Innsbruck, 1924.
- Ritter v. Lama F.: *Therese Neumann von Konnersreuth*. Rhenania, Bonn, 1928.
- Rodriguez A. S. J.: *Vereinigung d. Seele mit Jesus Christ*. Herder, Freiburg.
- Ruysbroeck J.: *Die Zierde d. geistigen Hochzeit*. Grünewald, Mainz, 1922.
- Russel E.: *Mysterium der Wandlung*. O. Reichl, Darmstadt, 1923.
- Schjelderup: *Die Askese*. W. de Gruyter, Berlin, 1928.
- Schleich C., Dr., univ. prof.: *Gedankenmacht u. Hysterie*. Rewolt, Berlin, 1920.
- Schmöger: *Práce a utrpení ct. A. K. Emmerichové*. Floriánová Stará Říše, 1926.
- Poznávání ostatků svatých A. K. Emmerichovou*.
- Sertilanges: *Ce que Jésus voyait du haut de la croix*. Revue des Jeunes, Paris, 1924.
- Spirago Fr., prof.: *Klarheit über Konnersreuth*. Acken, Linge, 1928.
- Stigmatisierten d. XIX. Jahrhunderts*. Regensburg, 1877.
- Singer K., Dr.: *Leitfaden der neurologischen Diagnostik*. Urban & Schwarzenberg, Wien, 1926.
- Stork A. S. J.: *Z duchovního života*. Praha, 1926.
- Suria: *Život Ruysbroecka Podivuhodného*. Deml, Tasov, 1925.
- Tarny: *Therése Neumann*. Aubanel, Avignon, 1928.
- Terezie sv. Ježíškova: *Dějiny duše*. Škol. sestry, Praha, 1926.
- Listy*, Kuncíř, Praha, 1926.
- Valesi I.: *Die Seherin von Konnersreuth*. Simon Passing, 1927.
- Vallet A., Dr.: *Guérisons de Lourdes en 1926*. Téqui, Paris, 1927.
- Underhill E.: *Mystik*. Reinhart, München, 1928.
- Concerning the inner life*. Methuen, London, 1927.
- Weinfurter: *Stigmatisace*. Zmatlík, Praha, 1927.
- Wesener Dr.: *Tagebuch ü. A. K. Emmerich*. Hüpfner, Würzburg, 1926.
- Wiggermann: *Das bittere Leiden unseres Herrn Jesu Christi*. Regensburg, 1894.
- Witt L.: *Konnersreuth*. Angerer, Waldsassen, 1927.

Wunderle Dr., univ. prof.: *Die Stigmatisierte von Konnersreuth*. Klerusblatt, Eichstätt, 1927.
Zeitschrift für Parapsychologie. O. Mutz, Leipzig, 1927—8.
Zahn J. Dr.: *Einführung in d. christliche Mystik*. Schöningen, Paderboren, 1922.